

Positief +

Over noaberschap, samenwerking en de impact van corona in IJsselland

Veiligheidsregio IJsselland | GGD IJsselland

December 2021

*Over
noaberschap,
samenwerking
en de impact
van corona
in IJsselland*

27 februari
2020 is de eerste
coronabesmetting
in Nederland
vastgesteld

Positief+

We bevinden ons in een periode waarin alles anders blijkt. De coronacrisis brengt ongekend leed, ziekte, uitputting, testen, vaccineren, noodverordeningen, handhaving, mondkapjes en thuiswerken. We deinen mee met de coronagolven en we weten niet hoeveel golven en bijbehorende maatregelen er nog komen. 'Positief' kennen we in de context van positieve testuitslagen, maar we zien ook hoe positief we met elkaar samenwerken; in IJsselland zetten we de schouders eronder, helpen we elkaar, kijken we naar elkaar om en proberen we elkaar te begrijpen. Noaberschap en gemeenschapszin zijn hier niet zomaar begrippen. Je ervaart ze als je hier woont, werkt of recreëert.

Een crisis brengt uitersten naar boven, zowel positieve als negatieve. Hiermee omgaan vraagt veel van ons, heel veel. We voelen de tegenslagen en de angsten maar ervaren ook de saamhorigheid en collegialiteit tijdens deze ongekende crisis.

We weten niet hoe lang we nog met corona te maken hebben. Misschien verdwijnt de ziekte langzaam naar de achtergrond, maar het kan ook zijn dat de ziekte blijft en we ermee moeten leren omgaan. Hoe het ook zij, de mensen in IJsselland trekken samen op. Zo flexibel, vakkundig en professioneel mogelijk.

Dit magazine is een verzameling verhalen van een aantal IJssellanders. Van de collega op straat tot de bestuurder op zijn thuiswerkplek. Ze delen hun worstelingen, inzichten en emoties. Hoe zij de crisis beleefden en welke impact deze op hen had. Op hun werk, maar ook op hen als mens. Want net zoals achter de besmettingscijfers mensen schuilgaan, bestaat de crisisbestrijding uit een team van mensen. Die zorgen, leed en uitdagingen kennen. Samen houden we het vol, als we maar oog blijven houden voor de menselijke maat.

Daarom maakten we dit magazine. Zodat we de bijzondere situaties, emoties en bijbehorende verhalen vastleggen. Waarbij we overigens niet de illusie hebben dat we daarin compleet zijn. We geven slechts een inkijkje in de wijze waarop we in IJsselland met deze crisis omgaan. En wat het betekent voor mensen.

Verandering en aanpassen horen bij de tijd waarin we leven. Dat zal blijven, net als dat we het in IJsselland samen doen. Nu en in de toekomst!

Ik wil iedereen oprecht bedanken voor de enorme inzet tijdens deze pandemie. En veel leesplezier gewenst.

Peter Sniijders

Interviews

‘Ik was burgemeester van een spookstad. Pijn in mijn buik had ik ervan’

Peter Snijders - [pag 6](#)

‘Ik hoop dat we deze crisis kunnen verzilveren door publieke gezondheid weer centraal te stellen’

Rianne van den Berg - [pag 18](#)

‘We deden en doen het samen. Het maakt niet uit of je van de grootste of kleinste gemeente bent, iedereen heeft inbreng’

Liesbeth Kleisen en Arjan Mengerink - [pag 26](#)

‘Een verbod zou het oude sentiment in de kaart hebben gespeeld’

Johan Ekkel en Bort Koelewijn - [pag 38](#)

‘In een crisis geef je wat je hebt, als het moet begint de energie te stromen’

Sebastiaan van Buuren en Bart Goldsteen - [pag 56](#)

‘Dit zijn de periodes waarin je het verschil kan maken’

Ina Kuper en Jan Griepink - [pag 66](#)

‘Corona heeft diepe sporen nagelaten in onze gemeenschap, iedereen kent wel iemand die is overleden’

Eddy Bilder - [pag 78](#)

‘Het kon eigenlijk niet, maar het kon toch’

Margreet Algera - [pag 86](#)

‘Het is niet zinnig om in een wereldwijde pandemie voorop te willen lopen als land’

Rachel ter Horst - [pag 96](#)

‘Hoe de avondklokrellen in Zwolle in de kiem werden gesmoord’

Gretha Brouwer en Ramon Arnhem - [pag 104](#)

‘Hard werken en snel schakelen’

Katja Scholing, Mike Haerlman en Marcel Kluin - [pag 112](#)

Positief +

De kracht van Bathmen

Ron König - [pag 12](#)

In de vuurlinie van de media

Jan ten Kate - [pag 32](#)

De wandelende burgemeester

Maarten Offinga - [pag 54](#)

In Ommen was het donders verantwoord

Hans Vroomen - [pag 72](#)

En toen ging het vriezen

Rob Bats - [pag 90](#)

en verder

Burgemeesters in actie

[pag 100](#)

* We hebben 477 dagen in GRIP4 gezeten (dat is 1 jaar, 3 maanden en 20 dagen). Dit was de langste inzet van onze crisisorganisatie ooit. Naast de GRIP4 status, hadden we in IJsselland tegelijkertijd ook nog te maken met 13 GRIP1 incidenten en één GRIP2 incident.

Impact

Op hulpverleners in de zorg

[pag 14](#)

Op ondernemers

[pag 22](#)

Op de GGD

[pag 46](#)

Op covid patiënten

[pag 53 - pag 109](#)

Op de Veiligheidsregio

[pag 62](#)

Op hulpverleners

[pag 74](#)

Op gemeenten

[pag 92](#)

en verder

Mooie initiatieven

[pag 34](#)

Column Rianne van den Berg

[pag 43](#)

Socials

[pag 83](#)

In/out

[pag 102](#)

GHOR

[pag 110](#)

Positief +

Interview

*‘Ik was burgemeester
van een spookstad.
Pijn in mijn buik had
ik ervan’*

Peter Snijders

Voorzitter Veiligheidsregio

Peter Snijders is pas vijf maanden burgemeester van Zwolle als de coronacrisis uitbreekt. Als voorzitter van Veiligheidsregio IJsselland vertegenwoordigt hij deze regio in het landelijk veiligheidsberaad. Vanuit zijn werkkamer op het stadhuis in Zwolle vertelt hij zijn verhaal.

Tekst Job Hulsman
Beeld Viorica Cernica

Hoe zag uw leven er in februari 2020 uit?

‘Ik zat middenin mijn introductieronde als burgemeester. Ik maakte kennis met de Zwolse wijken en omliggende dorpen en vierde carnaval in de stad. Ik dacht na over mijn opdracht, over hoe we de schaa sprong van Zwolle kunnen maken. Bij Veiligheidsregio IJsselland stelden we een nieuwe directeur aan: Arjan Mengerink. Ik keek uit naar de samenwerking met hem. Ik ben nog op wintersport geweest, naar Oostenrijk, en bij terugkomst hervatte ik mijn kennismakingsronde langs directeuren-generaal van verschillende ministeries. Kees van der Burg, van Infrastructuur en Waterstaat, werd aan het einde van ons gesprek in Den Haag sponstaan in een crisisoverleg van het ministerieel beraad geroepen. Ik liep terug naar mijn auto en zag: hier is iets gaande. Iedereen was in opperste staat van paraatheid.’

Wat is uw taak in een crisis als deze?

‘Als voorzitter van Veiligheidsregio IJsselland ben ik de schakel tussen collega-burgemeesters en vertegenwoordig ik de regio IJsselland in het land. Al vrij snel werd ik ontboden op het ministerie voor spoedoverleg met alle vijftientig veiligheidsregio-voorzitters. Bruno Bruins zat er, Ferd Grapperhaus, Mark Rutte zelf. Het crisisoverleg kwam snel op gang, heel natuurlijk. Iedereen deed wat hij of zij meende te moeten doen. In een soort vloeiende beweging belandden we in GRIP 4.’

Wat nam u zichzelf voor?

‘Rust en kalmte bewaren: het hoofd koel en de voeten warm. Niet overhaast werken, want ik ben verantwoordelijk – wat ik doe en laat zien is belangrijk. Dat was niet makkelijk, want er was veel onzekerheid. Mensen belandden op ic’s en overleden, ook in mijn eigen omgeving. Uit mijn vorige gemeente Hardenberg kwam al snel het bericht dat twee mensen waren opgenomen in het ziekenhuis. Een ervan werkte bij Engie in Zwolle, dat al snel besloot om de hele afdeling thuis te laten. Ik weet nog dat ik dat best een stevige maatregel vond.’

Wat bezorgde u als eerste hoofdbrekens?

‘Op een zeker moment moest de horeca per direct sluiten. Iedereen moest alles afbreken terwijl de potten en pannen nog op het gasfornuis stonden. Dat was heftig. Bij coffeeshops ontstonden enorme rijen. Wat doen we daarmee? Zijn we rigoureu s of geven we de mensen nog de kans om, eh... een zakje wiet te halen? We kozen voor

het laatste, omwille van de openbare orde en rust. Die lange rijen waren trouwens een eyeopener voor mij. Ik leerde Zwolle op een andere manier kennen.’

Is dat een bijkomstigheid? Heeft u Zwolle versneld leren kennen door de coronacrisis?

‘Integendeel. Ik ben blij dat ik nog een half jaar burgemeester ben geweest in vrede stijd, om het zo te zeggen. Ik was al in veel wijken geweest, bij verzorgingstehuizen, bij ondernemers. Dat stopte allemaal. Op een gegeven moment was ik de enige in het stadhuis. Letterlijk. Ik had nog geen huis in Zwolle, maar wilde wel in de stad zijn. De kapitein moet op het schip staan, vind ik. Ik kreeg de code van de beveiliging en nam zelf eten en drinken mee. Tussen de middag liep ik een rondje door het centrum. Ik had het idee dat ik burgemeester was van een spookstad. Pijn in de buik had ik ervan. Op een zeker moment hoorde ik sirenes. Ik heb de fiets gepakt en het geluid gevolgd. Ik kwam uit bij Bakker Bart in de Diezerstraat, waar de ovens in brand stonden. Ik werd opgewacht door politie, brandweer en een aantal journalisten. Zo sprak ik nog eens iemand. Absurd hè?’

GRIP 4 was vrijwel continu van kracht. Wat betekende dat voor u?

‘Op die momenten ben ik verantwoordelijk, niet alleen voor de stad, maar voor de hele veiligheidsregio, van Deventer tot Steenwijkerland en van Kampen tot Hardenberg. Bij GRIP 4 geeft de minister rechtstreeks opdracht aan de voorzitters van de veiligheidsregio’s om te doen of te laten. Ik moet die opdrachten vervolgens laten uitvoeren door mensen van de veiligheidsregio of de politie. Een ongeken de situatie. Henk Jan Meijer, mijn voorganger in Zwolle, zei: “Peter, dat is nou ook wat. Ik ben negentien jaar burgemeester geweest en heb nog nooit GRIP 4 meegemaakt. Jij hebt niet anders.”’

Wat nam u vanuit IJsselland mee naar de landelijke overleggen?

‘De gevoelens in de verschillende kernen. Ik ben veel gebeld. Het carbidschieten in Kampen was een issue. Operationeel leider Arjan (Mengerink) vond dat er een ventielgaa tje in de samenleving moest zijn. Die opvatting deelde ik. Je kunt alles verbieden, maar waar zit de ruimte voor mensen om adem te halen? Bort Koelewijn, burgemeester van Kampen, vroeg mij de minister te adviseren om het carbidschieten over te laten aan het

‘Op een gegeven moment was ik de enige in het stadhuis. Letterlijk. De kapitein moet op het schip staan, vind ik.’

lokale bestuursniveau. Dat heb ik gedaan en daar werd in het veiligheidsberaad positief op gereageerd. Dat besluit stelde mij voor een nieuw dilemma, want ik zat niet te wachten op een nieuwe traditie in Zwolle. Na wikken en wegen hebben we het carbidschieten daarom verboden. Op die momenten komen de verschillende petten die ik op heb tot uiting.’

Waren er meer momenten waarop de belangen van Zwolle en de belangen van de regio elkaar tegenspraken?

‘In sommige gemeenten moest er op momenten worden bijgeschakeld als het gaat over testen, voorlichting en handhaving. In Zwolle waren op dat moment nog geen grote uitschieters geweest in het aantal besmettingen. Het kwam voor dat ik te veel in de werkelijkheid zat van de veiligheidsregio. Zoiets zie je trouwens meteen in je mailbox terug. “Burgemeester, u maakt de stad kapot, er mag hier niets meer.” Daar komt bij dat ik veel tijd beschikbaar moest maken voor het voorzitterschap van de regio en daarmee een zwaar beroep moest doen op mijn college. De wethouders hebben mij op een fantastische manier ontzien. Ik ben ze veel dank verschuldigd.’

Nam u ook weleens iets mee terug uit het landelijke veiligheidsberaad waarvan u wist dat het niet goed zou vallen in de regio?

Na een korte stilte: ‘We hadden oud en nieuw gehad, de avondklok rellen in januari en toen ging het begin 2021 ook nog vriezen. In Den Haag werd gesproken over een NK marathonschaatsen op natuurijs. Mark Rutte wilde daar ruimte voor geven. Men keek naar het prachtige merengebied rondom Steenwijkerland en Zwarte-waterland. Maar wij hadden daar helemaal geen trek in. We hadden onze handen vol aan het in de benen houden van de reguliere handhaving en zorgverlening. Rob Bats, burgemeester van Steenwijkerland, stond er hetzelfde in. “Als we gaan schaatsen, dan het liefst met onze eigen inwoners”, zei hij. Ondertussen werd ik platgebeld. Door ministers, door Erben Wennemars, de KNSB kwam op de lijn. Ineens had iedereen mijn nummer. Wat ons uiteindelijk hielp waren de cijfers van Isala. Bij de laatste marathon op natuurijs in Overijssel was een schrikbarend aantal van tweehonderd mensen opgenomen in verschillende ziekenhuizen. “Ferd,” zei ik tijdens het overleg met de ministers, “mag ik je iets laten zien?” Hij schrok enorm. Die cijfers waren de

trigger om het niet te doen. Van die hectiek heeft niemand iets gemerkt. Het speelde zich allemaal achter de schermen af.’

Past het bij u, een crisis in goede banen leiden?

‘Ik heb iets met openbare orde en veiligheid. Daarom trekt het burgemeesterschap me ook. Aan de andere kant zit niemand te wachten op een crisis die het hele land en al onze inwoners in verregaande mate treft. Café-eigenaren die net waren begonnen en geen vergoedingsregeling kregen hebben huilend bij me gestaan. Het was heftig en emotioneel. Een collega als Eddy Bilder maakte zeer ingrijpende dingen mee in zijn gemeente Zwartewaterland.’

Welke impact heeft de crisis op u persoonlijk gehad?

‘Er waren veel momenten van stress. Wat mij dan hielp was rust nemen en naar buiten gaan: wandelen met de hond, een stuk mountainbiken. Die frisse lucht heb ik nodig. Een aantal keer heeft burgemeester Ron König van Deventer mij vervangen als voorzitter, zodat ik de gelegenheid kreeg om ook eens uit te staan. Een telefoon die onophoudelijk piept, dat had ik niet eerder meegemaakt.’

Heeft u uw hoofd boven water kunnen houden?

‘Ik heb corona gehad, in maart van dit jaar. Mijn vader stierf ook in die periode. Vlak voor zijn overlijden ben ik nog een tweede prik met hem gaan halen. Hij was ziek, maar wilde per sé zijn tweede vaccin. Misschien helpt het nog, dacht hij. Zelf ben ik vier weken uit de running geweest. Collega’s in andere veiligheidsregio’s is dat ook overkomen.’

Wat was een mooi moment?

‘Via via kwam mij ter ore dat een honderdjarige inwoner van Zwolle graag nog eens de burgemeester wilde ontmoeten. Ik vond: als we het veilig kunnen organiseren en die mevrouw is zich bewust van de risico’s, dan gaan we het doen. Het was waanzinnig mooi. Ze was haar hele leven schippersvrouw geweest en met haar man in Zwolle blijven hangen na hun pensionering. We hebben fijn gesproken bovenin de flat waar ze woont. Ik ben blij dat ik het heb gedaan, maar het was telkens afwegen. Je wilt het goede voorbeeld geven, voorzichtig zijn.’

‘Ik herinner me de avonden waarop we met het gezin spelletjes deden aan de keukentafel. Buiten was het doodstil.’

Was u ermee bezig geen corona te krijgen?

‘Ik heb voor het eerst in mijn leven vitaminepillen geslikt. Ik ben gezonder gaan eten en probeer op tijd mijn rust te pakken. Ik wist dat het lang ging duren en dat ik het moest zien vol te houden. Gelukkig ben ik goed hersteld van corona. Dat heeft overigens nog wel even geduurd.’

Wat neemt u uit deze crisis mee naar de toekomst?

‘Rust en reflectie. Voor corona dachten we dat we on-aantastbaar waren. Een weekend naar New York? Het

kon niet gek genoeg. Dat vind ik de winst van corona. Niet alles hoeft, wees blij met dat wat je in je omgeving hebt. Materie is onbelangrijk, het gaat erom dat we bij elkaar kunnen zijn. De aanleiding is afschuwelijk, want corona is een ernstig virus. Maar als ik iets mag noemen dan is dit het. Ik herinner me de avonden waarop we met het gezin spelletjes deden aan de keukentafel. Buiten was het doodstil. Het was heerlijk. Je hebt weinig nodig om gelukkig te zijn.’

-

De kracht van Bathmen

Ron König

Burgemeester

Voordat hij de politiek in ging, was Ron König 20 jaar lang betrokken bij crisistrainingen. 'Ik had nooit gedacht dat ik dát waarvoor ik de deelnemers trainde ook echt mee zou maken, het is bijna surrealistisch. In 2019 was er een GHOR-oefening over een griepdemonie. Die oefening duurde een week. Naderhand zeiden de deelnemers: "Ja, interessant, maar het scenario was wel over the top." Hoe grenzeloos naïef waren we!'

Het sterkste punt van het dorp Bathmen is noaberschap. In coronatijd was het ook het zwakste punt, want door de sterke sociale samenhang liepen de besmettingen snel op. Toch hielp het noaberschap ook weer bij het keren van het tij. Burgemeester Ron König: "Als je gemeenschapszin kunt benutten, komt er een enorme kracht vrij, dat vind ik fascinerend.'

Tekst Lydia Lijkendijk
Beeld Marcel Bonte

Voordat officieel sprake was van de tweede coronagolf liepen de besmettingen in Bathmen snel op. De GGD wist ze te herleiden tot een plaatselijk café en constateerde een groot risico op verdere verspreiding. 'Ik weet nog waar ik was toen je belde', zegt burgemeester Ron König van Deventer tegen Ingeborg Thurkow, sociaal verpleegkundige infectieziektenbestrijding bij GGD IJsselland. 'Ik vroeg jou: "En wat nu?", waarop jij zei: "Dat weet ik niet zo goed." Dat was de aanleiding om wat mensen bij elkaar te roepen.'

Klein comité

Onder leiding van König staken de gemeente, GGD IJsselland, de Algemene Bathmense Sportvereniging (ABS), woon-, zorg- en dienstencentrum 't Dijkhuis en het sociaal team in een klein comité de koppen bij elkaar. Jackie van Beek, directeur-bestuurder van 't Dijkhuis, bood meteen aan de testlocatie voor medewerkers op te schalen naar een testlocatie voor alle inwoners. 'Op donderdag hadden we het overleg, en op zaterdag was de locatie al operationeel, dankzij medewerkers van 't Dijkhuis die de planning overnamen', zegt Thurkow.

Warme deken

Tijdens de eerste coronagolf werd Bathmen hard getroffen. In 't Dijkhuis overleden veel bewoners. Van Beek: 'Iedereen kende wel iemand die was overleden door corona. De hele gemeenschap was betrokken bij ons. Je wilt niet weten hoeveel chocola, bloemen en fruit we gehad hebben. Een warme deken. Aan het begin van de tweede golf was er weer betrokkenheid, en ook bereidheid om samen de schouders eronder te zetten.' König: 'Willem Berends, de voorzitter van ABS, de club waar vrijwel alle Bathmense sportverenigingen onder vallen, besloot meteen de boel plat te leggen. Want iedereen sport met elkaar, zit bij elkaar in de auto naar wedstrijden en drinkt na afloop samen iets in het café. Sportende jongeren steken hun ouders en grootouders aan. Bathmen wilde niet dat 't Dijkhuis opnieuw getroffen zou worden.' Thurkow: 'Iedereen was bereid te leven naar de adviezen die we gaven aan de samenleving. Er was een gevoel van urgentie bij alle partijen.'

Communicatie

De communicatie over de maatregelen kwam snel op gang. 'Willem Berends verzond een appje naar de sportverenigingen en daar hoefden wij ons geen zorgen meer over te maken. Interessant hoe dat werkt in zo'n kleine gemeenschap', zegt Thurkow. De horeca volgde meteen, die ging ook dicht. En alle huishoudens kregen een brief van burgemeester König, met het dringende verzoek om thuis te blijven. 'Testen, niet sporten, geen horeca en een stevige brief van mij, dat was de aanpak die we kozen', vat König samen. 'Daarmee trok Bathmen in positieve zin de aandacht van het land, we verschenen in alle media. De aanleiding was negatief, maar de aandacht was heel positief. We liepen

voort op het land, er was daadkracht en de samenleving ontving dat heel goed. Het noaberschap is de kracht van de Bathmense gemeenschap, daarvoor werkte de aanpak. Daar mogen mensen echt de complimenten voor hebben.' Dat de ABS onlangs de Noaberschapsprijs mocht ontvangen van Deventer Marketing, was dan ook een terechte waardering, vindt König.

Geen dilemma's

Met dilemma's heeft het kleine comité nooit geworsteld. 'Niks doen was geen optie. En toen we eenmaal een richting hadden uitgedacht, zagen we al snel dat het werkte', zegt König. Thurkow: 'Wij hadden er helemaal niet zoveel invloed op dat het goed liep; de samenleving deed het werk.' Van Beek: 'De maatregelen werden in heel Bathmen gezamenlijk gedragen. Niemand zei: "Ho, dat doen we niet." De hele gemeenschap keek om naar burens, naar eenzamen en ouderen. Dat vind ik heel mooi als ik erop terugkijk.' König: 'De horecaondernemers waren net open en konden meteen weer dicht. Zij hebben wel buikpijn gehad, merkte ik in gesprekken die ik met hen had. Maar ook bij hen was er draagvlak.'

Deuren open

Bij König overheerst terugkijkend een gevoel van trots. 'Dat we in Bathmen tot zoveel in staat waren! In een wijk met 25 nationaliteiten had deze aanpak vast niet zo gewerkt. Per geval moet je dus kijken wat en wie je nodig hebt. Vaak sluit je de deuren in een crisissituatie, omdat je hard aan het werk gaat. Maar nu wisten we veel niet, dus hebben we de deuren opengezet en vrijwel alle sleutelfiguren erbij betrokken. Ik heb van de aanpak in Bathmen geleerd dat je de crisisorganisatie verrijkt door mensen van buiten erbij te vragen.'

Samenwerking

Sowieso was corona een leerzame periode, en de urgentie fungeerde als vliegwiel, zegt Van Beek: 'Want het ging over leven of dood. Wij hebben in de eerste golf kennis en informatie gedeeld in de regio. Zo hoefde niet iedereen zelf het wiel uit te vinden.' Ook Thurkow herkent dat: 'Alle partijen zijn over de hele breedte dichter bij elkaar gekomen; we hebben nu veel beter zicht op wie waarvan is, we kennen elkaar. Er was heel veel mogelijk in een enorm tempo. En we konden ook maatwerk leveren waar dat kon. Dat gaf echt voldoening.' Van Beek: 'De coronasituatie was, zeker in het begin, een enorm onzekere tijd. Onze deuren moesten dicht, al onze rituelen moesten overboord. Als bestuurder heeft me dat enorm geraakt in mijn hart. Maar hoe pijnlijk het ook was, we hebben elkaar in de samenwerking gevonden. Ik hoop dat we dat kunnen vasthouden als we overgaan tot de orde van de dag.'

Wat is de impact van de crisis op hulpverleners in de zorg?

In de zorg werken veel mensen vanuit een passie: ze willen mensen helpen. En die drijfveer wordt alleen maar groter tijdens een pandemie. Maar het onbekende virus leidt ook tot onzekerheid en machteloosheid. Zorgverleners vertellen over hun ervaringen.

Tekst Hans Lambrechts / Diana de Groot

‘Een arm om iemands schouder leggen kon ineens niet meer.’

Ambulancechauffeur Gerson van Zwieten moest na de uitbraak van corona ineens heel anders werken dan hij gewend was.

‘Het is een ontzettend rare tijd geweest. We werken bij de ambulancedienst – net als bij de politie en de brandweer – volgens vaste protocollen. Maar toen corona uitbrak, liep alles ineens anders. We moesten pakken aantrekken om onszelf tegen dit nieuwe virus te beschermen. Een arm om iemands schouder leggen kon van het ene op het andere moment niet meer. Er was angst op de werkvloer om zelf corona te krijgen. Maar wat ik vooral vervelend vond, was dat het werk hierdoor een stuk onpersoonlijker werd.’

Buitencategorie

Gerson werkt al 18 jaar op de ambulance. Heftige verhalen was hij wel gewend. Gerson: ‘Maar corona is een gebeurtenis in de buitencategorie. Voordat je dit werk gaat doen word je goed opgeleid en ingewerkt. Maar aan het begin van de coronacrisis konden we vaak alleen naar bevind van zaken handelen. Op veel vragen over het virus waren nog geen antwoorden. Je deed wat je kon doen. En voor mij kwam dat soms neer op 16 uur per dag werken.’

Vervoer

Voor het vervoer van coronapatiënten naar het ziekenhuis worden speciale ambulances ingezet: mobiele intensive care units. Deze MICU's beschikken over een brancard met medicatie, zuurstof en medische apparatuur die ook op vaste ic's wordt gebruikt. Gerson vervoerde

met deze ambulance coronapatiënten door het hele land. ‘Ik reed dan bijvoorbeeld eerst naar Rotterdam, vervolgens naar Groningen, opnieuw naar Rotterdam en van daaruit weer naar Leeuwarden. Ook zaten er nog ritten naar Duitsland tussen. In Nederland zijn slechts negen van deze ambulances inzetbaar. Zwolle is een van de zes plaatsen met een MICU-standplaats. De grootste afstand die ik op een dag heb afgelegd is rond de 1200 kilometer.’

Assistentie

‘Als ambulancechauffeur assisteer je bij medische handelingen die intensivisten of anesthesisten verrichten. Ik kreeg daardoor in de loop van de tijd steeds meer zicht op het ziekte- en het behandelproces. Of ik zo ook een beetje een coronadeskundige werd? Ik denk het wel. Ik heb ook gezien wat de gevolgen kunnen zijn van een coronabesmetting: van ernstig ziek worden tot en met eraan overlijden. Mensen die in een gewone ambulance worden vervoerd mogen soms al na een dag weer van de ic af. Coronapatiënten blijven daar vaak een paar weken liggen.’

Emoties

Gerson ziet een duidelijk verschil: ‘Het leven vóór corona verliep rustiger en was meer vanzelfsprekend. Een voordeel is: ik heb geen direct thuisfront, dus ben in die zin behoorlijk flexibel. Maar ook op mij heeft deze coronacrisis veel impact gehad. Ik moest op een gegeven moment een mevrouw ophalen die was besmet nadat een paar weken daarvoor haar man al aan de ziekte was overleden. Zij ging met angst het ziekenhuis in en is vervolgens zelf ook aan corona overleden. Dit gebeurde in het bijzijn van de kinderen die hun moeder niet mochten begeleiden het ziekenhuis in. Op zulke momenten hield ik het niet droog.’

Zwanger in coronatijd

In verloskundigenpraktijk MAMI veranderde het werk behoorlijk door corona.

Verloskundige Manon Wesselink: ‘Het begin van de lockdown ervoeren wij als behoorlijk hectisch. We wisten niet wat er op ons afkwam. In het begin moesten wij op een hele andere manier werken. We hadden ineens allerlei beschermingsmiddelen nodig en er kwamen richtlijnen waar we ons aan moesten houden. Partners en andere kinderen mochten niet bij de consulten aanwezig zijn. Het gebeurde dat we slecht nieuws hadden en dat een aanstaande moeder dat in haar eentje moest ontvangen. Dat was hartverscheurend.’

Raamvisite

‘We hadden zorgen over besmettingsgevaar. Wat waren de gevolgen voor de continuïteit van zorg in de praktijk als wij elkaar besmetten? En wat als wij een zwangere besmetten? Lange tijd begeleiden wij bevallingen met een mondkapje op. Anderhalve meter hielden wij zoveel mogelijk aan, maar tijdens een geboorte kon dat natuurlijk niet. Na de geboorte waren er beperkingen in het bezoek en toen ontstond de raamvisite. Dat had voor ouders ook voordelen: er was meer rust, dat is goed voor de hechting van de baby met zijn ouders. Zonder afleiding kwam alles in een gezin eerder op de rit, dus dat waren goede ervaringen. Ik ben heel trots op ons team en hoe we ons er doorheen geslagen hebben.’

Gerson van Zwieten

Manon Wesselink

‘Machteloosheid: niet alleen bij de patiënt, ook bij ons.’

Half maart 2020 stromen de eerste coronapatiënten Isala binnen. Het is het begin van een intensieve periode voor verpleegkundige Richard Bodeus.

Richard: ‘Tijdens mijn late dienst begin 2020 nam ons ziekenhuis haar eerste coronapatiënt op, deze ging ik verplegen. Hoewel we bijna niets wisten over hoe we moesten handelen, wisten we wel dat goede bescherming tegen besmetting noodzakelijk was. Dus mondkapje voor, muts op en schort aan. De weken erna volgden heel veel andere coronapatiënten. Soms klonken de ambulancesirenes om het kwartier. Op het hoogtepunt lagen er honderd mensen op de covid-afdeling en veertig op de ic. Het ging snel, voor ons echt te snel want we wisten nog te weinig over de juiste behandeling.’

Fysieke en mentale zorg

‘Op het moment dat we een patiënt opnamen, mochten er geen partners en familie meer bij. De overweldigende en onzekere situatie waarin patiënten terecht kwamen, konden ze niet delen. Zowel de patiënten als wij voelden ons vaak machteloos. Ondanks onze enorme inzet, waren er namelijk echt veel sterfgevallen op de afdeling. Dat had veel impact.’

Gevolgen versoepelingen

Het is dan ook niet gek dat verpleegkundigen zich massaal lieten vaccineren. Richard: ‘Ik ben als een van de eersten gevaccineerd. Ik was zo blij, eindelijk konden we wat doen. Maar wat heb ik me gestoord aan de hossende en feestvierende massa en aan grote bijeenkomsten. Ik werkte me kapot en kon me weer opma-

Positief +

ken voor een enorme toename van ziekenhuisopnamen. Het leek alsof mensen zich niet voldoende realiseerden dat ook fitte mensen overlijden aan dit virus.’

Samen

De covid-afdeling was natuurlijk geen hoopvolle afdeling. Maar gelukkig lieten de managers en verpleegkundigen goed op elkaar. Richard: ‘We deden het echt samen en keken naar elkaar om. De een kan er beter mee omgaan dan de ander. Ik kon in mijn vrije tijd het werk goed van me afzetten. Ik sloot me zoveel mogelijk af van corona en keerde iets meer in mezelf, liet de krant vaker ongeopend liggen en zette de tv vaker uit. Wat me raakte waren de positieve reacties van tevreden patiënten of hun familie. Rond Koningsdag bracht een oud-coronapatiënt tweehonderd tompoucen. Hij wilde met ons vieren dat hij een jaar lang coronavrij was. Ook ontvingen we tekeningen van scholen en kaarten van nabestaanden met dankwoorden voor de zorg die wij hun dierbare hadden geboden. Maar de negatieve ervaringen draag ik ook voor altijd bij me. Het was een bizarre tijd. Tegelijkertijd dacht ik: ik ben onderdeel van een stukje wereldgeschiedenis.’

‘We kregen veel dankbare reacties over de liefdevolle zorg van onze medewerkers’

Karin Leferink geeft als IJsselheem- en Hanzeheerdbestuurder leiding aan 2600 IJsselheemmedewerkers en 400 medewerkers bij Hanzeheerd, die werken in verpleeghuizen, wijken en revalidatiecentra. Met haar achtergrond als (wijk)verpleegkundige weet Karin

als geen ander hoe verschillend mensen kunnen reageren op gelijksoortige situaties. Ondanks het feit dat zij in de crisistijd geen nacht wakker heeft gelegen, werd zij wel geraakt door de enorme sociologische impact van deze pandemie.

‘Toen corona begin 2020 opdook in westerse landen en zelfs in Nederland, besprak ik met mijn MT, de medische staf en de commissie infectiepreventie wat wij moesten doen om het virus buiten de IJsselheemdeuren te houden’, vertelt Karin. ‘Toen de overheid besloot om de schooldeuren te sluiten, sloten wij onze huizen. Niet met de intentie om deze maanden dicht te houden, maar om in afstemming met medewerkers, familie en bezoekers, de organisatie van de zorg in de huizen aan te passen aan de nieuwe situatie.’

Impact op medewerkers

‘De medewerkers vonden het fijn dat de regie uit handen werd genomen, maar het effect van het sluiten van de deuren van onze huizen was dramatisch voor ze. Zij waren het eerste aanspreekpunt voor de cliënten en moesten alle onbegrip opvangen. Want waarom mocht iemand aan de andere kant van het raam wel naar je zwaaien, maar niet binnenkomen? Onze medewerkers worstelden met de frustraties en het verdriet van cliënten. Ook de persoonlijke impact was groot. Een medewerker sliep bijvoorbeeld wekenlang niet naast haar man die hartproblemen had, omdat ze bang was dat het virus, dat op de locatie al behoorlijk rondwaarde, hem zou besmetten.’

In dialoog blijven

‘Ondanks dat de cliënten en familieleden blij waren met de duidelijkheid van de preventieve maatregelen en daar begrip voor hadden, waren zij verdrietig

16

en soms boos omdat zij niet op bezoek mochten bij hun dierbaren. Familieleden hadden soms moeite met onze schriftelijke communicatie. Wij wilden hiervan leren en nodigden hen uit met ons mee te lezen en advies te geven over de toezetting. We wilden per sé een goede dialoog met hen en organiseerden gesprekken tussen cliënten en medewerkers over de maatregelen ter voorkoming van besmetting. We wilden dit samen doen, met afspraken die door iedereen werden gedragen.’

Beroepstrots

In de wijkverpleging waren de gevolgen nog complexer. Karin: ‘Cliënten wonen zelfstandig in hun huis, maar onze medewerkers bewogen zich tussen het ene en andere huis. Zeker in de tijd dat er nog geen beschermingsmiddelen waren, gaf dit erg veel onrust. Op onze revalidatiecentra organiseerden we de covid-unit. Hier vingden we cliënten op die niet meer ziekenhuisbehoefte waren, maar nog niet naar huis konden. Of cliënten die te ziek waren om thuis te blijven, maar geen ziekenhuisopname nodig hadden. Dat was heel intensief. We kregen veel dankbare reacties over de liefdevolle zorg van onze medewerkers. Hier ontstond beroepstrots. In zeer korte tijd bouwden we nóg meer expertise op.’

Leren

‘Ook van andere situaties leerden we, zoals van de interactie met familieleden en naasten. Die ervaring gaat niet meer weg. Eerder zaten bij bijeenkomsten over de jaarplannen alleen de medewerkers aan tafel, maar nu ook familieleden van cliënten die aangeven wat zij belangrijk vinden. Hoe gaaf is dat! Wat ik geleerd heb? Te vertrouwen op de processen en de professionaliteit van medewerkers in de organisatie. Ik zag de creativiteit om dingen wél mogelijk te

maken. Deze ruimte en vrijheid worden steeds meer “gepakt”, daar ben ik blij om. Dit doet wat met onze cultuur en heeft meerwaarde. Ook werken we nog steviger samen met onze zorgpartners.’

Geraakt

‘Gedurende de afgelopen jaren lag ik nergens wakker van, wel ben ik geraakt door de enorme sociologische impact van deze pandemie. Daarnaast vind ik het ingewikkeld dat er tweespalt in de maatschappij ontstaat over wel of niet laten vaccineren. We leven in een liberaal land, maar voor de veiligheid van de gehele samenleving mag je toch af en toe best iets van elkaar vragen. Net zoals we hebben afgesproken te stoppen voor een rood verkeerslicht. Verplichten zal ik het niet, maar ik hoop dat de boosterprik die de Gezondheidsraad aanbeveelt door veel van onze cliënten en medewerkers wordt genomen. Tenslotte maak ik mij zorgen over de toekomst van onze medewerkers. Zij waren al flink belast en afgelopen jaren is er extra beroep op hen gedaan. Het gevoel van ‘extra moeten presteren’ is nog lang niet weg.’

Verhalen uit de coronatijd

In ‘De Krachtbundel - verhalen uit de coronatijd 2020’ - staan zeventien indrukwekkende verhalen van betrokkenen bij Woonzorgconcern IJsselheem: zorgmedewerkers, vrijwilligers, cliënten en de mensen om hen heen. Hoe hebben zij de eerste coronatijd in de ouderenzorg en met name in verpleeghuizen beleefd? (www.ijsselheem.nl/krachtbundel)

Richard Bodeus

Karin Leferink

17

Positief +

‘Ik hoop dat we deze crisis kunnen verzilveren door publieke gezondheid weer centraal te stellen’

Rianne van den Berg

Directeur GGD IJsselland

Als directeur van GGD IJsselland is Rianne van den Berg een spin in het web bij de bestrijding van de coronacrisis. Er is weer volop werk aan de winkel op de vaccinatie- en testlocaties, maar ze richt haar pijlen ook voorzichtig op de toekomst. Ze wil publieke gezondheid centraal stellen, om de samenleving zo beter voor te bereiden op een mogelijke volgende pandemie.

Tekst Job Hulsman
Beeld Viorica Cernica

Wat is de rol van de GGD in een gezondheidscrisis met deze omvang?

‘In maart vorig jaar werd snel duidelijk dat covid een type-A-ziekte is, in de Wet publieke gezondheid beschreven als een zeer besmettelijke, wereldwijde ziekte. In zo’n geval ben ik als directeur publieke gezondheid in de regio IJsselland verantwoordelijk voor de infectieziektebestrijding. Onze belangrijkste taken: testen, bron- en contactonderzoek en vaccineren. Met Arjan Mengerink en Peter Sniijders, respectievelijk directeur en voorzitter van Veiligheidsregio IJsselland, vormde ik een coronadriehoek. Ik voorzag Arjan en Peter en de andere burgemeesters van informatie en stuurde op een nauwe verbinding met gemeenten en zorginstellingen. Weten wat er speelt en nabijheid van betrokkenen: we hebben er meteen werk van gemaakt. En het proces duurt voort. Na dit gesprek ga ik samen met Peter naar Ina (Kuper, lid raad van bestuur Isala) om bij te praten. Het wordt tijd dat we elkaar weer even zien.’

Waarom is samen optrekken zo van belang in een crisis?

‘Ruis op de lijn ontstaat meestal door onwetendheid of vanuit concurrentiegevoelens. Wanneer je elkaar kent en op hetzelfde niveau praat, denkt en werkt, opereer je slagvaardiger. Om een voorbeeld te geven: we konden niet in alle elf gemeenten vaccinatielocaties openen, terwijl ieder gemeentebestuur bij voorkeur een prikhalf binnen zijn gemeentegrenzen wilde. Ik heb Sebastiaan, onze projectleider vaccineren, daarom geadviseerd om met alle burgemeesters in gesprek te gaan en uit te leggen op basis van welke grondslagen we keuzes maakten. Samenwerken gaat over elkaar kennen en van elkaar weten wie wat doet en waarom. Als je me vraagt waar ik de meeste tijd aan heb besteed in de coronacrisis, is dit het.’

In de koepelorganisatie GGD GHOR Nederland bent u verantwoordelijk voor de portefeuille zorgcontinuïteit. Waar hield u zich in die hoedanigheid mee bezig?

‘Ik heb veel geïnvesteerd in uniform werken, zodat de instructies van minister Hugo de Jonge eensgezind werden doorvertaald naar de vijfentwintig GGD’en. Normaal gesproken zien de GGD-directeuren elkaar gemiddeld eens per twee maanden, in de crisis veel vaker. We zaten aan tafel met zorgkoepels, Ernst Kuipers namens de ziekenhuizen, vertegenwoordigers

‘Samenwerken gaat over elkaar kennen en van elkaar weten wie wat doet en waarom.’

van zorg- en verpleeghuizen en ga zo maar verder. Het was voortdurend afstemmen met elkaar. Wat speelt er? Waar knelt het? Waar is ruimte? Ik heb de nodige tijd besteed aan de landelijke coördinatie van regionale plannen, om ervoor te zorgen dat er voldoende bedden beschikbaar waren voor mensen in kwetsbare situaties die buiten de ziekenhuizen opgenomen moesten worden. Voor de regio IJsselland heeft het GHOR-team hierin een belangrijke regisserende rol gespeeld.’

Wat was uw voornemen toen duidelijk werd dat de GGD’en een belangrijke taak te vervullen hadden bij de bestrijding van het virus?

‘Ik vind het belangrijk om als directeur boven de materie te blijven hangen. Dat betekent dus ook: oog houden voor de continuering van de reguliere activiteiten van de GGD. De coronabestrijding moeten we serieus nemen, maar het mag niet ten koste gaan van bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg. Dat is gelukt en daar ben ik super trots op. Margreet Algera nam het project corona op zich, Anouskha Knoef bekommerde zich over de reguliere GGD. Samen vormen we het managementteam, we zijn een goed team.’

Was het niet verleidelijk om zoveel mogelijk mankracht toe te wijzen aan het coronateam?

‘In maart 2020 zeiden we: “Iedereen die beschikbaar is, gaat helpen corona te bestrijden.” Tussen half maart en half mei lag de samenleving stil en daarmee een deel van onze activiteiten. Rond juni keerden mensen terug naar hun teams omdat we veel reguliere taken konden hervatten. Toen hebben we veel extra mensen aangenomen.’ Na een korte stilte: ‘Weet je, uiteindelijk dragen alle collega’s bij aan het in goede banen leiden van deze crisis. Neem het team openbare geestelijke gezondheidszorg, die keihard werkte om zwerfjongeren tijdens de lockdown onderdak te bieden om zo vereenzaming te voorkomen. Corona is aan niemand voorbij gegaan. We zijn er namelijk voor iedereen in kwetsbare situaties.’

De GGD is van een crisisorganisatie naar een organisatie in crisis gegaan. Hoe ging dat?

‘Het personeelsbestand is in korte tijd verviervoudigd en onze jaarbegroting maakte een sprong van achten-twintig naar negentig miljoen euro. Er waren plannen en protocollen, maar op deze schaalvergroting waren we niet voorbereid. Steeds klonk de vraag: “Waarom kan de GGD niet meer en sneller testen?” Op publieke gezondheid, zowel op gezondheidsbescherming als op -bevordering, is de afgelopen jaren bezuinigd en dat merkten we. Bovendien zijn we afhankelijk, bijvoorbeeld van capaciteit in laboratoria. Deze operatie is een samenspel tussen het Rijk, gemeenten en de GGD’en. Het zou goed zijn als er landelijke opschalingsplannen komen, zodat we in de toekomst op basis van signalen op het wereldtoneel meteen in actie kunnen komen. We hadden de rijen bij de teststraten liever voorkomen.’

Wat overviel u het meest?

‘De onrust in de samenleving. Overal heerste paniek. Een directeur van een kinderdagverblijf belde me op omdat hij gewoon niet meer wist wat hij moest doen. Ook over de mondkapjes heerste veel onduidelijkheid. Welke types mogen wel en welke niet – en voor wie? Dat zijn zaken die we met de kennis van nu misschien beter konden voorbereiden. Tegelijkertijd denk ik: een crisis is improviseren. Om die reden focusten we ons op het binnenhalen van crisisbestendige mensen die in staat zijn om rustig te blijven, samen te werken en creatieve oplossingen te bedenken. Geen enkele crisis is hetzelfde dus misschien zitten we hier – ondanks alle goede voornemens – over vijf jaar weer en voeren we hetzelfde gesprek.’

Waarvan heeft u pijn in de buik gehad?

‘Op een zeker moment werkten er 1.600 mensen bij GGD IJsselland. Dat is een zware verantwoordelijkheid. Ik maakte me op momenten zorgen, bijvoorbeeld toen medewerkers vervelend bejegend werden in testen en vaccinatiestraten. We hebben geprobeerd dat in goede banen te leiden. Door signalen op te vangen, met elkaar te praten en waar mogelijk maatregelen te nemen. Ik heb bewondering voor onze coördinatoren, die steeds in staat bleken om het gesprek aan te gaan met protesterende mensen op de locaties. “Beste mevrouw, we kunnen u niet voor laten gaan, want als we dat doen is het hek van de dam.” Er is veel geduld getoond. Overigens is er op de achtergrond net zo hard gewerkt, door ons facilitaire team bijvoorbeeld, en HRM en communicatie. Deze mensen komen in interviews minder vaak aan de orde, dat is onterecht.’

Gedijt u in een crisissituatie?

‘Werkweken van zestig uur waren geen uitzondering. Maar de resultaten die we samen boekten gaven ook energie. Ik heb veel respect voor mijn man, die accepteerde dat ik me op mijn taak stortte. Door regelmatig te wandelen probeerde ik de stress uit mijn lijf te krijgen. Afgelopen zomer kreeg ik de behoefte om alleen te zijn. Mijn man begreep dat en is met de kinderen op vakantie gegaan. Ik ben vijf dagen thuis geweest, heb gelezen en dingen gedaan waar ik al lang niet aan toe was gekomen.’

Iedereen is bekend geraakt met de GGD. Wat heeft u daaraan?

‘De GGD was bescheiden en opereerde op de achtergrond. Voor deze crisis heb ik één keer voor de camera gestaan: tijdens een training crisiscommunicatie. Daar is verandering in gekomen, de GGD heeft een gezicht gekregen. Ik ben blij als we binnen afzienbare tijd uit de crisissfeer zijn, zodat we onze pijlen kunnen richten op preventie. Ik hoop dat we deze crisis kunnen verzilveren door publieke gezondheid weer centraal te stellen. Ik wil dat mensen nog meer bewust worden van het belang van een gezonde leefstijl en daar zelf regie op nemen. We zien dat mensen met overgewicht of onderliggend lijden het hardst worden getroffen. De bestrijding van de volgende crisis is eigenlijk al begonnen.’

–

Wat is de impact op ondernemers?

De coronamaatregelen hadden ingrijpende gevolgen voor ondernemers. Bedrijven moesten grote aanpassingen doen, konden bepaalde dienstverlening niet meer aanbieden of moesten zelfs tijdelijk de deuren sluiten. Maar bij de pakken neerzitten past veel ondernemers niet. Ook de IJssellandse ondernemers niet: ze bedachten creatieve oplossingen, dachten in mogelijkheden en zetten door. Hoe deden ze dat en wat hielp hen door de moeilijke periode?

Tekst Gemeenten IJsselland

* De Coronamonitor geeft een actueel beeld over zes onderwerpen rondom het coronavirus.

Positief +

Knippen in een horecazaal

In december 2020 moeten zowel kapperszaken als horecagelegenheden voor de tweede keer in coronatijd hun deuren sluiten. Een zure appel voor ondernemers. Tijdens een wandeling in deze periode komt Mariska Schuiling, eigenaar van het Kappershuus in Wijhe, Gerben Bentum tegen, die café De Slinger runt. Samen bedenken ze dat als Mariska's kapperszaak weer open mag, ze in een zaal van Gerbens café zal gaan knippen. Zo gezegd, zo gedaan. En dus wordt De Slinger in februari 2021 een pop-upsalon. 'We konden niet met zijn allen in de salon, dus we moesten iets groters zoeken', vertelt Mariska. Gerben: 'Ik moest de deuren helaas al maanden gesloten houden. Het was moeilijk om het hoofd boven water te houden. In oktober was onze nieuwe zaal gereed voor gebruik. Maar dat kon niet, hij werd alleen gebruikt voor yogalessen, Dat deed zeer, want daar was hij niet voor bedoeld. Maar ondanks alle penarie ben ik blij dat ik Mariska en andere mede-ondernemers kon helpen om het maximale uit hun bedrijf te halen.'

Geen ruimte voor negatieve energie

Bij ondernemer Chantal Achterhoek is het glas altijd halfvol. Hoewel ze 's nachts soms ligt te piekeren, is er bij haar geen ruimte voor zwartgalligheid. 'Ik wil geen negatieve energie.' Met andere woorden: klagen over omstandigheden waar je toch geen vat op hebt, daar doet de Raaltse niet aan mee. 'De overheid doet echt haar best. En ik krijg vanuit alle hoeken steun. Zo wordt vanuit de directe omgeving geld aangeboden en klanten schaffen extra dingen aan of

22

komen gewoon met een lief gebaar.' De coronaperiode heeft haar wel aan het denken gezet. 'Ik voelde me altijd eerst kapster en daarna ondernemer, maar ik besef wel dat ik iets zakelijker moet worden. Ook al weet ik dat er een mooi bedrijf staat en we hier sterker uitkomen.'

Creativiteit bij Hardenbergse ondernemers

Toen halverwege maart 2020 strenge maatregelen werden genomen om de uitbraak van het coronavirus in te dammen, werden ook ondernemers in het centrum van Hardenberg geraakt. Met veel doorzettingsvermogen en creativiteit maakten de ondernemers er het beste van. Meerdere winkels begonnen een webshop en veel horecaondernemers schakelden over op het bezorgen en afhalen van eten. Sommige restaurants verkochten zelfs maaltijden via een drive-thru. Ook winkelstad Hardenberg begon een eigen bezorgservice. Zodat bij lokaal online winkelen gold: 'vandaag besteld is vandaag óf morgen al in huis'.

Ondernemersvereniging organiseerde grootse prijzenactie

Na de lockdown van september 2020 organiseerde ondernemersvereniging Actief Nieuwleusen de Kraspasactie. Bij besteding bij één van de deelnemende ondernemers ontvingen klanten een gratis kraspas. Elke kraspas gaf direct prijs, te verzilveren bij één van de tientallen deelnemende winkels. Bijna alle

23

ondernemers die aangesloten waren bij de ondernemersvereniging deden mee. Doordat de kraspassen gehusseld en verdeeld werden over alle deelnemende winkeliers, bestond de kans dat iemand een prijs won bij een winkel waar die anders niet zo snel zou komen. Een mooie manier om klanten van in lockdowntijd goed bezochte winkels, te stimuleren om winkels te bezoeken die in die periode juist minder klandizie hadden. Ook liet de actie de saamhorigheid van de Nieuwleusener ondernemers zien.

Lockdown duurde langer dan er 'klusjes' waren

'En door!' Dat was het eerste wat Michel en Michel, horecaondernemers uit Kampen zeiden, toen de eerste lockdown werd aangekondigd. Toch zijn ze de eerste lockdown een poos dicht geweest. Dat resulteerde in nieuw behang op de muur, een nieuw terras en een fris interieur. Er ontstond ruimte om nieuwe dingen te verzinnen en aan te pakken. Toen de lockdown langer duurde dan dat er klusjes waren, gingen ze op zoek naar andere verdienmodellen. Hun eerste ingeving, het bezorgen van eten met een 'DIY Burgerkit' liep best goed, maar de ondernemers misten het echte koken. Daarom bedachten ze: 'Power tot the Pita', een bezorgservice van culinaire pita's die met de fiets door heel Kampen bezorgd werden. Het werd een groot succes. Als de coronacrisis voorbij is weten de ondernemers dat ze het lef zullen hebben om alleen dát te doen wat ze echt willen doen.

Mariska Schuiling

Chantal Achterhoek

Actief Nieuwleusen

Winkelstad Hardenberg

Positief +

Koningsdag tompouce drive-in

Geen grote feesttent of een aubade, maar een feestelijke Kruisstraat in het centrum van Ommen, met oranje versierde auto's en vrolijke inzittenden. Bakkerij Ten Brinke organiseerde in 2020 en 2021 een Koningsdag tompouce drive-in. Vanuit de auto konden de Ommenaren - geheel coronaproof - hun vooraf bestelde oranje tompouce afhalen. Een groot succes volgens initiatiefnemer Berjan Ten Brinke: 'Normaliter worden er op Koningsdag zo'n 2.000 tompoucen verkocht, maar in 2021 waren dit er meer dan 5.000!' Behalve de verkoop van oranje gebakjes verkocht Ten Brinke samen met Wijnhof Ommen en restaurant De Vrienden 150 Koningsdagboxen, gevuld met oranje-bitter, een borrelpakket en uiteraard tompoucen. Zo konden mensen toch met iets lekkers de verjaardag van de koning vieren.

Elkaar scherp houden

Michiel de Groot, eigenaar van Intertoys Kampen, heeft zich met zijn team steeds moeten aanpassen. Van bezorgen naar afhalen. Van heel weinig omzet naar bestellingen van speelgoed, puzzels en bordspelen die niet aan te slepen waren. Hij heeft het allemaal meegemaakt. De aanpassingen vroegen veel creativiteit en energie, maar de dankbaarheid van de klanten en de saamhorigheid onder de ondernemers hielpen enorm. Hij realiseert zich nu des te meer hoe je elkaar als ondernemers scherp kunt houden. Hulp vragen aan mede-ondernemers, dat is zeker iets wat hij zal blijven doen. Michiel is ook betrokken bij het meedenken over de vitaliteit van de binnenstad. Zodat inwoners geprikkeld

Positief +

worden om lokaal te blijven kopen. Hij ziet nu in hoe belangrijk het is om dat met alle betrokken partijen in een stad te doen, 'want daar profiteert iedereen van.'

Uitwisseling van personeel en kennis

Een platform dat getroffen ondernemers in Steenwijkerland helpt door uitwisseling van personeel en kennis: 'Samen in Nood'. Het verbindt ondernemers die (tijdelijk) geen werk hebben voor hun personeel met ondernemers die juist behoefte hebben aan extra personeel. Daarnaast biedt 'Samen in Nood' de mogelijkheid om ondernemers met een hulpvraag te verbinden aan lokale experts om samen een oplossing te vinden.

Het platform dat tijdens de coronacrisis is opgericht, zorgde onder meer voor de uitwisseling van personeel tussen Grand Café de Fanfare/De Witte Hoeve en Schoonmaakbedrijf Rein Gaal. En voor de uitwisseling van personeel tussen Rabo Theater De Meenthe en Heerlijke Huisjes/Joustra Stoelverzorgers. 'Samen in Nood' is een initiatief van de Stuurgroep Corona Horeca (afdeling Steenwijkerland van Koninklijke Horeca Nederland (KHN)), recreatieorganisatie KopTop en de Business Club Steenwijkerland. De gemeente en de provincie dragen financieel bij.

Hunkeren naar normale versie van sportschool

'Als ik naar buiten keek en ik maar zes mensen oefeningen zag doen, deed dat

pijn. Ik wil meer kunnen bieden.' Machteloo: als Jacqueline Ophof van Vital Centre haar gevoel in coronatijd in één woord moet omschrijven dan is dat het wel. 'We begrepen de maatregelen maar stiekem hoopten we elke persconferentie op een kleine verlichting.' Als het beleid dan ongewijzigd bleef, frustreerde dat. 'Zeker omdat we in onze accommodaties voldoende ruimte hadden om gepaste afstand te houden.'

Toch werd de lockdowntijd nuttig besteed. 'We hebben ons op allerlei fronten laten bijscholen en doen dat nog steeds. Zo kunnen we mensen straks een totaalplaatje bieden en mensen helpen bij het verkrijgen van een gezonde leefstijl.'

Support your locals: letterlijk de boer op met versmaaltijden

Midden in coronatijd startte Jolien van Es in juli 2020 haar bedrijf noPeanuts. Zij bezorgt tassen met gezonde maaltijden bij klanten in Deventer en omgeving. Versproducten betreft Jolien van boeren uit het Deventer buitengebied. 'Het is onwijs leuk, al die mensen met zoveel passie voor hun producten', zegt Jolien. 'Er doen ongeveer twintig ondernemers mee en we leveren wekelijks 30/40 tassen met daarin de recepten en ingrediënten voor de maaltijden, vers brood, melk, kaas, yoghurt, groentes en fruit.' Klein, lokaal, persoonlijk en gezond zijn woorden die passen bij Jolien. Ze streeft wekelijks naar één vlees-, één vis-, één veganistisch en twee vegetarische gerechten. Die bereidt en fotografeert zij zelf. Jolien: 'Afgelopen jaar heb ik veel geleerd en ik moet nog veel leren, maar nu weet ik wel dat het loont om voor het avontuur te kiezen en te doen waar je blij van wordt.'

24

Een evenement organiseren in coronatijd

Het terrein waarop Kasteel De Haere staat was drie dagen lang festivalterrein. Fonz Scheepstra, inwoner van Olst-Wijhe en eigenaar van De Hip in Deventer wilde iets bijzonders organiseren. In zijn eigen zaak en op zijn boerderij kon het niet, maar hij vond het landgoed van De Haere een prachtige plek voor zijn evenement. Fonz: 'Het oorspronkelijke idee kon niet doorgaan. Toen er weer wat mogelijk was, keken we hoe we het wel konden organiseren. Zo kwam ik in gesprek met Stichting IJssellandschap. We mochten gebruikmaken van het weiland voor De Haere. Het evenement organiseren binnen de coronaregels was goed te doen. We moesten wel extra creatief zijn en denken in oplossingen. En we moesten de insteek hebben dat we mensen blij gingen maken, want verdienen aan het evenement kon eigenlijk niet. Maar als bezoekers blij zijn, ben je dat zelf toch ook? Je hebt elkaar nodig en het levert iedereen wat op. Samenwerken maakt dingen makkelijker.'

Polsbandjes bij Zwolsse horeca

'Vanaf dag één van de coronapandemie hebben we als horecaondernemers goed samengewerkt met de gemeente', aldus Mark Corporaal van Stadscafé Blij in Zwolle. 'We zijn snel met ambtenaren de stad in gegaan om te kijken waar terrassen verruimd konden worden. Heel fijn! De horeca had en heeft het nog steeds heel zwaar. We moesten personeel laten gaan en moesten daardoor soms ook dicht op momenten die normaal een topomzet hadden opgeleverd. Toen we

25

begin oktober de anderhalve meter loslieten, stelde de gemeente voor om met polsbandjes te werken voor bezoekers van horeca in de binnenstad. Wij waren niet meteen enthousiast, maar nadat we zagen hoe goed het polsbandje werkte in Breda heb ik nog diezelfde avond de gemeente gebeld en gezegd: "We gaan het ook in Zwolle doen." We hebben in recordtijd via twee Zwolse ondernemers eigen bandjes geregeld en laten bedrukken: 'Eet en drink met een groene vink.' Dat werkte goed, ook omdat er bij het uitgaanspubliek veel animo was voor het testen voor toegang in de binnenstad.'

Eten op een krukje

Corona had op allerlei manieren invloed op Anne's Kokerij, een kant-en-klaarmaaltjidservice voor ouderen in onder andere Hasselt en Zwartsluis. 'Onze doelgroep is heel kwetsbaar', vertelt eigenaar Anne Ellen. Hij wachtte daarom niet lang met het nemen van maatregelen. 'We liepen met onze protocollen zelfs voorop in Nederland', vertelt hij. Door zo snel te handelen, kon Ellen met zijn tien medewerkers ook tijdens de coronacrisis doorwerken. Eenvoudig was het niet. 'Mijn medewerkers werkten soms met tranen in hun ogen. Ze wilden niet op hun geweten hebben dat een klant ziek zou worden.' De medewerkers van Ellen raakten gewend aan de situatie. Ook toen het werk toenam doordat een grotere groep mensen thuis kwamen te zitten en maaltijden nodig hadden. Ellen: 'We vroegen onze klanten om een krukje bij de deur te plaatsen. Daar lieten wij het eten achter. Vervolgens namen zorgmedewerkers het van ons over.'

Bakkerij Ten Brinke

Jolien van Es

Samen in Nood

Jacqueline Ophof

De Hip

Positief +

*‘We doen het samen.
Het maakt niet uit of je
van de grootste of kleinste
gemeente bent, iedereen
heeft inbreng’*

Liesbeth Kleisen

Algemeen commandant bevolkingszorg

Arjan Mengerink

Directeur Veiligheidsregio IJsselland

Arjan Mengerink is directeur van Veiligheidsregio IJsselland en operationeel leider van de coronacrisis in IJsselland. In zowel het Regionaal Beleidsteam (RBT) als het Regionaal Operationeelteam (ROT) werkt hij nauw samen met algemeen commandant bevolkingszorg Liesbeth Kleisen. Bij de veiligheidsregio, op de kazerne in Zwolle, blikt het tweetal terug op de operatie.

Tekst Job Hulsman
Beeld Viorica Cernica

Positief +

Wanneer drong de ernst van de crisis tot jullie door?

Arjan Mengerink: 'Mijn eerste overleg was eind februari 2020. De eerste besmetting was gesignaleerd en de GGD vermoedde dat het snel zou gaan. Ik was net aangesteld als directeur van Veiligheidsregio IJsselland. Ik had ze nog gewaarschuwd, want het is vaker gebeurd dat ik ergens aan de slag ging en dat er dan wat gebeurde. Ik zat nog maar een half jaar bij de politie in Enschede toen de vuurwerkcramp plaatsvond.'

Liesbeth Kleisen: 'Normaal werk ik bij Veiligheidshuis IJsselland. Ik had piketdienst als algemeen commandant bevolkingszorg en haakte aan bij de eerste overleggen. Ik ben nooit meer weggegaan. De heersende gedachte was: een paar weken en dan gaan we verder met ons normale werk. Vanaf de persconferentie waarin werd aangekondigd dat de boel op slot ging, kwam alles in een stroomversnelling.'

Arjan: 'Tot dat moment was ik in de veronderstelling dat de ontruiming van een V1 (vliegende bom uit de Tweede Wereldoorlog) bij Deventer op 8 maart het grootste evenement van het jaar zou worden voor onze veiligheidsregio. Op 10 maart waren we die V1 praktisch al vergeten en werd de wereld corona.'

Wat werd jullie taak?

Arjan: 'Als directeur van Veiligheidsregio IJsselland ben ik ervoor verantwoordelijk dat de trein gaat rijden en dat de IJssellandse belangen in het land vertegenwoordigd worden. Daarbij ligt de focus op zieke mensen, op mensen die het gevaar lopen te overlijden. De volksgezondheid staat op nummer één.'

Liesbeth: 'Ik onderhoud het contact met de elf gemeenten. Als een soort sluis: de beslissingen die we met het RBT en het ROT nemen, vertaal ik naar gemeenten en andersom breng ik de vragen die lokaal leven terug naar de vergaderingen en zorg dat daar oplossingen voor komen.'

Arjan: 'In de week na de ontruiming van die V1 zaten we bij elkaar en besloten we dat het crisis was. Dat betekende dat corona vanaf dat moment voor alles ging.'

Wat komt er dan op gang?

Arjan: 'Allereerst: informatiemanagement optuigen. Je moet weten waar het over gaat, hoe het met de besmettingen is gesteld en welke en hoeveel beschermingsmiddelen we tot onze beschikking hebben. We richtten meteen een telefooncentrale in voor mensen met vra-

gen. Om maar eens een paar zaken te noemen.'

Liesbeth: 'Voor iedere kolom bedachten we scenario's. Stel: de helft van de brandweermensen krijgt corona, kunnen we dan nog branden blussen? Al snel zijn we, met de beelden uit Italië op ons netvlies, aan de slag gegaan met het ophogen van de mortuariumcapaciteit. En natuurlijk met de vertaling van noodverordeningen naar werkbare richtlijnen en kaders, veel juridisch handwerk.'

Arjan: 'Om orde in de chaos te scheppen vormden we werkgroepen voor de thema's cultuur, sport, horeca, handhaving en evenementen. De voorzitters van die werkgroepen staan in contact met Liesbeth. Het is een manier om deskundigen aan het werk te zetten, wij weten niet alles.'

Er kwam veel op jullie af. Wat deden jullie nog meer om een werkbaar situatie te creëren?

Arjan: 'Dit team bestaat uit mensen die geoefend zijn in crisissituaties, we weten wat er op ons afkomt. We zijn ook allemaal mensen die houden van dingen doen, aan de slag gaan. Ik vind, en ik hoop dat dat gelukt is, dat het team een plek moet zijn waar je kan luchten en lachen. Niet zelden beginnen we vergaderingen met een rondje voetbal. Ik ben Twente-supporter, Liesbeth is voor Heracles en Go Ahead en PEC waren eveneens vertegenwoordigd aan tafel. Je kunt je er iets bij voorstellen. Ik heb gezocht naar humor.'

Liesbeth: 'Het team stond onder enorme druk, maar de verhoudingen zijn goed. Er is weinig gedoe. Nou ja, er is heel veel gedoe, maar niet onderling.'

Arjan: 'Met de kennis van nu zeg ik: we hebben geluk gehad met het team, maar zoiets ontstaat ook omdat iedereen mee wil doen. We kunnen hard lachen en daarna bloedserieus zijn.'

Liesbeth: 'Op een gegeven moment bespraken we met elf burgemeesters of je nou wel of niet een porta potti mocht legen in het toiletgebouw op de camping. In wat voor film zitten we, dacht ik bij mezelf? Soms was het gewoon geestig.'

Hoeveel ruimte was er om een eigen koers te varen?

Arjan: 'Je moet het zo zien: de minister geeft aanwijzingen en daar moet Peter (Snijders, voorzitter van Veiligheidsregio IJsselland) zich aan houden. Maar de richtlijnen zijn omschreven in taal. Daar zit dus ruimte. Ben je rekkelijk of precies? Maximaal dertig mensen op een begrafenis is vrij precies, maar mag je bij een

'De richtlijnen zijn omschreven in taal. Daar zit dus ruimte. Ben je rekkelijk of precies?'

Arjan

overlijden buiten een opstelling maken met mensen op anderhalve meter zodat meer mensen de kans krijgen om afscheid te nemen van een overledene? Dat hebben we toegestaan in de regio IJsselland.'

Liesbeth: 'Ik wil een groot compliment maken aan de juristen die zich over alle noodverordeningen hebben gebogen. Ze hebben meege gedacht over wat hier wel en niet werkt en snappen hoe de wereld in elkaar zit. Die menselijke maat is van belang. Een uitvaart kun je maar één keer doen.'

Hoe reageerden collega's uit andere regio's op jullie aanpak?

Arjan: 'Dat we soms afweken werd gezien. Maar wij waren niet de enige. Voor het land is het soms lastig, dat begrijp ik wel. Als bv Nederland moet je samen optrekken, anders werkt het niet. Daarom hebben we de uitzonderingen ook niet aan de grote klok gehangen. Na verloop van tijd werd de afstemming met omliggende regio's beter, zodat je geen situaties kreeg waarin de ene campinghouder op een regiogrens zijn campinggasten

‘Soms zei mijn man: “Ik denk dat je even moet gaan lopen.” Dan wist ik genoeg.’

Liesbeth

wel toestond om een porta potti te legen, en een campinghouder vijf kilometer verderop – in een andere regio – niet. Het carbidschieten is ook een mooi voorbeeld. Daarbij hebben we geprobeerd om de landelijke aanpak te beïnvloeden, met succes. Choose your battles is ook hier van toepassing.’

Waar lagen jullie wakker van?

Arjan: ‘De volgestroomde ic’s. “Waar gaat het heen?” Die vraag leefde erg in de beginperiode, maar nu ook. Er zit een grens aan de ic-capaciteit. Er worden scenario’s gemaakt, waaronder doemscenario’s. En als je daar dan in terecht komt...’

Liesbeth: ‘Op een gegeven moment praatten we over koelcellen, omdat er een tekort aan plekken dreigde te ontstaan om overledenen te bewaren. Als je dat tot je door laat dringen... In zulke periodes word je vroeg wakker en denk je meteen: ik moet dat nog doen en hier nog aan denken.’

En toch, jullie komen rustig over. Beheerst.

Arjan: ‘Dat hebben we inderdaad gemeen. Er heeft eerder al een soort natuurlijke selectie plaatsgevonden. Mensen die werken bij een veiligheidsregio kunnen dit. Daarbij: wij kunnen iets dóén. Ik heb bij de politie gewerkt. Als je na een

ernstige aanrijding de straat aanveegt is dat wat anders. Er zijn echt wel dingen die indruk maken, maar je stroopt je mouwen op.’

Liesbeth: ‘Meewerken aan het bestrijden van deze crisis geeft eerder voldoening dan dat ik er wakker van lig. En het helpt dat we elkaar goed kunnen vinden.’

Arjan: ‘Ik heb een pragmatische houding ervaren bij velen. Dat zullen de Friezen en Rotterdammers ook zeggen, maar voor de collega’s in IJsselland geldt het zeker.’

Liesbeth: ‘We deden en doen het samen. Het maakt niet uit of je van de grootste of de kleinste gemeente bent, iedereen heeft inbreng. Burgemeesters hebben dat volgens mij gewaardeerd.’

Arjan: ‘De kunst is om het met elkaar vol te houden. Op een gegeven moment kan ook een crisis routine worden, maar gewoon is het natuurlijk nooit.’

Weten jullie nog wanneer dat zo was?

Arjan: ‘In de zomer van 2020. De besmettingen liepen terug. We bereidden ons voor op de overdracht naar gemeenten. We hebben het im griff, dachten we.’

Liesbeth: ‘Inmiddels zijn we gestopt dat te zeggen, want iedere keer komt er weer iets nieuws. Ondanks het feit dat het virus steeds weer oplaaide hadden we vrij snel het gevoel dat de organisatie stond. Dinsdag een persconferentie, noodverordeningen, donderdag de nieuwe maatregelen van kracht: we konden het riedeltje wel dromen.’

Wat hebben jullie als moeilijk ervaren?

Stilte.

Liesbeth: ‘We moeten nu iets zeggen, Arjan.’

Arjan: ‘Carbid was een ding, vanwege de verschillen binnen de regio. Net als de rellen die begonnen in Eindhoven en zich verspreidden over het land. Ik weet nog dat ik dacht: als dit echt zijn beslag krijgt, gaan we tekort komen bij de politie. Dan kunnen er gekke dingen gebeuren.’

Liesbeth: ‘Het zijn de momenten waarop je niet weet wat je te wachten staat. Beleidsmatig vond ik het moeilijk uit te leggen waarom sommige theaters open mochten en anderen niet.’

Wat doen jullie om tegenwicht te geven aan de vele overuren?

Liesbeth: ‘Ik vond het fijn dat ik in de periode waarin thuiswerken de norm was, af en toe vanuit mijn woon-

plaats Wierden naar Zwolle mocht. Het werd bijna een voorrecht. In mijn privéleven viel er, zoals bij iedereen, veel weg. Normaal sta ik op zaterdagen langs het voetbalveld, dat was niet meer. Misschien dat ik het om die reden ook niet als een stressvolle tijd heb ervaren, er was tijd genoeg. Sporten ben ik altijd blijven doen. Als het lukte om de vrijdagochtend vrij te houden liep ik hard met een vriendin.’

Arjan: ‘Ik belde Liesbeth wel eens als ze ergens liep. Dan vertelde ze welk rondje ze rende. “Man, dat vind ik op de fiets nog ver”, zei ik dan.’

Liesbeth: ‘Sporten werkt voor mij. Soms zei mijn man: “Ik denk dat je even moet gaan lopen.” Dan wist ik genoeg.’

Arjan: ‘Bij ons heeft de hond overuren gemaakt. En ik ben tijdens de coronacrisis opa geworden. Daar hoeft je niet veel voor te doen, maar het is een fijne afleiding. Ik herken wat Liesbeth zegt, de stress valt me mee. Maar we staan wel áltijd aan. Mijn gezin is het wel eens zat. De jongste van veertien staat in het centrum van zijn leven. Dan zegt hij: “Word je nou alweer gebeld?” Dat is nog zo’n eigenschap: we zijn nieuwsgierig, willen niets missen.’

Jou zagen we in filmpjes hout hakken. Hoeveel kuub heb je gekloofd?

Arjan: ‘We hebben een paar bomen omgegooid en die allemaal verwerkt tot brandhout. Het was heerlijk om te doen: samen met die jongens, om beurten sjuuwen en kloven. Maar vergeet niet dat ik voor en na de opnames van dat filmpje twee keer ben gebeld.’

Wat nemen jullie mee uit deze periode?

Liesbeth: ‘Ik ben erachter gekomen dat dit werk bij me past. Ik vind het een voorrecht dat ik onderdeel mag uitmaken van dit team en een aandeel heb in een hoofdstuk dat in de geschiedenisboeken belandt.’

Arjan: ‘Veiligheidsregio IJsselland bestaat uit twee onderdelen: een crisisorganisatie en de brandweer. Corona was de uitgelezen manier om het crisisdeel goed te leren kennen. Ik had niet sneller een band kunnen opbouwen met mijn collega’s. Het brandweerdeel is achtergebleven. In normale omstandigheden was ik al lang bij alle posten langs gegaan, daar heb ik een inhaalslag te maken. Wat Liesbeth zegt geldt ook voor mij: ik had het niet willen missen. Geen corona was nog beter geweest, maar als het er dan is, kun je maar beter een rol hebben en meedoen.’

–

In de vuurlinie van de media

Jan ten Kate

Burgemeester

Staphorst: gemeente met diverse kerkstromingen, grote gezinnen, veel jongeren en een lage vaccinatiegraad. En steen des aanstoots van het hele land als besmettingen stijgen. Het dorp heeft op zo'n moment de aandacht van de landelijke media, en burgemeester Jan ten Kate is voer voor columnisten. Dat frustriert hem niet, zegt hij. 'Als je hier burgemeester bent, weet je dat je kritiek krijgt.'

Tekst **Lydia Lijkendijk**

Beeld **Gemeente Staphorst**

Toen Jan ten Kate op 28 mei aantrad als de nieuwe burgemeester van Staphorst, had hij nog net te maken met het staartje van de beperkende maatregelen. 'Mijn installatie kon niet plaatshebben zoals bedoeld, maar het was toch een mooie dag.' Hij kwam terecht in een goed geoliede coronamachine. 'Het Gemeentelijk Beleidsteam (GBT) en Regionaal Beleidsteam (RBT),

alles liep als een trein', zegt hij. 'Er was rust in de tent, er waren weinig besmettingen. Al gauw schaalden we af naar eens in de week en later eens in de veertien dagen een GBT.'

Vertrouwelijke gesprekken

Een groot deel van de Staphorster bevolking heeft om principiële redenen moeite met vaccineren. 'Voorkómen dat mensen erg ziek worden, blijft steeds onze grootste zorg', zegt Ten Kate. 'We zijn er constant over in gesprek met de GGD.'

Hij schetst de situatie in Staphorst: 'Een deel van de Staphorster bevolking ziet God als hoogste macht en niet de overheid. Bij alles wat we doen, hebben we daar goed rekening mee te houden. Wij communiceren omzichtig, met zachte hand. We hebben goede ervaringen met een pop up-testlocatie in Staphorst. Inwoners zijn bereid de voorzorgsmaatregelen in acht te nemen en zich te laten testen. Maar dat willen ze dichtbij kunnen doen en niet in Zwolle of Meppel. Vaccineren, of het voeren van vertrouwelijke gesprekken daarover, moet dus ook dichtbij plaatshebben. Niet in een prikbus op het marktplein, want daar kun je niet ongezien naar binnen. Maar wel bij de huisarts. Als een moeder of een jongere daar toch is voor iets anders, is het gemakkelijker het gesprek op het vaccineren te brengen. Op die manier kunnen mensen hun keuze heroverwegen.'

Kritiek uit alle windstreken

Het hele land weet altijd wat de beste aanpak is voor Staphorst. 'Wij krijgen veel goedbedoelde adviezen', zegt Ten Kate eufemistisch. 'Maar binnen ons team kennen wij de Staphorster context en wij weten zelf heel goed

wat de beste strategie is in het vaccinatie dilemma.' Dat kritiek die in coronatijd uit alle windstreken op hem afkwam, frustriert hem niet. 'Als je in Staphorst burgemeester bent, krijg je kritiek. Dat hoort bij de baan. Een column is ook maar een verdienmodel in de krant. Wat ik wel jammer vind, is dat ik er niet aan toe kom het mooie verhaal van Staphorst te vertellen. De dag waarop zes cameraploegen voor het gemeentehuis stonden, was ook de dag waarop het hoogste punt werd bereikt van de hoogste woontoren in de Benelux, die verrijst in Rotterdam-Zuid. De gevelbekleding en kozijnen zijn geproduceerd in Staphorst en worden geïnstalleerd door mensen uit Staphorst. Onze bedrijven en mensen zijn experts in hun vakgebied die hun werk doen in de hele wereld. Dát zou ik graag meer willen vertellen.'

Samenwerken met kerken en de GGD

De kerk speelt in het leven van de Staphorsters een grote rol – en juist daar konden ze niet heen tijdens corona. Dat het contact met geloofsgenoten wegviel, deed iets met de mensen weet Ten Kate. 'Ik was laatst bij een bruidspaar dat 55 jaar getrouwd was. De vrouw had voor het eerst in anderhalf jaar haar oorijzer weer op, want dat draagt ze alleen naar de kerk en op hoogtijdagen.' Tijdens de gehele coronaperiode was er goed contact tussen de gemeente en de kerken. 'Het is heel mooi dat de kerken zelf veel initiatief namen. Placeren, banken vrijhouden, toezicht houden op de anderhalve meter. Maar in gezinnen met tien kinderen gaat het rap met de besmettingen. Dus wij blijven duwen op aanhoudend testen in het gezin en communiceren voortdurend de regels rondom het testen.' Niet alleen met de kerken, ook met

GGD IJsselland was en is het fijn en snel schakelen in Staphorst. 'Als we op donderdag weten dat de besmettingen oplopen, hebben we op dinsdag een werkende pop up-testlocatie', zegt de burgemeester met enige trots.

In saamhorigheid is Staphorst goed

Jan ten Kate koos bewust voor het burgemeesterschap van Staphorst. 'De Staphorsters staan voor hun principes en idealen, daar houd ik van. De sociale cohesie in deze gemeente is bijna de hoogste van Nederland. In saamhorigheid zijn wij goed. Tijdens de coronaperiode waren mensen er voor elkaar. Dat vond ik heel mooi om te zien. Het is belangrijk dat we dat vasthouden.' Ook mooi vond hij het om zoveel bevestigende appjes en berichtjes te krijgen van collega-burgemeesters in de veiligheidsregio en van de GGD op momenten dat Staphorst onder vuur lag. 'Dat was heel fijn en heeft ons gesterkt in onze aanpak.'

Persoonlijk heeft de coronaperiode hem geleerd dat digitaal vergaderen best een optie is, al heeft hij er een verschrikkelijke hekel aan. 'Mijn moeder van 90 is via haar iPad gaan bingoën en facetimen met de achterkleinkinderen. Zoiets is natuurlijk leuk, maar voor de rest wil ik heel graag af van corona.'

'De Staphorsters staan voor hun principes en idealen, daar houd ik van.'

Samen maken we er iets (moois) van

Van zonnebloemen uitdelen en raambezoeken tot de organisatie van een heus lichtjesfeest: ondanks alle moeilijke momenten in de coronacrisis, ontstonden er ook allerlei mooie initiatieven. Mensen sloegen de handen ineen en probeerden samen de pijn en het leed te verzachten. Een overzicht van enkele bijzondere gebeurtenissen.

Tekst Gemeenten IJsselland

Tot oktober 2021 werden door het ROT en RBT 303 besluiten en acties genomen

Knutselen voor ouderen met kinderburgemeester Myla

Oudere mensen in de gemeente Dalfsen opvrolijken met iets moois; dat was het idee van kinderburgemeester Myla Groenendijk. Haar oproep aan alle kinderen uit de gemeente Dalfsen om iets te knutselen, leverde postzakken vol moois op. Samen met haar medekandidaatjes voor het kinderburgemeesterschap ging ze op pad om de knutselwerkjes rond te brengen. En dat zorgde voor veel leuke reacties.

Bewoners solidair met ondernemers

Binnenstadbewoners van Zwolle kregen op meerdere manieren te maken met de coronamaatregelen. Looproutes, wachtrijen waar ze omheen moesten manoeuvreren, verruiming van terrassen en de rellen rond de avondklok: ze moesten veel incasseren. Toch dachten bewoners ruimhartig mee over de nodige maatregelen. Binnenstadbewoner Bart Dikkeschei: 'Natuurlijk is het in coronatijd belangrijk om solidair te zijn met de ondernemers in onze stad. Nu de maatregelen minder nodig zijn, kijken we graag welke we willen behouden en welke we willen terugdraaien. De verruiming van de terrassen was leuk, maar leidde er ook toe dat voetgangers geregeld over de rijbaan liepen omdat de terrassen deels op de stoep stonden. Gevaarlijke situaties, en voor mensen met een beperking ontzettend lastig. Aan de andere kant hebben we stukken van de binnenstad autoluw gemaakt. Deze maatregel blijkt ontzettend prettig voor de buurt en zouden we graag permanent willen maken of zelfs

uitbreiden. De coronamaatregelen hebben ons de kans gegeven ervaring op te doen met wat werkt en wat niet. Dat inzicht nemen we mee voor de toekomst.'

Laten zien hoe bizar het was

'Ik wilde laten zien hoe bizar het was, dat we allemaal binnen zaten', begint Evita Medendorp. De fotografe uit Zwartsluis verwonderde zich over de situatie tijdens de coronacrisis. 'Overall in het dorp zag ik linten die aangaven waar je wel en niet mocht komen.' Evita besloot langs de huizen te gaan om door de ramen foto's te maken van het alledaagse leven. 'Dat mensen niet op kraamvisite konden of dat ze bij een verjaardag cadeautjes bij de deur moesten neerleggen', vervolgt ze. 'Ik wilde het vooral vastleggen zodat we het blijven herinneren.' Het zorgde voor afleiding in een tijd waarin ook fotografen gehouden waren aan regels en daardoor minder opdrachten hadden. 'Ik heb zo veel mensen gezien en gesproken. Op afstand uiteraard. Jong en oud, dat maakte het zo leuk. Ik hoop de foto's in een boek beschikbaar te maken.'

Het momentje van de week

Wat doe je als je elkaar van de ene op de andere dag niet meer kunt ontmoeten? Voor die uitdaging kwam Monique Platel, consultant bij Welzijn Zwartewaterland, tijdens de coronacrisis te staan. 'Juist daarom wilden wij wel contact houden met een bepaalde groep mensen', kijkt Platel terug. De organisatie zette de Telefooncirkel op. Een groep van acht personen voerde in anderhalf jaar tijd honderden telefoontjes. 'We bo-

den een luisterend oor aan de inwoners uit de gemeente Zwartewaterland die dat nodig hadden. Aan ouderen die nog zelfstandig woonden en bijna niemand meer spraken. Maar ook aan mantelzorgers die door de coronacrisis overbelast raakten.' Het initiatief bleek een schot in de roos. Platel: 'Door deze gesprekken ontstonden nieuwe initiatieven. Zoals een kaartjesactie op school en een bingo op straat. Er ontstonden zelfs nieuwe vriendschappen.'

Noaberschap door coronahulp

Er was veel vraag naar nazorg tijdens de coronacrisis. Vanwege problemen die ontstonden bij bijvoorbeeld rouw- en verliesverwerking, relatie- en financiële problemen. Daarom zette Stichting de Kern in samenwerking met WIJZ (Welzijn) Kampen de coronahulp op. Met veel vrijwilligers die per geval keken of hulp geboden kon worden. Daaruit ontstonden prachtige matches: mensen deden boodschappen voor iemand in quarantaine, lieten honden uit, maakten een praatje met iemand die zich eenzaam voelde of snoeide de heg bij iemand die dat zelf niet meer kon. Het ouderwetse 'noaberschap' kwam terug.

Vind naast het vaccin nog iets tegen corona

Een groep ouders uit Dedemsvaart zat in coronatijd niet stil. Samen maakten ze een online escaperoom over Dedemsvaart. Door de code van de spellen te kraken, konden jongeren uit de gemeente Hardenberg naast het vaccin nog iets tegen corona vinden.

Arbeidsmigranten in Ommen

In Ommen wonen circa 400 arbeidsmigranten. Ook deze groep moest de mogelijkheid krijgen gevaccineerd te worden, zodat de arbeiders veilig naar hun thuisland kunnen reizen. Hans Vroomen: 'We hebben met GGD IJsselland naar een mogelijkheid gezocht om dit goed te organiseren, ik heb veel waardering voor de manier waarop GGD IJsselland heeft meegedacht. Arbeidsmigranten bereiken is niet zo makkelijk; je bent er niet door iedereen een brief te sturen, want de aard van de groep en de situatie waarin mensen verkeren, is divers. Samen met uitzendbureaus hebben we afspraken gemaakt over de vaccinatie van hun buitenlandse medewerkers. Een mooie bijvangst daarvan is dat we nog nooit zo dicht bij onze arbeidsmigranten zijn geweest. Wij hebben meer zicht op wie zij zijn en waar zij wonen. We kunnen ervoor zorgen dat zij goed gebruik kunnen maken van de voorzieningen die er voor hen zijn, en dat zij op een goede en menswaardige manier onder dak zijn.'

Dalfsen blijft thuis

In de eerste maanden van de coronapandemie stond het werk voor fotograaf Robert Westera uit de gemeente Dalfsen stil. Opdrachten waren afgezegd en nieuwe bleven door de coronamaatregelen uit. Dus toen Robert op social media fotograferen voorbij zag komen die op een inspirerende manier de crisis vastlegden, aarzelde hij niet en legde hij dalfsenblijftthuis.nl vast. Robert ging op de fiets door Dalfsen en fotografeerde gezinnen in hun thuissituatie. Niet alleen achter glas, maar ook rondom huis. Robert: 'Op social media had ik een oproep geplaatst wie mee wilde doen. Daarnaast heb ik zelf een aantal personen gevraagd, waaronder burgermeester Erica van Lente. In drie weekenden fotografeerde ik bijna alle deelnemers. Dit ging lekker vlot omdat ik er geen fotoshoot van wilde maken: het ging erom de Dalfsenaar in coronatijd in beeld te brengen.' Het resultaat is een mooie fotoserie en de herinnering aan een aantal mooie gesprekken tijdens het fotograferen.

Coronamonumenten bieden plek om te gedenken en te herdenken

Op de zes algemene begraafplaatsen in de gemeente Kampen zijn coronamonumenten onthuld. Met de gedenkplekken in Kampen, IJsselmuiden, Wilsum, Zalk, Kamperveen en Grafhorst biedt de gemeente de gemeenschap een plek om te gedenken en te herdenken. Een plek die steun en troost biedt aan iedereen die er wil zijn. Daarmee is het niet alleen een plek voor mensen

Positief +

die iemand verloren hebben aan corona, maar ook voor mensen die verdriet of verlies hebben geleden in coronatijd. Het monument bestaat uit een Japanse notenboom, de Ginkgo Biloba, ook wel de 'boom van hoop' en het 'symbool van de kracht' genoemd. Bij de boom staat een natuursteen met een gravure die speciaal voor het monument werd geschreven:

Dit is de Ginkgo Biloba.

De boom van Hoop.

Terwijl de wereld om ons heen verandert, blijft deze boom bestaan.

Net als de herinnering aan de dierbaren die we verloren in coronatijd.

Wat we ook doen, ze zijn in onze gedachten. Elke dag.

Aandacht voor elkaar

Begin oktober 2020 riep de gemeente Raalte inwoners op om mee te doen aan de kaartenactie 'Aandacht voor Elkaar'. Inwoners konden op een creatieve manier een positieve boodschap delen. Honderden mensen deden mee. Tekeningen, schilderijen, glitters, gedichten, alles kwam voorbij. En dat leverde een hartverwarmend resultaat op.

Een enorme logistieke operatie

Bewoners van woonzorgcentrum Het Weijtendaal in Wijhe zaten begin februari startklaar voor hun coronaprik. 'De meeste bewoners wilden die vaccinatie graag hebben', vertelt verpleegkundige Gea Lankheet. 'Van tevoren hebben we er met iedereen heel open over gesproken en de vragen

die mensen hadden zo goed mogelijk beantwoord.' Na een enorme logistieke operatie – zo moeten de vaccins bij een specifieke koeltemperatuur bewaard worden tot gebruik – lukte het Zorgspectrum Het Zand om in drie dagen tijd de bewoners die onder verantwoordelijkheid van de verpleeghuisartsen vielen, te vaccineren. Zelfs de plaatselijke apotheker hielp een handje mee om alles goed te laten verlopen.

Licht in alle dorpen en stadjes

Sanne Jansen uit Steenwijk kwam voor de kerst van 2020 met een verrassend leuk plan: een lichtjesfeest in Steenwijkerland. Ze deed een oproep aan alle Steenwijkerlanders om kaarsjes aan te steken, lichtsnoeren en lampen op te hangen en aan te doen. Van Steenwijk tot Kuinre, van Sint Jansklooster tot Tuk, van Oldemarkt tot Giethoorn, van Vollenhove tot Willemsoord: in heel Steenwijkerland scheen het licht.

Regio Hardenberg: 'met 1,5 meter afstand de leukste'

Toeristen komen altijd naar de regio Hardenberg, dus ook in coronatijd toen veel mensen Nederland als vakantiebestemming kozen. Hoe houd je de regio aantrekkelijk, gezellig en vooral veilig? De regio Hardenberg gebruikte hiervoor de leus 'Regio Hardenberg, met 1,5m afstand de leukste!' Met deze boodschap werden bezoekers en inwoners op een vriendelijke manier gewezen op de 1,5-meterafstandsregel.

36

Lettele fleurt op

Vraag een willekeurige inwoner van Lettele naar het mooiste lokale initiatief in coronatijd en de kans is groot dat het antwoord 'de zonnebloemactie' is. Coördinator Maria Aarnink kijkt er tevreden op terug. Vrijwilligers van Vrijwilligersknooppunt Lettele bezorgden op 135 adressen een mooie bos zonnebloemen. Met een kaartje met de tekst 'In deze donkere coronaperiode een zonnig bloemetje namens iedereen uit Lettele!' 'We vroegen onze 45 vrijwilligers wat we konden doen voor plaatsgenoten die ziek of eenzaam waren of in de zorg werken. Eén vrijwilliger operde iets te doen met zonnebloemen. Daar zijn we mee aan de slag gegaan', zegt de 68-jarige Maria. Het dorp fleurde letterlijk op dankzij de zonnebloemactie. 'Het gebaar werd gewaardeerd. Vooral ouderen vonden het fijn dat ze een praatje konden maken. Echt een topactie.'

Snertactie

Samen met een aantal buurtbewoners nam Joke Seekles in de wijk Clingborgh in Steenwijk het initiatief voor 'raamvisite'. De buurtgenoten klopten bij mensen op het raam, zwaaiden even, maakten een praatje en brachten kaartjes en bloemetjes langs. Ze bedachten ook de 'snertactie' en bezorgden erwtensoeep bij inwoners. Een actie die door een welzijnsorganisatie ook in andere wijken werd uitgerold. De bolderkar die door Joke werd ingezet om snert en andere attenties mee te vervoeren, werd – met subsidie van de gemeente – vervangen door een elektrische bakfiets. Deze bakfiets wordt inmiddels ook ingezet als buurtkar door andere buurt- en stadsgenoten.

37

Beleef 't in Ommen

'Corona trok een zware wissel op het verenigingsleven in de gemeente Ommen. De ledenaantallen liepen terug, activiteiten lagen bijna helemaal stil. De verenigingen konden wel een boost gebruiken', vertelt wethouder Scheele die sport en cultuur in zijn portefeuille heeft. 'Daarom organiseerde de gemeente in 2021 in september -traditioneel de start van het nieuwe sport- en cultuurseizoen- diverse activiteiten onder de naam 'Beleef 't in Ommen'. Met vrijwilligers en een aantal verenigingen werd een programma opgesteld. Van een sportdag voor basisschoolleerlingen en fotopuzzeltochten tot de uitreiking van de cultuurprijs. In het huis-aan-huis verspreide programmaboekje konden inwoners alle activiteiten terugvinden, inclusief een dertigtal kortingscoupons om kennis te maken met verenigingen.'

Creativiteit zorgt voor lach op het gezicht

Inwoners van Staphorst deden er alles aan om elkaar een hart onder de riem te steken. Vele creatieve uitingen zoals prachtige stoepkrijttekeningen, zorgden ondanks de zwaarte van de periode bij menig Staphorster voor een lach op het gezicht.

Interview

‘Een verbod zou het oude sentiment in de kaart hebben gespeeld’

Johan Ekkel

Politiechef

Bort Koelewijn

Oud-burgemeester Kampen

Middenin de tweede coronagolf besloot het bestuur van Kampen carbidschieten tijdens de jaarwisseling toe te staan. Een kwetsbaar besluit dat mede dankzij de inzet van de schutters goed uitpakte. Op het politiebureau van Kampen blikken politiechef Johan Ekkel en (inmiddels) oud-burgemeester Bort Koelewijn terug.

Tekst **Job Hulsman**
Beeld **Viorica Cernica**

Toen Bort Koelewijn in september 2021 na twaalf jaar afzwaaide als burgemeester van Kampen klonk er een aantal doffe saluutschoten. Dekfels vlogen van melkbussen, afgeremd door vastgeknoopte oude broeken. Zo gaat dat in Kampen. Bort kijkt er met genoeg op terug: 'Het deed me goed. Het is niet voor niets dat het Schuttersgilde met een man of tien aanwezig was bij mijn afscheid. We hebben een band opgebouwd de afgelopen jaren. Dat ga ik missen.'

Kampen en carbidschieten horen bij elkaar. De oudejaarstraditie, inmiddels cultureel erfgoed, gaat terug naar het begin van de twintigste eeuw. Politiechef Johan Ekkel weet er alles van. Of althans, bijna alles. Samen met zijn neef Jonn van Zuthem schrijft hij een boek over de jaarwisseling in Kampen, dat in 2022 verschijnt. Het onderzoek is nog bezig. Johan: 'Het is altijd een kat-en-muisspel geweest tussen de carbidschutters en de politie. Al in de jaren dertig zagen we de eerste relletjes op de Sint Nicolaasdijk. Het melkbusschieten is groot geworden omdat het sensatie gaf.'

Vrijwel meteen na zijn aanstelling als burgemeester in 2009 werd Bort benaderd door bewoners van de wijk Brunnepe. 'Ze klaagden over het vele geschiet,' blikt hij terug. 'In oktober al, zo vroeg begon het dus. De wijkagent ging het gesprek aan met de schutters, maar dat had weinig effect. Hij vertelde me: "Als ik de schutters overdag spreek zijn het redelijke mensen, maar 's avonds zijn ze totaal van mij vervreemd. Ik heb er geen vat op." Richting de kerst liep het uit de hand. Het was of hard erop of met de buurt in gesprek.' In samenspraak met de politie koos Bort voor het laatste. Er werd een avond georganiseerd in het buurthuis, die goed werd bezocht dankzij de inzet van jongerenwerkers en de medewerking van vooraanstaande inwoners.

'Daar heb ik het volgende gezegd: "Ik wil dat jullie je aan regels gaan houden. Het dag en nacht schieten is vanaf nu voorbij. Jullie mogen schieten in de week voor oud en nieuw, van zes tot tien uur 's avonds. Daarmee stel ik me kwetsbaar op, want ik handel in strijd met de regels. Maar als we deze afspraak kunnen maken, wil ik er voor gaan." Ze gingen akkoord en dankzij de medewerking van wijkagenten werden het geen loze beloftes. Dat jaar was ik iedere avond ter plekke in de week voor oud en nieuw. Ik wilde met eigen ogen zien dat de melkbussen na tien uur achter de voordeur gingen.'

Sindsdien voeren het bestuur van Kampen en de politie gesprekken met schutters. Johan: 'Het sentiment

dat een knokpartijtje met de politie onderdeel is van oudjaarsavond is inmiddels verdwenen. De uitdaging was om het carbidschieten terug te brengen naar een evenementachtige sfeer. Reguleren dus. Zo is het lang niet geweest. Het was gedogen of verbieden. Optreden of laten gaan. In de afgelopen elf jaar hebben we een band opgebouwd met de schutters, er is zelfs een schuttersgilde opgericht waarmee we voortdurend in gesprek zijn.'

Vergrootglas op Kampen

Daarmee komen we bij het besluit van het bestuur van Kampen om het carbidschieten door te laten gaan tijdens de jaarwisseling van 2020, middenin de tweede coronagolf. Bort: 'Onze prioriteit was niet om het carbidschieten door te laten gaan, we wilden de verspreiding van het covidvirus tot een minimum beperken. Maar met een landelijk verbod, waar in eerste instantie sprake van was, zouden we het oude sentiment in de kaart spelen. Dat was een zekerheid. Er zou hoe dan ook met melkbussen geschoten worden, daarvoor zit deze traditie te diep geworteld in de gemeenschap. De vraag was dan alleen in welke hoedanigheid.'

Johan en Bort noemen de jarenlange investeringen 'een grote winst'. Rebelse jongeren waren volwassen geworden en het schuttersgilde zag zelf ook in dat er risico's kleefden aan een ongecontroleerde jaarwisseling. Johan: 'Net als wij kennen ze de gevoeligheden. Zij vroegen aan ons: "Hoe kunnen we er met elkaar voor zorgen dat het binnen de perken blijft? We willen het op een goede manier regelen." Met die houding konden we in overleg.'

In de weken voor de jaarwisseling werd druk vergaderd. Wat was wijsheid? Durfde Kampen het, de schutters ruimte geven om daarmee de verspreiding van het coronavirus gecontroleerd te beperken? Bort: 'Het was veel werk, dat hebben we zwaar onderschat.' Johan: 'In Zwolle was het verboden. Er lag een vergrootglas op Kampen. Als het mis ging zou het besluit zich tegen ons keren. Het Schuttersgilde begreep dat en werkte voortreffelijk mee.' Bort: 'Wat heet, in de dagen voor de jaarwisseling zat een afvaardiging van het schuttersgilde op het stadhuis om alles geregeld te krijgen. Samen hebben we een topprestatie geleverd.'

De voormalig burgemeester benadrukt dat het niet had gekund zonder steun van collega's in de regio: 'Ik ben dankbaar voor de ontvankelijkheid bij collegabestuurders in de regio IJsselland. Op basis van ons verhaal en de steun die we kregen schreef Arjan

'Zonder de investeringen in de jaren ervoor hadden we dit nooit voor elkaar gekregen.'

Bort

‘Er lag een vergrootglas op Kampen.’

Johan

Mengerink, directeur van Veiligheidsregio IJsselland, een beleidsvoorstel dat het haalde in het landelijk Veiligheidsberaad. Dus er kwam geen landelijk verbod. De strekking van het verhaal: een verbod leidt juist tot méér geschiet. Dat klinkt tegenstrijdig, maar wie de geschiedenis kent, snapt het.

Een rustige jaarwisseling

In samenspraak met het gilde en de politie kwam het bestuur van Kampen tot de volgende opzet: het schieten werd beperkt tot vijftig plekken. Op de plekken werden verantwoordelijken aangewezen, die het aanspreekpunt waren voor de politie. Er gold een registratieplicht om groepsvorming te voorkomen. Vuur en drank waren verboden.

Bort: ‘Zonder de investeringen in de jaren ervoor hadden we dit nooit voor elkaar gekregen. Nooit wilde iemand verantwoordelijk zijn op een schietlocatie. En zowel vuur als drank verbieden was in normale omstandigheden te veel in een keer geweest.’ Johan: ‘2020 was een van de rustigste jaarwisselingen die ik me kan herinneren. Los van een aantal gebruikelijke meldingen is er niets noemenswaardigs gebeurd. Ik had overdag dienst en heb de jaarwisseling in familiekring gevierd. Of ik nog geschoten heb? Nee, dat doe ik niet. Als het misgaat kun je het verhaal wel uittekenen.’

En Bort? ‘Ik heb diverse locaties bezocht en net als Johan niet geschoten, ondanks de vele verzoeken die ik kreeg om melkbussen aan te steken. Waarom? De wens blijft om niet te schieten. Wat we hebben gedaan was een vorm van gedogen. Daar wilde ik niet mee pronken, het zou een verkeerd voorbeeld zijn. Trots was ik wel. In de 3e Ebbingestraat bij het monument kwam een dame naar me toe die me omhelsde en me een kus op de wang gaf. Omdat ze zo blij was dat ze mocht schieten. Het was in strijd met alles, maar een mooi gebaar. Ik ben blij dat er geen foto’s van zijn...’

Helemaal zonder risico’s was de operatie niet, beaamt Bort. ‘Stel dat er een covid-brandhaard was ontstaan in Kampen. In de dagen na de jaarwisseling

heb ik steeds naar de cijfers gekeken. Maar een piek bleef uit. Het was een enorme geruststelling. Het had ook anders kunnen lopen, want het gedrag van mensen is altijd maar beperkt beïnvloedbaar.’

Eén bewoner diende een klacht in tegen de burgemeester vanwege de gemaakte keuze om het carbidschieten door te laten gaan. Bort: ‘Ik ben met die bewoner in gesprek gegaan en heb onze overwegingen toegelicht. Diegene bleef het met mij oneens. Dat mag. De klacht ligt inmiddels bij de provinciale ombudsman.’

‘Het is niet af’

Over de toekomst van het carbidschieten zijn Johan en Bort eensgezind: het gesprek moet doorgaan. Laatstgenoemde: ‘Mijn zorg is, en dat zeg ik als burgemeester buiten dienst, dat het gemeentebestuur ineens zou zeggen: “En nu is het afgelopen.” In dat geval wordt de politie met een groot probleem opgezadeld. Je wekt de verwachting dat het stopt, maar dat is niet reëel. Het gesprek blijven voeren leidt tot minder overlast, waarmee je automatisch tegemoet komt aan de wensen van de anti-carbidschieters. Sommigen vinden dat ik te weinig heb gedaan voor tegenstanders van het carbid. Maar bij mijn aanstelling werd in Kampen op iedere vierkante centimeter geschoten, al maanden voor de jaarwisseling. Op veel plekken gebeurt het niet meer, er is toezicht en kinderen krijgen les in veilig schieten via het Schuttersgilde. Dat is al met al een enorme verbetering. Ik ben trots op hoe we het hebben aangepakt en blijf het met belangstelling volgen.’

Johan: ‘Hoe het gaat met het alcoholverbod en een registratieplicht komende jaarwisseling weet ik niet, maar schietlocaties en verantwoordelijken per plek houden we in stand. Ik hoop bovendien dat we de grote vuren in goed overleg kunnen beperken.’ En de verdere toekomst? ‘Ik kan me voorstellen dat we het aantal plekken afbouwen. Vijf of zes schietlocaties per wijk is veel, dat kan minder. We bewandelen de weg van de geleidelijkheid.’

–

Rianne van den Berg is zowel directeur publieke gezondheid als directeur GGD IJsselland. Regelmatig schrijft ze voor alle medewerkers een bericht voor het intranet van GGD IJsselland. Onderstaande column verscheen op 19 oktober 2020.

Een ‘inschattingsfout’ Maandag 19 oktober 2020

Rianne van den Berg

Dit weekend stonden de media bol van de geplande vakantie van onze koning. De geplande vakantie in Griekenland viel helemaal verkeerd bij een groot deel van het Nederlandse volk. Premier Rutte, die verantwoordelijk is sprak over een ‘inschattingsfout’.

Op een of andere manier puzzelt mij dat woord inschattingsfout. Wat is eigenlijk een inschattingsfout? Zelf ben ik me zeker in deze crisis elke dag weer bewust van de grote keuzes die ik moet maken. Keuzes over bijvoorbeeld het aantal mensen dat we aannemen en de huur van nieuwe tijdelijke locaties. Keuzes die ook bepalend kunnen zijn voor de samenleving. De impact van corona is immers enorm groot, dat zien we ook nu weer in de tijdelijke lockdown. Als GGD IJsselland geven we dit jaar vele miljoenen extra uit aan de bestrijding van corona; het aantal GGD-medewerkers is eind dit jaar ten opzichte van 1 januari verdubbeld. Zelf voel ik me het meest zeker als ik op basis van feiten kan beslissen. De coronacrisis leert me dat alleen bij de feiten blijven betekent dat we als GGD achter de feiten aan gaan lopen. Veel weten we immers niet. Voorwaarts denken en beslissingen durven nemen is daarom mijn credo! We zijn in deze langdurige crisis niet zeker over hoe deze keuzes uitpakken. Juist om die reden spreken we als MT veel met elkaar en delen we de belangrijke keuzes en dilemma’s; dat helpt voor een brede blik.

Als GGD-professionals zijn we aan zet en staan we meer dan ooit in de picture. Dat is wat de buitenwereld van ons verwacht en van ons ziet en wat er ook na deze crisis echt toe doet. Ik zie dagelijks de vele voorbeelden in onze GGD waar jullie je rol oppakken: al ons reguliere werk dat gewoon doorgaat, de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma

(RVP), de aandacht voor psychische gezondheid van jongeren en ouderen, een prachtige film over suicide, dromen over de ‘gezonde leefomgeving’, de regionale kenniswerkplaats jeugd die van start gaat etc etc. Dank jullie wel voor de noodzakelijke snelheid, flexibiliteit en oplossingsgerichtheid waarmee jullie juist in deze crisis je werk doen!

En.....achteraf? Dan zal er zeker voor de buitenwereld, sprake zijn van inschattingsfouten. Het verhaal dat er dan toe doet is echter het verhaal van de professionals die aan zet waren. Mijn vraag aan jullie: blijf vooral aan zet ook komende tijd, maak het verschil, overleg over dilemma’s met collega’s en durf om te gaan met de onzekerheden!

Beeld Jarno Kraayvanger

Wat is de impact op de GGD?

De GGD groeide hard in korte tijd en had op het hoogtepunt vijf keer zo veel medewerkers in dienst als voor de crisis. Voor de crisis was de GGD ook bezig met vaccineren, testen afnemen en de gezondheid van mensen. Preventief, maar ook bij kleine ziekte-uitbraken. Maar op veel kleinere schaal. De ongekende omvang van de coronacrisis had enorme gevolgen voor de organisatie van de GGD. Van een reguliere dienst naar een crisisorganisatie: hoe ging de organisatie daarmee om?

Tekst Esther Wolters / Diana de Groot / Hans Lambrechts / Vivian Buitendijk

In juni 2021 waren er 1250 mensen in dienst bij de GGD. *

* Voor de coronacrisis waren er 260 mensen in dienst bij GGD IJsselland. In juni 2021 waren dat bijna 1.250 mensen en in september 2021 is dit weer afgeschaald naar 535 mensen. In het najaar van 2021 nam dit aantal weer toe in verband met de nieuwe golf en het boostervaccin.

Positief +

‘Niemand wist welke kant de pandemie op zou gaan’

Strategisch manager van GGD IJsselland Anoushka Knoef: ‘In het begin was het werk chaotisch. Na elke persconferentie overlegden we over eventuele maatregelen en mogelijke gevolgen voor alle onderdelen van onze dienstverlening. Zoals voor seksuele gezondheid, jeugd-gezondheidszorg of centrale toegang. Onderzoeken en spreekuren kun je bijvoorbeeld niet vanuit huis uitvoeren en sommige werkzaamheden vielen stil. Niemand wist welke kant de pandemie op zou gaan.’

Twee werelden

‘Medewerkers boden spontaan aan om op een andere plek te werken waar mankracht harder nodig was. Aan de ene kant was de organisatie bezig met het bestrijden van de crisis, aan de andere kant moesten de reguliere taken ook doorgaan. Denk aan toezicht op kinderopvang, contact met zwerfjongeren, de hulp bij baby's en forensische geneeskunde. Het was ingewikkeld om ervoor te zorgen dat het één niet ten koste van het ander ging. We hebben ook veel mensen van buiten moeten aantrekken. We hebben veel daadkracht getoond. Ik ben onder de indruk hoe we dit met z'n allen hebben geklaard. Samen meters maken geeft energie. We hebben laten zien waar we door samenwerking en de persoonlijke drive van mensen toe in staat zijn.’

Toekomst?

‘Gezondheid stond nog nooit zo hoog op de agenda. Publieke gezondheid - daar staan we voor. Deze missie kunnen we nu nog meer versterken. Er is zoveel aandacht voor preventie, gezonde leefstijl

46

en het voorkomen van kansongelijkheid. Precies daar ligt onze kracht en daar kunnen we met onze partners nóg meer in doen. De mooie dingen die zijn ontstaan, moeten we behouden.’

‘We kunnen bergen werk verzetten met elkaar’

Gerbrig Filius werkte al bijna zeven jaar bij het communicatieteam van GGD IJsselland toen corona uitbrak. Daarmee kreeg ze er een aantal taken bij. Naast communicatieadviseur werd ze coördinator van het communicatieteam corona en lid van het crisisteam bij GGD IJsselland. Het leidde tot veel overuren maar ook een heleboel bijzondere ervaringen en samenwerkingen.

Gerbrig vertelt: ‘Er kwam een enorme bult werk over ons heen, veel te veel voor drie parttimers. Dus we hadden lange dagen, werkten in het weekend en voelden continu druk. Ineens was ik doorlopend bereikbaar voor het management en de directie, voor als er iets gebeurde bij een GGD-locatie of als de pers belde. Normaal ligt mijn telefoon niet op de slaapkamer, maar nu heb ik dat een hele tijd wel gedaan. Ik bleef ‘aan’ staan.’

Nemen zoals het komt

‘Al snel werd de projectorganisatie en dus ook het team groter. De situatie veranderde voortdurend, net als de informatie daarover. Met crisiscommunicatie moet je het nemen zoals het komt. Je zit met je neus vooraan en schakelt en adviseert op alle niveaus. Je bent betrokken bij de basis, de primaire processen. Mijn werk had telkens harde deadlines. Het werk moest af zijn, omdat de volgende

dag mensen voor het eerst voor een coronatest- of vaccinatie kwamen. Je kon niet de deur dichttrekken en zeggen: ‘Morgen ben ik er weer, jongens’. Ik schoof thuis vaak mijn privéagenda, gezin en ouders aan de kant. Dit betekende dat ik bepaalde dingen miste, te laat was of er met mijn hoofd niet bij was. Terwijl ik graag betrokken ben, maar nu kon ik niet alles tegelijk.’

Je kunt elkaar enorm helpen

Op communicatievlak werd veelvuldig samengewerkt. Gerbrig kijkt daar positief op terug: ‘Dat was ontzettend leuk. Met de collega's van Veiligheidsregio IJsselland heb ik ontzettend fijn samengewerkt. Eerder kende je elkaar wel, maar deed je niet veel samen. Je werkt toch op een ander terrein. Nu kwamen we elkaar tegen en versterkten we elkaar. Dat is heel waardevol. Dat bleek eigenlijk net zo met de communicatieadviseurs van gemeenten, ziekenhuizen, zorginstellingen en scholen in IJsselland. Maar ook met de collega's van andere GGD'en en het RIVM. Ik vond het ook bijzonder om als communicatieadviseur van de GGD-directeur bij het RBT te zijn. Ik zag hoe de burgemeesters in het team in zo'n goede sfeer de situatie in de regio bespraken en in gelijkwaardigheid beslissingen namen. Dat is heel waardevol geweest.’

We zijn als organisatie van meerwaarde voor de maatschappij. We hebben ontzettend veel voor elkaar gekregen. We zijn niet in paniek geraakt door wat er over ons heen kwam, maar dachten: vertel ons maar welke kant het op moet, dan bedenken wij een goede oplossing. Dat deden we samen met collega's, mensen van andere organisaties en leveranciers. We konden bergen werk verzetten met elkaar. Die ervaring is uniek.’

Anoushka Knoef

Gerbrig Filius

47

Positief +

‘Je start op een blanco papier een hele grote operatie’

In mei 2020 werd duidelijk dat GGD IJsselland een grote rol ging vervullen in de pandemie. De organisatie groeide in korte tijd van 300 naar 1500 medewerkers. Dat gaat niet zomaar. HR-manager Jeanien van Es vertelt over de enorme taak die ze moest vervullen.

‘In korte tijd moest veel extra personeel aangenomen worden. Samen met twee collega’s tuigde ik het HR-traject rondom corona op. We belden snel met onze uitzendbureaus: kunnen jullie helpen? Ik zie ons nog zitten, tekenend in een kamertje: hoe geven we de werving en selectie vorm? Hoe zorgen we ervoor dat mensen zich welkom voelen, goed ingewerkt worden en dat het arbeidstechnisch klopt? En dat met nog niet bestaande functies waarvan we niet wisten hoe lang ze nodig waren. De landelijke informatie kwam soms erg laat. Dat was logisch, maar wel lastig. Je start op papier een hele grote operatie. Het is interessant om te zien dat die eerste uitwerking al heel erg leek op hoe het uiteindelijk geworden is.’

1200 extra medewerkers

‘Bij de GGD werken normaal gesproken zo’n 300 mensen. Op de top van de crisis werkten er 1200 medewerkers meer voor vaccineren, BCO en testen. De meeste mensen ondersteunen een paar maanden of een paar weken, maar je moet ze wel boeien en aan je binden. We hebben regelmatig een enquête gehouden, een cadeautje gegeven of even gebeld: hoe gaat het met je? Dat was ook onze opdracht aan de projectmanagers: ga regelmatig het gesprek aan en luister. Je moet in dit traject leren van je ervaringen, maar geen spijt hebben van hoe je iets

Positief +

hebt gedaan. Elke twee maanden was de situatie weer anders: of opschalen, of afschalen. Je wist niet wat wanneer zou komen, alleen dat er iets ging komen. Door de steun van mijn HR-team konden de meeste reguliere dingen goed doorlopen. De teamleden hadden begrip voor de situatie. Het HR-coronateam heeft, samen met het coronaprojectteam, de schouders eronder gezet. In dit soort situaties is het van belang om rustig te blijven en in scenario’s te denken, zodat je koers houdt. En rekening te houden met het onverwachte: een paar dagen voor kerst 2020 werd ik gebeld: “De GGD gaat vaccineren, ga je maar klaarmaken.” Daar ging mijn kerstvakantie.’

Daar doe ik het voor

In deze bedrijfstak werken mensen die iets willen betekenen voor de samenleving. Zo ook Jeanien: ‘Ik houd het vol omdat ik iets doe wat echt nut en waarde heeft. Voor de organisatie, maar ook voor de samenleving. Om daar zo aan bij te dragen, vind ik heel waardevol. Mijn vader heeft Alzheimer en is behoorlijk ziek. Ik heb me wel echt zorgen om hem gemaakt. Toen ik met hem bij de GGD zat en hij zijn prik kreeg, dacht ik: “ja, hier doe ik het voor.”

‘Wij zijn de voelsprietten van de GGD’

Corona brengt veel zorgen met zich mee. Op de piekmomenten kwamen wel 1000 tot 1500 telefoontjes per dag binnen bij GGD IJsselland. Adil Boukayouo beantwoordde afgelopen periode vragen van zorginstellingen, bedrijven en inwoners.

‘Je merkt dat corona grote impact op mensen heeft. Zeker als het dichtbij komt. We hadden regelmatig mensen in tranen

aan de lijn. Een jaar geleden moest je bij een besmetting twee weken thuisblijven. Met een beetje pech zat je als gezin een maand vast. Ook voor zorgorganisaties was het moeilijk. Leg maar eens aan iemand in de gehandicaptenzorg uit dat hij niet ziek is, maar wel in zijn kamer moet blijven. Dat is bijna ondoenlijk.’

Soort vragen

‘In het begin was alles onbekend en kregen we met name vragen over corona-uitbraken, quarantaine en contacten met besmette personen. De aandacht verschoof steeds meer naar vaccinatievragen en coronacheck-vragen. We zeggen weleens: wij zijn de voelsprietten van de GGD naar de maatschappij. Als er iets speelt, bereikt het ons snel. Tijdens de dagelijkse overlegmomenten delen wij onze ervaringen met de rest van het coronaprojectteam. Wij krijgen ook vragen waarvoor maatwerk nodig is. Het RIVM stelt de maatregelen op die voor de hele bevolking gelden, maar niet in elke situatie passen. Wij moeten de regeltjes scherp hebben en goed kunnen meedelen. De uitdaging is soms: hoe kun je veilig en verantwoord afwijken?’ De verhalen laten Adil niet altijd onberoerd. ‘De meeste verhalen kan ik makkelijk loslaten. De uitzonderingen zijn op één hand te tellen. Ik ben weleens gaan slapen met een casus, vooral als iemand overlijdt. Zo sprak ik de partner van iemand met corona. Hij had ‘s nachts enorme benauwdheidsklachten. De partner had de hulpdiensten gebeld, maar die zeiden: “Benauwdheidsklachten horen bij corona, zit het nog maar even uit.” Toen de meneer van zijn stoel zakte, kwamen de hulpdiensten alsnog. De man bleek een hartstilstand te hebben. Later sprak ik een ambulancemedewerker die vertelde dat hij iemand met corona had gereanimeerd. Dan komen de verhalen bij elkaar, dat is heftig en kon ik niet één, twee, drie loslaten.’

48

‘Mensen waren helemaal in shock’

Toen GGD IJsselland een oproep plaatste voor mensen in een belteam, meldde Marinke Reitsma zich aan. Ze ging aan de slag als jeugdverpleegkundige. Niemand kon vermoeden dat dit team zou uitgroeien tot een team van 200 mensen die het bron- en contactonderzoek deden.

Marinke herinnert zich de onduidelijke beginperiode: ‘We noemden onszelf het positieve belteam. We belden mensen die positief getest waren. Dat was echt pionieren. De informatie die we toen hadden was heel summier. Vaak moesten we ‘sorry’ zeggen omdat we geen antwoord hadden op de vragen van mensen. We hadden veel overleg met artsen van infectieziektebestrijding om informatie te krijgen.’

Bron- en contactonderzoek

Het belteam is inmiddels uitgegroeid tot het team bron- en contactonderzoek met in de piekperiode 200 medewerkers. De aard van het werk veranderde aanzienlijk. Er was meer informatie beschikbaar en mensen raakten bekend met het bron- en contactonderzoek. Marinke: ‘Ons contact komt nu vaak niet meer als een verrassing, dat was in die beginperiode wel anders. Mensen waren toen helemaal in shock als ze positief getest waren. Als het kan, informeren we ook het netwerk. Aan de telefoon lopen we alle belangrijke situaties met mensen na. Waar ben je besmet geraakt? Wat is je eerste ziekte dag? Waar ben je geweest in je besmettelijke periode? We willen voorkomen dat het virus zich verder verspreidt. Ik realiseer me heel goed dat het veel impact heeft om met je gezin in isolatie of quarantaine te gaan. Zeker na lange periodes van

49

thuisonderwijs. Daar geven we dan ook tips en adviezen voor.’

Maatwerk

Elke dag starten de medewerkers met de dagkrant waarin de laatste informatie staat. Adviezen zijn echter altijd maatwerk. Daar weet Marinke alles van: bij dezelfde ziekte adviseer je soms het een, soms het ander. Dat hangt van de context af. Er bestaan veel nuances. Soms is de eerste ziekte dag onduidelijk. Het komt voor dat een kind ziek is en de directeur van de school, de vader en de moeder allemaal een andere dag als eerste ziekte dag noemen. Dan wordt het advies soms anders dan je in eerste instantie dacht. Soms vergelijken mensen hun situatie met die van iemand anders. Dan is het onze taak om uit te leggen dat hun situaties niet één op één vergelijkbaar zijn en dat er sprake is van maatwerk. In een grote organisatie gaan ook weleens dingen mis. De informatie wijzigde zo snel, dat het wel eens gebeurde dat de ene medewerker al wel volgens de laatste inzichten advies gaf en de ander nog niet. Bij twijfel overleggen we dan ook altijd met het covid-medisch team of met infectiebestrijding. Sinds ik in november 2020 als coördinator aan de slag ging, loopt elke dag anders dan gedacht. Soms is er geen doorkomen aan, andere periodes komt er bijna niets binnen. Ik heb de afgelopen tijd gigantisch veel geleerd. Het werken onder hoge druk, snel schakelen, het aansturen van teams en samenwerken met veel verschillende mensen. Ik ben een geweldige ervaring rijker!’

Positief +

'Samen met het team klaren we de klus'

Huub Meijer werkt nu als vaccinatiecoördinator bij GGD IJssel, aan het begin van de crisis werkte hij nog in een verpleeghuis. Hij is blij dat hij in zijn functies kan bijdragen aan het bestrijden van de crisis.

'Toen de eerste berichten over het virus ons verpleeghuis bereikten, sloeg de angst toe. En niet voor niks: alle 24 bewoners van de afdeling waar ik werkte zijn overleden. Dat zette mij aan het denken. Ik wilde niet lijdzaam afwachten wat er ging gebeuren. Ik wilde iets doen. De GGD pakte toen de handschoenen op en zette in op preventie. Ik zag dat verplegend personeel dat besmet raakte ook vrij snel weer beter werd. Dat sprak mij aan.

Werken bij de GGD

'Na mijn verhuizing naar Zwolle greep ik de kans om voor GGD IJssel te werken. In eerste instantie als testsupervisor in de IJsselhallen. Vervolgens kwam de vacature van vaccinatiecoördinator voorbij. De leukste baan die er bestaat! Het werk is dynamisch en kan heel hectisch zijn. Geen dag is hetzelfde, maar samen met het team klaren we de klus.'

Bewustwording

'Corona heeft me bewust gemaakt van het feit dat alles veranderlijk is. Het virus remt ons nu in het dagelijks leven. Ik put mijn geluk nu vooral uit kleine dingen. Het virus heeft ook tegenstellingen gecreëerd. Er is een kloof ontstaan tussen voor- en tegenstanders van vaccineren. Gelukkig is mijn omgeving het volledig eens met wat ik doe. Met twijfelaars ga ik nog steeds in gesprek, maar ik laat iedereen in zijn waarde. Door het vaccineren hebben we onze

Positief +

vrijheid weer teruggekregen. Mijn doel is om het vaccineren hier af te maken en op een dag het licht uit te doen!'

'Ik stel mensen graag op hun gemak als ze komen testen'

Een paar maanden voor de eerste coronabesmetting in Nederland kreeg Regina Mulder een baan bij GGD IJssel. Eerst bij JGZ, daarna bij de prof- en publiekslijn. Inmiddels werkt ze alweer ruim een jaar als bemonsteraar en combineert deze functie met haar baan als doktersassistente in een huisartsenpraktijk.

'Per 1 juni ben ik begonnen met bemonsteren. Mijn thuisfront vond dat best spannend. Dat kwam ook door die beelden op tv van medici die coronapatiënten hielpen in van die beschermende pakken. Ik ben zelf nooit bang geweest. Misschien kwam dat door mijn medische opleiding.'

Animo voor testen

'Nu maken we gebruik van grote testlocaties, maar in het begin gebeurde het testen heel kleinschalig. We werden allemaal in het diepe gegooid. Maar het aantal testaanvragen groeide op een gegeven moment zo hard dat we in korte tijd veel nieuwe mensen moesten aanpakken. Die kwamen uit allerlei banen en beroepen. Ik merkte dat bijna iedereen het werk kon leren, maar dat niet iedereen er geschikt voor was.'

'Ik maak ook deel uit van het kwaliteitsteam. Dit team bewaakt een deel van de kwaliteit binnen ons werk en past bijvoorbeeld, als daar aanleiding voor is, de protocollen aan. Ook hebben we te maken met werkzaamheden die de ene keer worden opgeschaald en de volgende keer weer afgeschaald. Het is

belangrijk dat mensen goed mee kunnen bewegen in dat proces. Wie op een gegeven moment goed ingewerkt is, ontvangt een bevoegdheidscertificaat voor bemonsteren.'

Teststraat

'We nemen in de teststraten extra maatregelen om besmetting te voorkomen. Iemand die bemonstert of daarbij assisteert trekt een blauw isolatieschort aan met daarboven een mondkapje en een spatscherm. Het risico dat iemand besmet binnenkomen is op de testlocaties namelijk veel groter dan op een vaccinatielocatie. Sommige mensen hikken flink tegen zo'n test aan. Als ik dat merk, probeer ik ze op hun gemak te stellen. Als dat lukt dan geeft dat een goed gevoel. Ik ga in de teststraat geen discussies aan met ouders van kinderen die zich niet willen laten testen. Als een kind echt niet wil, dan zeg ik: "Bespreek het thuis nog een keer en kom weer terug als je kind wel wil." Wij gaan zelf niets afdwingen. Ook volwassenen kunnen boos, gefrustreerd of angstig op corona reageren. Wie niet de deur uit kan, kan thuisbemonstering aanvragen. Wat ik hoop? Dat we corona niet gewoon gaan vinden en alert blijven op de risico's die we lopen zolang dit virus onder ons is.'

'Als ik aan die periode terugdenk, schieten de tranen weer in mijn ogen'

Toen corona uitbrak, werkte Gerda Curfs als verpleegkundige bij het team infectieziektebestrijding. In die tijd stelde zij voornamelijk mensen gerust over een mogelijke pandemie in Nederland, want 'corona zou ons vast niet bereiken.' Corona kwam echter wel. En hoe!

50

Gerda: 'Deze bijna surrealistische jaren vergeet ik nooit. Nederland in lockdown? Wij hadden vooraf nooit kunnen beseffen wat de impact van corona op het team infectieziektebestrijding zou zijn. We zijn altijd 24 uur per dag bereikbaar geweest maar nooit op deze manier. In maart 2020 werd het ineens normaal om 's avonds nog huisartsen en andere partners te woord te staan. Er waren op dat moment nog geen testlocaties. Was iemand mogelijk besmet, dan moest die persoon thuis in isolatie en kwamen wij daar volledig beschermd een test afnemen. De GGD kreeg niet veel later de opdracht om zorgpersoneel met klachten te testen. Een tent bij de hoofdlocatie van GGD IJssel was de eerste testlocatie in IJssel.'

Volop aan de bak

Gerda: 'Na jarenlang crisistraining op het droge, konden we nu volop aan de bak. Het team infectieziekten bestond voor de coronapandemie uit 14 medewerkers. Al vrij snel moesten we opschalen en werd het team met tientallen medewerkers uitgebreid. Vanaf de start van de pandemie waren we vooral bezig met bestrijding van het coronavirus. Hoe dammen we corona in? Hoe voorkomen we grote uitbraken? Eind 2020 werd duidelijk dat de GGD ook een belangrijke rol in het vaccineren zou krijgen. De eerste doelgroep, de 90-plussers, kwam door weer en wind naar de IJsselhallen in Zwolle; onze eerste vaccinatielocatie. Later breidden we uit tot vijf locaties zodat de mensen in de regio maximaal een half uur moesten rijden naar een vaccinatielocatie.'

Schrijnende situaties

Het volgen van het strakke landelijke beleid leidde soms tot schrijnende situaties. Gerda maakte ze ook mee: 'Mensen die nog niet aan de beurt waren, en daardoor bijvoorbeeld geen chemokuur kon-

den starten, moesten we naar huis sturen. Mensen kwamen soms smeken om een vaccinatie. Wij mochten ze dan niet prikken. Dit raakte me bijzonder, juist omdat ik als verpleegkundige gewend ben om zorg te leveren die nodig is. Als ik aan die periode terugdenk, schieten de tranen weer in mijn ogen. Mijn taak stond vaak in het teken van het volgen en naleven van richtlijnen, in plaats van het verschil maken.'

Laagdrempelig, persoonlijk en dichtbij

Op een gegeven ogenblik konden de GGD'en een inhaalslag maken door voldoende vaccins en grotere locaties. Eind juli 2021 ontstond de piek in het aantal gezette vaccinaties. Gerda: 'Dat was het moment om na te denken over hoe we die mensen konden bereiken die nog niet gevaccineerd waren. We proberen zo laagdrempelig, persoonlijk en dichtbij te zijn. Wij zijn er voor elke inwoner en voor alle doelgroepen. Ons primaire doel is om alle inwoners in de regio te voorzien van de juiste informatie, zodat ze zelf een goede keuze kunnen maken.'

Huub Meijer

Regina Mulder

Gerda Curfs

51

Coronacrisis in cijfers

Cijfers geven inzicht, zo ook bij een epidemie. Epidemioloog Rilana Wessel verzamelde en analyseerde afgelopen periode veel data over corona. Waar 'epidemiologie' eerst een vrij onzichtbare tak van sport was, kreeg het vakgebied tijdens de coronacrisis ineens veel aandacht.

Rilana vertelt: 'Tijdens de coronacrisis werd al snel duidelijk dat cijfers belangrijk waren om een beeld te krijgen van de situatie. Naast de analyse van coronadata, verricht ik verschillende onderzoeken naar de gezondheid en het welzijn van inwoners. Wat ik waardeer is dat ik zowel een bijdrage lever aan de bestrijding van het virus, als aan de gezondheid van inwoners.'

Verspreiding van het virus

De cijfers die Rilana in haar werk verzamelt zijn essentieel voor de besluitvorming. 'Veel van onze adviezen zijn op data gebaseerd. We houden het aantal besmettingen, testen en cijfers over de vaccinatiegraad scherp in de gaten. Door verschillende analyses houd je als epidemioloog op lokaal niveau zicht op de verspreiding van het virus. Bij een lokale uitbraak kunnen we snel anticiperen en met betrokken partijen om tafel gaan. Vanuit verschillende invalshoeken kijken we samen wat nodig is om bijvoorbeeld een uitbraak in te dammen. Zo hebben we veel samengewerkt met gemeenten, zorginstellingen en scholen.'

Impact op de gezondheid van inwoners

Samen met collega's onderzocht Rilana ook de impact van de crisis op de gezondheid van inwoners: 'We hadden al snel door dat deze crisis voor mensen

veel gevolgen had. We wilden weten hoe het met de inwoners ging, maar ook kijken wat mensen nodig hadden. Op basis van de uitkomsten geven we gemeenten en organisaties adviezen. Daarnaast was het mooi dat je, zeker met kwalitatief onderzoek, mensen hun verhaal kon laten doen. Uit onderzoeken blijkt dat mensen het belangrijk vinden om zich gehoord en gezien te voelen. Als je een goed gesprek met iemand voert, draag je daar ook aan bij.'

'Elk onderzoek heeft een eigen insteek. Tijdens de lockdown, toen kinderen niet naar school konden, deden we onderzoek onder ouders. De vragen gingen vooral over het gezin. We wisten natuurlijk dat het voor veel mensen een zware en moeilijke periode was, maar wat opviel is dat veel ouders aangaven dat er ook positieve kanten aan de maatregelen zaten. Ze hadden als gezin nu eindelijk eens tijd voor elkaar en ouders zagen waar hun kinderen mee bezig waren. Echte aandacht voor elkaar, in plaats van de alledaagse hectiek die anders zo normaal was.'

Rilana Wessel

Onderzoek onder ouders van 0- tot 12-jarigen in de lockdown van begin 2021

Op een schaal van 1 (heel slecht) tot 10 (heel goed) scoren ouders gemiddeld een 6,6 op de vraag hoe goed zij zich voelen. Zij scoren gemiddeld een 5,4 als het gaat om stress, waarbij 1 staat voor 'geen stress' en 10 voor 'extreme stress'. Ongeveer twee vijfde van de ouders (38%) scoort een 7 of hoger bij stress. Bijna eenderde (31%) van de kinderen reageert, volgens hun ouders, boos, verdrietig of gefrustreerd door de maatregelen. Driekwart van de ouders ervaart positieve gevolgen van de coronacrisis.

'Ik kreeg paniekaanvallen, was angstig en durfde niet alleen te zijn'

Ingrid Ermers

Groepsleerkracht en onderbouwcoördinator Ingrid Ermers ondervond mentale gevolgen van het krijgen van corona. Ze ontwikkelde een schuldgevoel en had een tijd lang paniekaanvallen.

Tekst Diana de Groot

Het is december 2020 als Ingrid Ermers zich laat testen op corona. Hoewel ze slechts lichte klachten heeft, krijgt ze toch een positieve uitslag. De klachten blijven licht, Ingrid lijkt er goed vanaf te komen. Maar dan raken Ingrid's schoonzus en zwager via haar besmet. Ingrid voelt zich schuldig. Vanaf dan krijgt de ziekte invloed op haar mentale gezondheid. Bijna tien weken na de positieve testuitslag krijgt Ingrid opnieuw klachten. 'Natuurlijk liet ik me opnieuw testen', vertelt Ingrid. 'Tot mijn grote ontzetting was de uitslag wederom positief. Ik flipte toen ik dat hoorde, ik herkende mezelf niet. Mijn man is bron- en contactonderzoeker en vroeg zijn collega's hoe dit mogelijk was. Het bleek dat ik nog positief testte door het staartje van de corona die ik al had opgelopen. 'Gelukkig', dacht ik. Maar op dat moment nestelde zich een hardnekkige aanname in mijn hoofd: dat ik altijd positief zou testen.'

Instabiel

'De tweede test was het begin van mijn instabiliteit. Ik bleef maar malen over het testen en dat mensen ziek waren of

misschien wel werden door mijn schuld. Daar kwam de mentale belasting van het thuiswerken nog bovenop. Op een gegeven ogenblik werd de lockdown voor scholen opgeheven, maar kregen we dozen vol zelftesten mee naar huis. Drie keer per week moesten we een zelftest afnemen. Als in je hoofd zit dat een test alleen positief uitpakt, raak je die dingen niet graag aan... Ik raakte nog meer in verwarring. Zoveel zelfs, dat ik in paniek raakte en het licht uitging.'

Paniekaanvallen

'Ik werd in die periode op alle mogelijke manieren geconfronteerd met mijn karakter, ik ben namelijk een control-freak. Ik kreeg paniekaanvallen, was angstig en durfde niet alleen te zijn. Mijn man was mijn baken. Was hij in mijn buurt, dan was ik rustig. Mijn reuk was ik kwijtgeraakt door corona. Gelukkig kwam die na een paar weken weer terug, maar ik begon constant aan van alles te snuffelen om te controleren of mijn reuk er nog was. Ik zocht hulp bij de huisarts en we startten een traject om mij er weer bovenop te krijgen. Het bleek dat corona de trigger was van iets dat veel dieper zat. Inmiddels ben ik bij een psycholoog en onderzoeken we wat dat is.'

Vertrouwen in de toekomst

'Toen ik corona had, had ik fysiek nergens last van. Nu merk ik toch ook de

lichamelijke naweeën. Traplopen? Als ik boven ben moet ik bijkomen van de inspanning. Daarnaast heb ik concentratieproblemen, zere benen, hartkloppingen en ben ik snel buiten adem. Inmiddels gaat het beter met me en pak ik mijn werk voorzichtig weer op. Hoewel het herstel helaas langer duurt dan ik verwachtte, heb ik vertrouwen in de toekomst. Ik zat diep, maar ik ben nu met mezelf aan de slag. Ik wil niet dat een volgende gebeurtenis mij weer zo instabiel maakt.'

'Ik raakte nog meer in verwarring. Zoveel zelfs, dat ik in paniek raakte en het licht uitging.'

De wandelende burgemeester

Maarten Offinga

Burgemeester

Het is een zonovergoten dag in het najaar. Maarten Offinga heeft tussen twee afspraken in nét tijd voor een rondje door de stad waar hij sinds 1 oktober 2020 burgemeester is. Hij zet de pas erin om live te demonsteren hoe hij de tweede coronagolf beleefde: wandelend.

Tekst **Lydia Lijkendijk**

Beeld **Jasper van der Zwan**

In zijn North Face-jack en spijkerbroek verlaat Offinga incognito het stadhuis. 'Het markante gele gebouw', in zijn woorden. Onderweg zwaait hij eens naar links en naar rechts, maar de achteloze bezoeker heeft niet in de gaten dat de burgemeester hier loopt.

Blokjes om

Als nieuwe burgemeester wilde hij graag in contact komen met de samenleving. Dat was ingewikkeld, omdat tegelijk met zijn aantreden de

tweede coronagolf aanbrak. Hij wilde niet achter glas zitten kniezen, dus deed hij een uitnodiging aan de samenleving. 'Inwoners konden onderwerpen met mij bespreken. Maar: met wandelschoenen aan.' Het liep storm. Inwoners droegen onderwerpen aan die hun nauw aan het hart lagen, zoals een tocht langs de monumenten in de gemeente, jeugdproblematiek, vereenzaming, het sluiten van bedrijven, het niet verlenen van vergunningen en persoonlijke verhalen. 'Iedereen wilde wel een blokje om', zegt Offinga. 'Er was een dag bij waarop ik zes keer een uur met iemand heb gewandeld.' Met de app Ommetje, die wandelingen registreert, hield hij maar weer op. 'Ik liep gewoon te veel.'

Rijkdom

'Het wandelen was een goede en leuke manier om in gesprek te komen met inwoners', zegt Offinga. Hij liep overal in de uitgestrekte gemeente. En dat waardeerden mensen. 'Ik wil graag toegankelijk en benaderbaar zijn. Wandelen is een perfecte manier.' Al wandelend vielen drempels weg. Er was geen kantooromgeving, er waren geen stropdassen. 'Mensen deelden leuke en trotse, maar ook heel indringende verhalen met mij. Als mensen wandelen, kijken ze vooruit en worden ze vrijer in het gesprek. Ik hoorde veel en dat is een enorme rijkdom geworden.'

Ook collega-bestuurders wandelden vrolijk mee. 'Ik weet inmiddels precies hoe lang welk rondje duurt', lacht Offinga, die zich overigens ook graag laat uitnodigen voor fietstochtjes.

'Wie wandelt, komt verder'

Offinga merkte dat hij al wandelend figuurlijk vaak verder kwam met

mensen. Dat hij, als er geen tafel tussenstond, meer kon bereiken in een gesprek. 'Ik blijf dit dus doen', zegt hij stellig. 'Het is nuttig, het ontspant, ik heb er plezier in en als vitale burgemeester geef ik het goede voorbeeld. Van op je stoel zitten ga je je niet beter voelen.' Een 'must' is het overigens niet: wie niet kan of wil wandelen, spreekt hij gewoon op kantoor.

Samenkracht

Terugkijkend vindt Offinga dat de Hardenbergse samenleving verrassend veerkrachtig omging met het fenomeen corona. 'Samenkracht', noemt hij het. De daadkracht van ondernemers, de loyaliteit van de samenleving, de zorg voor ouderen en eenzamen én de goede samenwerking in de regio hebben hem aange-naam getroffen. Net als de creativiteit die boven kwam drijven om met de nieuwe realiteit om te gaan. 'Corona was niet alleen een belemmering, het bracht ook nieuwe kansen. Maar helaas bracht het daarnaast verdriet en intens trieste verliezen, ook bij ons in Hardenberg. Wij hebben een aantal zelfdodingen gehad. De verhalen daaromheen en de gesprekken met nabestaanden hebben veel impact op mij. Dat mensen zo'n afslag nemen, raakt me als mens.'

Glimlach

Het burgemeesterschap is voor Offinga een wandelend beroep, dat hij met een grote glimlach beleeft. 'Dat klinkt misschien raar, maar vóór corona was ik nog geen burgemeester. Ik kan dus ook niet refereren aan hoe het burgemeesterschap er 'normaal' uitziet. Ik ben in een situatie gestapt waarin corona de norm was en ik heb daarin snel mijn draai gevonden. Een nieuwe baan is natuurlijk spannend

en uitdagend, maar onbekendheid en onzekerheid belemmeren mij niet. Ik vind het juist interessant om daar al wandelend mijn weg in te vinden.' Samenvattend: het loopt lekker in Hardenberg.

'Als mensen wandelen, kijken ze vooruit en worden ze vrijer in het gesprek. Ik hoorde veel en dat is een enorme rijkdom geworden.'

‘In een crisis geef je wat je hebt, als het moet begint de energie te stromen’

*Sebastiaan van Buuren
Bart Goldsteen*

Projectleiders

Projectleiders Sebastiaan van Buuren en Bart Goldsteen van de GGD IJsselland hebben de schone taak om het vaccineren en testen in goede banen te leiden. Hoe doen ze dat?

Tekst **Job Hulsman**
Beeld **Viorica Cernica**

Positief +

‘De uitdaging zoals de GGD die beschreef, maakte me enthousiast.’ Sebastiaan van Buuren, projectleider vaccineren, blikt terug op de start van zijn opdracht in december 2020. ‘De GGD zou aanvankelijk afgelopen zomer beginnen met prikken. Er zou druk op staan en ik zou te maken krijgen met veel verschillende belangen. De dynamiek, de setting, de onzekere situatie: ik zag het mezelf doen. Een dag na het eerste sollicitatiegesprek bleek alles al anders. Niet in de zomer maar al in januari moest de eerste prik door ons worden gezet. Ik werd aangenomen en had zes weken om een organisatie op te tuigen en locaties te regelen. Het is tekenend voor de wereld waar ik in stapte.’

Druk, dynamiek, snelheid: het is wat ook Bart Goldsteen, projectleider testen, aanspreekt: ‘In de eerste maanden van de coronacrisis werkte ik nog voor de GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio). Ik was bezig met het opzetten van een zorg-hotel in Lemele, voor het geval de ziekenhuizen en verpleeghuizen het niet meer aan zouden kunnen. Zo ver is het niet gekomen. Later kreeg ik de kans om projectleider testen te worden. Ik wist dat het intensief zou zijn, maar ik ben juist bij Veiligheidsregio IJsselland gaan werken omdat ik rampen- en crisisbestrijding een geweldig vak vind. Je weet niet hoe de volgende dag eruit ziet en hebt een duidelijke focus. Dat spreekt me aan.’

Zowel Sebastiaan als Bart zijn met hun teams een spil in een groot, dynamisch, landelijk geheel. Doelstellingen en opdrachten kunnen per dag verschillen en niet zelden blijkt de praktijk anders dan de voorbereidingen op papier. Sebastiaan: ‘We werken op basis van scenario’s. Daar maken we routes op, zodat we meteen aan de slag kunnen als er een besluit wordt genomen, bijvoorbeeld tijdens een persconferentie.’ Bart: ‘Langer dan twee of drie weken vooruit kijken heeft doorgaans geen zin. Je moet zorgen dat je klaar bent voor de dag van morgen. Tegelijkertijd probeer je met een schuin oog voor te sorteren op de langere termijn. Het is steeds schakelen tussen details en de grote lijn.’

Wat Sebastiaan en Bart gemeen hebben: ze houden zich niet bezig met zaken waar ze geen invloed op hebben. Bart: ‘Mensen kunnen zich druk maken over maatregelen die worden afgekondigd. Dat kan ik begrijpen, maar voor ons werk is het niet van belang. Ik laat het gaan en richt me op waar ik het verschil kan maken met mijn team.’ Sebastiaan: ‘Als het over vaccineren en testen gaat, is de GGD een uitvoeringsorgaan.

We faciliteren. Dat betekent dat we moeten handelen op basis van de informatie die we hebben. Zo simpel is het.’

Waar de projectleiders wél invloed op hebben zijn de teams die ze aansturen. Sebastiaan: ‘In een paar maanden tijd hebben we een organisatie opgebouwd van achthonderd medewerkers. Heel betrokken medewerkers bovendien, met emoties. Zij namen de telefoon op en werden op locaties aangesproken door mensen die vonden dat ze recht hadden op een vaccin. Aan het beteugelen van die sentimenten hebben we veel aandacht besteed. In periodes van schaarste is dat niet eenvoudig.’ Bart: ‘Bedenk daarbij dat we veel medewerkers geen zekerheid konden bieden. Velen werkten op basis van een flexibel contract.’ Sebastiaan: ‘Ik kan niet lovend genoeg zijn over iedereen die geholpen heeft. Zoals ik ook veel bewondering heb voor de organisaties waarmee we samenwerken, zoals gemeenten, huisartsen, apothekers en scholen. Deze operaties, het testen en vaccineren, zijn teamprestaties.’

Vanwege de tijdsdruk en de onzekerheid maakten Sebastiaan en Bart niet zelden keuzes op onderbuikgevoel. Bart: ‘Een crisissituatie vraagt daarom. Je krijgt informatie en stelt vragen aan de landelijke diensten, maar zij weten ook niet alles. Om een voorbeeld te geven: in onze regio moest het aantal testlocaties worden afgebouwd. Welke sluit je? Daar zijn geen richtlijnen voor. Je weegt af, praat met gemeenten en organisaties, maar uiteindelijk is er iemand die moet zeggen: we gaan linksaf. Uiteindelijk besloten we de locaties in Raalte en Steenwijk te sluiten. In een grijs gebied goed luisteren, informatie verzamelen en dan een keuze maken, dat vind ik leuk.’

‘In een crisis geef je wat je hebt’, gaat Bart verder. ‘Het is puur. Of ik stress heb gekend? Gezonde stress misschien. Op de momenten dat het moet, begint de energie te stromen. Heb je informatie nodig? Dan bel je een bestuurder. Je denkt niet na maar gaat. In een crisis is dat geoorloofd. Je vertelt aan je leidinggevende wat je doet en aan de ogen zie je of je op de goede weg bent.’

Gevraagd naar moeilijke momenten wijzen Sebastiaan en Bart beiden naar periodes waarin de druk afnam. Bart: ‘Na afgelopen zomer werd het rustig op de testlocaties. “Wat doe ik hier?” dacht ik. Ik had anderhalf jaar in een flow gezeten. Kon ik nog wel een bijdrage leveren? Normaal ging ik hup naar mijn werk, nu

‘Mensen kunnen zich druk maken over maatregelen die worden afgekondigd. Ik laat het gaan en richt me op waar ik het verschil kan maken met mijn team.’

Bart

moest ik mezelf heroriënteren.' Sebastiaan: 'Dat herken ik, ja. Toen het massavaccineren klaar was en we overgingen op een fijnmazige aanpak voelde je berusting in het team. Alsof iedereen even toegaf aan de vermoedheid. We hadden een half jaar gerend, sommigen waren maanden onafgebroken bezig geweest. Het zorgde voor onzekerheid, ook bij mij. Ik ben meer van het doorgaan en de snelheid behouden.'

'Ik herinner me ook een zondag waarop ik op het punt stond om met mijn gezin te gaan wandelen', gaat Sebastiaan verder. 'Ik werd gebeld door een collega die vertelde dat de IJsselhallen werden ontruimd omdat er een balk kraakte. Op zo'n moment schakel je om en doe je wat je moet doen. Daarmee zei ik "nee" tegen mijn gezin. Toen ik wegging vroegen de kinderen: "Ben je wel op tijd thuis vanavond?" Dat is niet leuk. Maar ik wist waar ik aan begonnen was. Dat heb ik ook besproken met mijn vrouw. Je gaat een commitment aan, het duurtde alleen langer dan verwacht.'

Zowel Sebastiaan als Bart stapte af en toe op de fiets om zijn gedachten te verzetten. Sebastiaan: 'Er waren weekenden bij met ruimte voor ontspanning, zeker weten. Naast het fietsen probeerde ik tussen het werk door een rondje te lopen buiten. Aan het begin van de coronacrisis gingen de vakanties niet door. Mijn schoonvader was net naar Curaçao vertrokken voor zijn werk, daar wilden we in de meivakantie langsgaan. Het heeft anderhalf jaar geduurd, inmiddels hebben we hem bezocht.'

Ook Bart is in de zomer van 2021 op vakantie geweest. 'Als de coronacrisis min of meer voorbij is, wil ik nog een tiendaagse fietstocht maken, om dit alles af te sluiten. Aan het aantal vrije dagen zal het niet liggen, die heb ik inmiddels genoeg.'

'Ik heb veel aan deze opdracht te danken', besluit hij. 'Het is een boost geweest voor mijn ontwikkeling. Het voelt alsof ik voor tien jaar aan kansen heb gekregen. Ik weet nog goed dat de crisis begon. Ik werd ziek en moest het crisisoverleg missen. Was er een keer een crisis, moest ik verstek laten gaan. Middenin de nacht, terwijl ik boven de wc hing, sprak ik mezelf toe. Ik ging het niet laten gebeuren. Ik wilde geen kans meer voorbij laten gaan.'

-

'Je gaat een commitment aan, het duurtde alleen langer dan verwacht.'

Sebastiaan

Wat is de impact op de Veiligheidsregio?

Naast brandweer is een veiligheidsregio ook een crisisorganisatie. De organisatie is getraind in handelen tijdens een crisis. Voorheen werd de veiligheidsregio vooral bij acute crises ingezet waarbij kortstondig snel handelen nodig was. Steeds vaker trainde de crisisorganisatie voor crises die langer duurden. En waarvoor een andere handelingswijze en andere vaardigheden nodig zijn. Op een GRIP 4-crisis die zo lang zou duren als deze coronacrisis was echter niemand voorbereid. Hoe houdt de crisisorganisatie het dan toch vol?

Tekst **Andrea Jansen / Annemarie Henzen**

* Corona Actueel gaf een tweewekelijks beeld van de coronabesmettingen in IJsselland.

‘De informatiestroom in deze crisis was in het begin niet bij te benen’

Vanuit zijn rol bij het Veiligheidsinformatiecentrum (VIC) zag Coen Vaarkamp de coronacrisis al snel aankomen. ‘Uit de berichten die wij ontvingen bleek dat het virus vanuit China deze kant opkwam. Daarop werd in februari het Regionaal Operationeel Team (ROT) ingericht en voerden we de eerste overleggen. Ik nam in het ROT deel als informatiemanager.’ In de maanden daarna domineerde de coronacrisis Coens werk. Het virus hield zich niet aan kantooruren. De werkdruk was enorm. Toen Coen een deel zijn takenpakket kon gaan delen met collega Milou Levink kwam er weer een beetje lucht.

Om het beeld van de crisissituatie zo compleet mogelijk te krijgen, is informatie nodig. Informatiemanagers Coen en Milou leveren informatie en beheersen de informatiestromen.

Coen: ‘De hoeveelheid informatie was in het begin niet bij te benen. Er was zoveel informatie, er waren zoveel verschillende actoren en feiten en meningen liepen door elkaar. Er waren verschillende bronnen die tegenstrijdige informatie gaven. Het was in die eerste fase zoeken naar betrouwbare bronnen, naar autoriteit.’ Om naast het Regionaal Operationeel team (ROT) en het Regionaal Beleids team (RBT) ook de Gemeentelijke Beleidsteams (GBT’s) van alle gemeenten te kunnen ondersteunen in deze hectische periode, zette Coen een informatiesysteem op poten. Hierin kon informatie snel en eenduidig gedeeld worden en konden gemeenten onderling vragen uitwisselen. De vragen uit de GBT’s werden in het ROT samengevat en be-

antwoord, zodat de informatiestromen zoveel mogelijk gekanaliseerd werden. Hierbij werd veel samengewerkt met andere veiligheidsregio’s, het Landelijk Operationeel Team-Corona (LOT-C) en het Veiligheidsberaad.

Coens rol als informatiemanager was breder dan tijdens een ‘normale’ crisis. ‘Door de lange duur van de crisis en de politiek-bestuurlijke component ervan, kreeg ik veel meer een adviserende rol. Normaal gesproken stellen beleidsmedewerkers een annotatie of handhavingsstrategie op, of geven zij input mee aan de regioburgemeester voor het Veiligheidsberaad. Deze taken werden nu vanuit het ROT belegd bij de informatiemanager.’

De Haagse dynamiek van proefballontjes na het Catshuisoverleg op zondag, het lekken van maatregelen op maandag en dan nog de persconferentie op dinsdag, vormden een extra uitdaging voor het ROT en RBT. ‘De gemeenten en de veiligheidsregio kregen al op zondag de eerste vragen. Maar voor ons was het vaak ook gewoon afwachten wat er tijdens de persconferenties bekend werd gemaakt. En dan nog volgden de details over de diverse regelingen pas later.’

‘Communicatie schaaft op meerdere borden’

Bianca de Greef werkte precies een jaar als strategisch communicatieadviseur voor Veiligheidsregio IJsselland, toen zij volledig in de coronacrisis werd gezogen: ‘Van de ene op de andere dag moest ik alles uit mijn handen laten vallen en me focussen op corona als communicatieadviseur van het RBT en het ROT. Er kwamen veel vragen vanuit de gemeenten, de pers belde dag en nacht

en thuis zaten de kinderen in lockdown. Het was flink aanpoten om al die ballen in de lucht te houden. Gelukkig kon ik nauw samenwerken met Lidy Uiterwijk Winkel, ook ROT- en RBT communicatieadviseur.’

Bianca realiseert zich dat het, behalve een hele drukke, ook een hele bijzondere tijd was. ‘In het begin was het vooral heel snel schakelen. Communicatie schaaft op meerdere borden tegelijk: ik hield me bezig met bestuurders, de operatie, communicatieadviseurs van gemeenten én journalisten. Als er op donderdagavond iemand bij Op1 sprak over corona, dan kregen wij de volgende dag steevast de vraag hoe dat in IJsselland zat.’

Voor het RBT maakte Bianca communicatieplannen en -adviezen waarin ze de maatregelen vertaalde naar de regio en landelijke informatie dichterbij bracht. In het ROT dacht ze mee over de operatie. Onder andere door middel van de coronamonitor, de Corona Actueel, persberichten en Q&A’s. Ten slotte werden actuele onderwerpen vertaald in concrete communicatiemiddelen die onder andere via de gemeenten werden gedeeld met inwoners.

Wat Bianca wil behouden na de crisis? ‘Vooraf de nauwe samenwerking met mijn collega’s, contacten met communicatieadviseurs van gemeenten en met journalisten. Samen kunnen we veel voor elkaar krijgen, niet alleen tijdens deze crisis maar ook voor andere thema’s.’

Coen Vaarkamp

Bianca de Greef

Heel soepel

RTV Oost journalist Oscar Siep was de trouwste bezoeker van de persmomenten over corona in IJsselland: ‘De crisis was in het begin voor ons allemaal natuurlijk vooral heel erg raar. We hadden immers nog nooit zoiets meegemaakt. Maar vanaf het begin verliep de communicatie met Veiligheidsregio IJsselland eigenlijk heel soepel. Dat was bij andere veiligheidsregio’s wel anders, hoorde ik van collega’s. De lijnen waren kort, ik kon soms rechtstreeks met voorzitter Peter Sijnders bellen. Ik werd vrijgelaten in mijn publicaties, er werd nooit vooraf inzage verwacht. Daardoor was ik ook genegen om meer mee te denken over publicaties en hadden we een soort samenwerking!’

Brandweer en de crisisorganisatie

Het werk van Veiligheidsregio IJsselland stond anderhalf jaar lang in het teken van de crisis. Tegelijkertijd hadden de coronamaatregelen ook intern hun weerslag. De meeste medewerkers werkten thuis en activiteiten vonden zoveel mogelijk digitaal doorgang. Henk Schreuders leidde het interne crisisteam dat de landelijke maatregelen vertaalde naar de eigen organisatie.

‘De crisisorganisatie en de brandweer moesten hun werk ondanks corona kunnen blijven doen. Daar lag onze prioriteit. Dat betekende dat we extra strikt waren met thuiswerken voor alle andere medewerkers. We wilden voorkomen dat er een virusuitbraak ontstond onder onze uitrukploegen of crisisfunctionarissen als gevolg van een besmetting door een van onze eigen collega’s.’

Oefenprogramma

Zelfs de oefeningen voor de brandweer en multi-crisisteams werden afgezegd of vervangen door een digitale training. Lastige besluiten, want oefeningen zijn een belangrijk onderdeel van het werk. Kennis en vaardigheden van de uitrukploegen en crisisteams zijn letterlijk van levensbelang. ‘Gelukkig hadden we altijd een gedegen oefenprogramma en de kennis en vaardigheden van onze medewerkers goed op peil. Daardoor was het mogelijk om gedurende de lockdown hetzelfde kwaliteitsniveau te leveren. Maar hoe langer het duurt, hoe moeilijker het wordt om het niveau vast te houden.’

De impact op de medewerkers is volgens Henk flink hoger dan zichtbaar is geweest. ‘De eentonigheid en het gebrek aan sociaal contact is gewoon zwaar geweest voor de meeste mensen. Ik heb

Positief +

mensen zien afglijden. Dat is pijnlijk. Aan de andere kant ben ik onder de indruk van de enorme flexibiliteit en creativiteit waardoor veel werkzaamheden digitaal konden plaatsvinden. Hier hebben we veel van geleerd voor de toekomst.’

Eenpersoons callcenter

In de eerste maanden van de coronacrisis stond de telefoon van Veiligheidsregio IJsselland roodgloeiend. Herma Broekhoff, communicatieadviseur bij de gemeente Zwolle, was bereid het callcenter te bemensen. ‘Het was in het begin letterlijk nachtwerk.’

Herma was de vraagbaak voor de IJssellandse gemeenten, maar ook voor inwoners en ondernemers. ‘Van 9 tot 17 uur ging de telefoon continu. Ik kreeg op drukke dagen veertig tot vijftig telefoontjes. In het begin over recreatie en toerisme, later over allerlei coronagerelateerde onderwerpen. En als de lijn sloot, ging ik verder met de mail. Vragen die ik niet zelf kon beantwoorden, zette ik uit bij Liesbeth Kleisen, de algemeen commandant bevolkingszorg.’ De eerste tijd was Herma de enige op het callcenter, later kreeg ze collega’s waarmee ze kon afwisselen.

Intensieve tijd

Campingeigenaren, toeristen, bestuurders van sportverenigingen, rijschoolhouders, inwoners en medewerkers van gemeenten belden Herma met vragen over de uitleg en invulling van de maatregelen. Zeker in de beginfase heerste veel onduidelijkheid. ‘Ik gebruikte de noodverordeningen van Veiligheidsregio IJsselland en de brieven van minister De Jonge aan de Tweede Kamer. En ik werkte heel nauw samen met Liesbeth. Het was een bijzondere, intensieve tijd.’

Een greep uit de vragen

- Ik wil kamperen en het sanitair is dicht. Waar kan ik mijn chemisch toilet legen?
- Ik ga een fietstochtje maken en alle horeca is dicht. Waar kan ik dan naar het toilet?
- Klop het dat stortplekken voor chemische toiletten op de camping gesloten moeten zijn? Belachelijk!! Ik ga gewoon naar de camping en gooi m’n chemische toilet wel leeg in de bosjes! En als ik een bekeuring krijg, betaalt u die maar!
- Dus ik mag mijn verjaardag niet met een groep mensen in een park vieren? Maar ik mag wel sporten in een park? Dan koop ik bij de Action wel wat setjes jeu-de-boules, geef ik al mijn gasten een bal én een glas wijn en gaan we al wijn drinkend in het park jeu-de-boules. Opgelost!!

Callcenter voor de zorg

Naast dit callcenter werd direct een callcenter opgericht voor bedrijven en instellingen in de zorgsector. Dit werd het aanspreekpunt voor de zorg: voor de persoonlijke beschermingsmiddelen en andere vragen. Lees hierover meer op pagina 110.

64

Hergebruik oude hardware

Test- en vaccinatielocaties werden uit de grond gestampt. Mark Dekker kwam als stagiair binnen bij team informatisering en automatisering (I&A) en draaide meteen volop mee.

De afgelopen maanden voorzag Mark diverse locaties van hardware. Ook bemande hij, op afstand, de helpdesk. ‘Op alle test- en vaccinatielocaties kwamen laptops, printers, handscanners en camera’s. We hadden per locatie een floorwalker die de testers ter plekke kon helpen. Bijvoorbeeld met het opstarten van een laptop of het opnieuw aansluiten van een kabel. Als het aantal hulpvragen toenam, maakte hij gebruik van de helpdesk. Deze werkwijze, met een floorwalker op elke locatie, gaf veel rust in ons team.’

Grote vraag naar laptops

Doordat Nederlanders ineens massaal thuiswerkten, werd de vraag naar laptops groter dan het aanbod. Chips waren lange tijd niet leverbaar. De levertijd voor nieuwe laptops bedroeg soms wel twee maanden. Mark: ‘Het gebrek aan laptops hebben we samen praktisch opgelost. Door de laptops van bron- en contactonderzoek in te ruilen voor computers, konden de laptops naar de test- en vaccinatielocaties. Ook gebruikten we zo’n honderd oude computers die eerder in de brandweerwagens waren gebruikt.’

Vijf grote locaties en één bus

De regio had vijf vaccinatielocaties met meerdere teststraten. Ook kwamen er zogenoemde pop-up vaccinatielocaties om het vaccineren op verschillende locaties mogelijk te maken. Ook rijdt er één vaccinatiebus, een Arriva-stadsbus met GGD-stickers, rond.

65

ICT-feitjes

Wat was er nodig op alle test- en vaccinatielocaties?

- 350 beeldschermen
- 250 laptops
- 10.000 meter (ook van PW Electra) netwerkkabel
- 30 vaste PC’s (NUC)
- 50 switches (voor verdelen netwerk signaal)
- 100 printers
- 100 scanners
- 300 stekkerblokken
- 80 (incl teltonika) Mifi’s kastjes (internet via 4G)
- 150 telefoons
- 25 mobiele telefoons

Tot oktober 2021 vergaderde het Regionaal Operationeelteam 79 keer

Henk Schreuders

Herma Broekhoff

Positief +

‘Dit zijn de periodes waarin je het verschil kan maken’

Ina Kuper

Lid Raad van Bestuur Isala

Jan Griepink

Bestuurder Carinova

Ina Kuper is lid van de raad van bestuur van Isala en voorzitter van het Regionaal Overleg Acute Zorg, het ROAZ. Aan haar de taak om de zorg tijdens de coronacrisis ‘in de benen te houden’. Collega Jan Griepink, bestuurder bij zorginstelling Carinova, stond haar 35 kilometer stroomopwaarts bij in deze gezamenlijke opgave. Hoe verliep de samenwerking tussen de ziekenhuizen en verpleeg-, verzorgingshuizen en thuiszorg? En wat nemen zij mee uit deze periode? Vanuit hun werkkamers in Zwolle en Deventer kijken ze terug.

Tekst **Job Hulsman**
Beeld **Viorica Cernica**

Jan Griepink, lid van de raad van bestuur van thuis- en woonzorgorganisatie Carinova:

'In de auto luisterde ik naar de radio, daar ging het over het nieuwe SARS-virus. In allerijl bestelde ik vijfduizend mondkapjes bij, wat met de kennis van nu helemaal niets was. Niemand had toen, in februari 2020, kunnen voorzien dat de verpleeghuizen halverwege maart op slot moesten. We zijn voorbereid op infectie-uitbraken, zoals MRSA of het norovirus. Dat is daily business om het zo te zeggen. Er zijn protocollen voor en medewerkers zijn opgeleid om met infectieziekten om te gaan. Maar daarmee ben je niet voorbereid op een grootschalige pandemie. Deze crisis heeft ons overvallen.'

'Al snel drong het virus een van onze locaties binnen. Cliënten werden ziek en overleden en ook medewerkers raakten besmet. Het maakte veel los, ook bij de buitenwereld. De pers bleef maar bellen. "Hoeveel mensen zijn er bij jullie overleden?" Alsof dat het enige was. Heb eens meer belangstelling voor wat er achter de voordeur gebeurt, dacht ik. Familieleden van coronapatiënten hadden moeite met het feit dat ze niet bij hun geliefden konden komen, terwijl er ook mensen waren die vonden dat we te weinig deden. Voor beide kampen kan ik begrip opbrengen.'

Gerlinde, verpleegkundige van Carinova, kreeg op 15 januari 2021 als eerste verpleeghuismedewerker in de regio IJsselland haar coronavaccinatie. GGD IJsselland opende daarmee de deuren van de vaccinatielocatie. Ze is trots dat zij de eerste vaccinatie kreeg: 'Ik voel het als een morele plicht naar de bewoners toe en naar m'n collega's. Maar ook naar de samenleving. Het is niet alleen wij in de zorg die er hinder van ondervinden, maar het treft de hele maatschappij en economie.'

'Dat de pandemie niet aan VVT's (verpleeg-, verzorgingshuizen en thuiszorg) voorbij zou gaan was meteen duidelijk. We proberen zoveel mogelijk te verdedigen, dus voorkomen dat mensen ziek worden door goede zorg te bieden. Als preventie niet werkt en thuiszorg niet plaats kan vinden zijn ziekenhuizen en verpleeg- en verzorgingstehuizen de laatste linies. Op twee locaties hebben we daarom cohortcapaciteit gecreëerd (gesloten afdelingen voor mensen die lijden aan dezelfde besmettelijke ziekte), hier in het Josef en in Raalte op de Hartkamp. In anderhalf jaar tijd zijn daar vierhonderd mensen geweest die niet langer thuis konden zijn of uit het ziekenhuis kwamen. Dat is nog exclusief post-ic-zorg en revalidatiezorg na corona.'

'De verdeling van de capaciteit in de zorgketen verliep op een heel natuurlijke manier. In de piek vergaderden we iedere vrijdag om half negen met de zorgbestuurders in de regio. Onder leiding van Ina Kuper, die dat goed deed, brachten we de lijnen bij elkaar. Hoe is de druk in de ziekenhuizen? Hoe staat het in de verpleeg- en verzorgingstehuizen? Hoeveel bedden zijn bezet? We vingden cliënten van woonzorgcentrum Humanitas op omdat daar een uitbraak was. En om ruimte vrij te maken voor spoedgevallen zijn onze revalidanten in maart naar Solis gegaan. Normaal gesproken levert dat gedoe op, maar nu wist iedereen: dit moeten we doen, anders gaat het niet lukken. Er werd veel geaccepteerd.'

'Een crisis managen is best een uitdaging, maar ook redelijk eendimensionaal. Natuurlijk voer je weleens een discussie met een zorgverzekeraar, maar terwijl je wacht op een antwoord ga je door. Carinova, en dat geldt voor alle zorginstellingen, heeft een maatschappelijke opdracht te vervullen. Dit zijn de periodes waarin je het verschil kan maken. Zo hebben we het lef gehad om cohortcapaciteit te creëren. Dat gaf veel voldoening.'

'Verpleeg- en verzorgingstehuizen werden altijd gezien als een plek voor mensen die in de finale van hun leven zitten. In deze crisis hebben we laten zien dat we een bijdrage kunnen leveren die verder gaat dan dat. Met dank aan de snelheid waarmee innovaties hebben plaatsgevonden. Voor corona gaven we veertig mensen beeldzorg, inmiddels is dat aantal bijna verviervoudigd. Over deze ontwikkelingen hadden we anders misschien jaren gedaan. Dat is de winst van corona.'

'De keerzijde is al het leed en het enorme beroep dat we moesten en moeten doen op ons personeel. Mensen hebben hun privéleven opgegeven om maar veilig in de zorg te kunnen werken. Dat ik als bestuurder in zulke

'Er zijn protocollen en medewerkers zijn opgeleid om met infectieziekten om te gaan. Maar daarmee ben je niet voorbereid op een grootschalige pandemie.'

Jan

omstandigheden niet met collega's om tafel kan of een arm om iemands schouder kan slaan doet pijn. Ik voelde me machteloos. Laatst vertelde een medewerker van de cohortafdeling dat zij besmet was geraakt. Ze voelde zich schuldig, want veel patiënten op haar afdeling waren overleden nadat ze zich ziek meldde. "Heb ik dat dan veroorzaakt?" vroeg ze. Die gevoelens zitten nog diep bij mensen. Daar is veel werk te doen.'

'Continuïteit borgen op de locaties is mijn grootste zorg geweest. Ons verzuim ligt normaal gesproken rond de zes procent, in de piek was het tien. Dat zijn zeven stadsbussen vol. Wat als het nog meer wordt en

mensen helemaal opbranden? Zo ver is het gelukkig niet gekomen. We zijn inmiddels een traject gestart om de vitaliteit van onze medewerkers te bevorderen. Dat komt neer op de vraag: wie voert op tijd het goede gesprek?'

'De coronacrisis heeft het belang aangetoond van verbondenheid van organisaties in de zorgketen. Het gemak en de snelheid waarmee we nu de telefoon pakken is een groot goed. Rianne (van den Berg, directeur GGD) appte me vanmorgen of ik tijd had om even te bellen. Voor corona had haar secretariaat met mijn secretaresse gebeld met de vraag of ik komende weken ergens ruimte had in de agenda.'

‘Als bestuurder kun je niet in paniek raken, dat is gewoon geen optie. Je hebt de tent te leiden.’

Ina

Ina Kuper, lid van de raad van van bestuur van Isala en voorzitter van het ROAZ:

‘Op 6 maart 2020 kwam de eerste covidpatiënt bij ons binnen. Al snel volgden nummer twee en drie. In anderhalve week hebben we het ziekenhuis gereorganiseerd naar een crisisorganisatie. We sloten poliklinieken en beperkten de OK-capaciteit, maatregelen die nodig waren om de absoluut noodzakelijke zorg te kunnen continueren. In korte tijd is er een volledig nieuwe aansturing van het ziekenhuis op poten gezet, waarbij collega Rob Dillmann en ik de covidportefeuille op ons namen.’

‘Iedere dokter wil voor zijn of haar patiënt de zorg leveren die nodig is. Als dat ineens niet meer kan, gaat dat gepaard met emoties. Dat is heel begrijpelijk. We hebben veel gesprekken gevoerd en veel uitgelegd. Praten, praten, praten. Omdat we met het bestuur onmogelijk iedereen rechtstreeks kunnen bereiken maakten we filmpjes, zodat iedereen op de hoogte was van besluiten en beschikking had over dezelfde informatie.’

‘Ik kreeg laatst een tegeltje waarop staat: “Je zorgen maken is de verkeerde kant op fantaseren.” Daar herken ik onszelf in. Ik kan als bestuurder niet in paniek raken, dat is gewoon geen optie. Je hebt de tent te leiden. We proberen rust uit te stralen. Eind maart 2020, in de eerste fase van de coronacrisis, kwam de koning op bezoek. Hij zei dat het hem goed deed dat het nog zo rustig was in Zwolle. Terwijl de ic's toen al overvol lagen. De volgende dag plaatsten we patiënten over naar Duitsland.’

‘Ondertussen zag ik natuurlijk wel wat de crisis met verpleegkundigen en dokters deed. Dat ging me aan het hart. Ik ben op de ic geweest en nam plaats in koffiekamers om te praten. De veerkracht en kunde van medewerkers is het grootste kapitaal van deze sector. Er waren verpleegkundigen die zeiden: “Nu kunnen we laten zien wat we echt kunnen!” Dat speelde in alle lagen van de organisaties: aan het bed, maar ook bij facilitair, communicatie, collega's die zorgden voor soep en broodjes, iedereen.’

‘Deze week nam de druk op de ziekenhuizen weer toe, Isala was daarbij veel in het nieuws. Ik had contact met de ROAZ-voorzitters en belde met Ernst (Kuipers, voorzitter Landelijk Netwerk voor Acute Zorg). Die heeft veel contact met de pers en adviseerde journalisten eens in Zwolle te gaan kijken. Ziek zijn van covid is heel naar en de langdurige gevolgen kunnen vervelend zijn. Niet iedereen beseft dat.’

‘Onze maatschappelijke verantwoordelijkheid is om mensen op basis van goede informatie de juiste beslui-

ten te laten maken. Ik wil mensen niet dwingen om een vaccin te nemen, maar zeg wel: wie zich laat vaccineren, loopt minder risico om ernstig ziek te worden en vermindert de kans op overdracht van het virus. Daarom was ik afgelopen week in Staphorst om te praten met vertegenwoordigers van kerken. Dat waren constructieve gesprekken met een gemeenschappelijk doel: het aantal besmettingen omlaag brengen.’

‘De druk op onze mensen is hoog geweest - en nog steeds. Dat betekent dat we opnieuw niet alle zorg kunnen bieden die we zouden willen. Een collega-bestuurder zei: “We moeten oppassen dat een ziekenhuis geen plek wordt voor uitsluitend spoedzorg.” Dat onderschrijf ik. Ondertussen denken we in oplossingen. We zetten bijvoorbeeld steeds meer in op thuismonitoring. De zorg verandert, het wordt technischer. In de eerste golf zijn er poliklinieken geweest die bijna alle patiënten via beeldbellen goed in de gaten konden houden. We zijn tot meer in staat dan we van te voren denken.’

‘Vanwege de urgentie heeft iedereen het belang van werken in de keten ontdekt. Ten aanzien van testen en vaccineren verliep de samenwerking met GGD IJsselland uitstekend. In de hele zorgketen zag je dat instellingen elkaar gingen helpen. Wij werkten veel samen met woonzorgcentrum IJsselheem, dat patiënten van ons opving. Al ben ik van mening dat de landelijke aandacht voor VVT-instellingen te laat op gang is gekomen. Er was een kennistekort en een tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen. Wij hebben een professionele inkooporganisatie, veel VVT-instellingen niet.’

‘Later is er een inhaalslag gemaakt. Ik denk dat de verpleeg- en verzorgingstehuizen hebben ontdekt dat ze meer kunnen dan ze altijd dachten. De kunst is om zorg te verlenen in de keten, want we hebben een gemeenschappelijk doel. Onze zorg gaat verder dan de individuele patiënt. Iedereen in de zorgsector snapt dat we een groter belang dienen, dat maakt het werken in deze sector ook zo geweldig.’

‘De meerwaarde van de verschillende organisaties is veel duidelijker geworden en het respect voor elkaar is toegenomen. Er heeft een omslag plaatsgevonden van concurreren naar samenwerken. De samenwerking in de regio heeft een boost gekregen. Iedereen ziet nu het belang van bestuurders aan één tafel. Dat moet absoluut behouden blijven.’

In Ommen was het donders verantwoord Hans Vroomen Burgemeester

Drommen jongeren trekken 's zomers naar Ommen om er vakantie en feest te vieren. Hun bestemming: jongerencamping Dennenoord, waar het altijd 'donders gezellig' is. Er was burgemeester Hans Vroomen veel aan gelegen dat het ook in coronatijd donders gezellig blééf en veilig vooral. De gemeente trok samen met de GGD en campingeigenaar Jan Volkerink op om dat mogelijk te maken.

Tekst **Lydia Lijkendijk**

Beeld **Annabel Jeurig**

De recreatief-toeristische gemeente Ommen trekt 's zomers veel bezoekers. 'Gasten', zegt burgemeester Hans Vroomen. 'Dat wij veel ruimte bieden aan mensen die van buiten komen, geeft dynamiek aan onze samenleving. Het is belangrijk voor onze economie en geeft reuring. Maar in coronatijd baarde het ons ook zorgen. Vooral omdat wij een grote jongerencamping hebben in Ommen. Jongeren uit het hele land komen 's zomers naar Dennenoord. De afgelopen zomer vroeg dat om specifieke aandacht.'

Dilemma's

Dennenoord is alleen geopend in de zomervakantie, voor jongeren van 15 tot 21 jaar. Hun missie: een groot feest bouwen. 'Iets als anderhalve meter afstand houden, is daar niet aan de orde en voor jongeren onder de 18 hoefde dat ook niet. Toch waren er maatregelen nodig om de kans op besmetting en verspreiding zo klein mogelijk te houden', zegt Vroomen. De gemeente zag zich voor dilemma's gesteld. 'Wij hebben veel contact gehad met GGD IJsselland en scenario's doorgesproken. Wat kan hier gebeuren en hoe gaan we daarmee om?' De burgemeester won daarnaast advies in bij zijn ambtgenoten op Terschelling en Schouwen-Duiveland, die met hetzelfde dilemma worstelden rondom hun jongerencampings. 'Tot slot, en dat wil ik echt onderstrepen, hebben

we heel goed contact gehad met Jan Volkerink, de ondernemer van Dennenoord. Hij maakte zich ook zorgen, want wat zou een uitbraak betekenen voor zijn korte campingseizoen?'

Het gesloten houden van Dennenoord was geen antwoord op de dilemma's, vonden alle betrokkenen. 'Jongeren zoeken elkaar dan gewoon ergens anders op', weet Vroomen. 'En we gunden het hun ook om vakantie te vieren.'

Intensief testen

Het samenwerkingsverband van gemeente, camping en GGD kwam uit op een aantal afspraken, waarover veel communicatie plaatsvond. Met de jongeren, en ook met hun ouders. 'Ouderen en jongeren boven de 18 moesten een QR-code hebben en er werd getest bij binnenkomst', zegt Vroomen. 'En gingen ze naar huis, dan was het advies niet meteen naar opa en oma te gaan. We hadden een spandoek laten maken met 'donders gezellig maar ook donders verantwoord', dat mooi aansloot bij de slogan 'donders gezellig' van de camping.'

De GGD kwam wekelijks langs om voorlichting te geven over seksualiteit, luizen, vlooiën én corona. 'Ondernemer Volkerink hanteerde het beleid zelfs zo streng dat mensen van de GGD het terrein niet op mochten toen ze geen geldige QR-code konden laten zien. Dat is een mooie anekdote die laat zien hoe zorgvuldig de ondernemer was. Daar heb ik veel waardering voor.'

Jongeren die met vakantie zijn, blijven natuurlijk niet de hele dag in hun tent, weet ook Vroomen. 'Zeker bij mooi weer gingen ze de stad in. Als gemeente hadden we afspraken gemaakt met boa's, politie en toezichthouders om jongeren te helpen zich aan de afstandsregels te houden.'

De afspraken en maatregelen hadden

effect, want alles ging gelukkig goed. Het uitbraakscenario kon op de plank blijven liggen.

Zuurstof

Burgemeester Vroomen haalt opgelucht adem nu hij weer meer contact kan onderhouden: 'Ik leef van het contact met mensen, dat is de zuurstof van mijn werk. Net als iedereen heb ik de afgelopen periode heel veel achter scherpjes gezeten. Sommige dingen kun je digitaal buitengewoon efficiënt organiseren, maar het echte contact met inwoners, de nabijheid, heb ik gemist. Om mij heen merkte ik ook een enorme vervlaking, de spontaniteit was eraf. Ik ben heel blij dat ik weer op bezoek kan bij een tachtiger die iets te vieren heeft.'

Samen er goed doorheen

Wel merkte Vroomen tijdens de coronaperiode een grote bereidheid bij inwoners en ondernemers in Ommen om er samen goed doorheen te komen. 'Als college hadden we bedacht dat er een platform nodig was waar mensen met hulpvragen terecht konden. Maar daar bleek helemaal geen behoefte aan, want de samenleving had het allang zelf opgelost. Noaberschap bestaat hier echt. Dat vind ik heel verheugend.' Dat mensen elkaar nabij waren, vond Vroomen het mooiste aan de periode. In de privésfeer vond hij het bijzonder om bijna elke avond samen met zijn vrouw en jongste zoon warm te kunnen eten. 'Al jarenlang ben ik 's avonds thuis afwezig. Ik vond het heel leuk en plezierig om gedrietjes aan tafel te gaan. Ook hebben wij ontdekt dat wij in een heel mooie, groene gemeente wonen, waar je fantastisch kunt wandelen. De coronaperiode nodigde ons uit om in beweging te komen en te genieten van de kleine dingen.'

Jan Volkerink, camping Dennenoord:

'Wij hebben een kort seizoen. Voor mij was het dus heel belangrijk dat we open konden. Ik heb meteen de coronaregels op de site gezet, met om de zoveel dagen een update. En ik heb een mail de deur uit gedaan naar toekomstige gasten met de mededeling dat zij zich moesten laten testen voor binnenkomst. Het controleren van alle gasten bij de ingang was veel werk, want er kunnen duizend man op ons terrein. Ouders die de jongeren kwamen brengen en halen, moesten ook een test laten zien. De gemeente heeft een brief geschreven voor ouders om het beleid nog eens uit te leggen. En voor wie verkouden was, hadden we zelftests.

Als ik terugkijk, doe ik dat met gemengde gevoelens. Ik was blij dat ik het hele seizoen open kon. Maar met de beperkingen was ik niet blij; het is moeilijk om aan personeel te komen en door de maatregelen had ik nog meer medewerkers nodig. Door ons strenge testbeleid kregen we uit het land een hoop negativiteit en dreigmails op ons af, dat was echt niet leuk.

Nee, met de jongeren zelf hadden we geen gedoe, die waren dolblij dat ze naar de camping konden. De samenwerking met de gemeente is bijzonder goed verlopen. Eigenlijk wist niemand nog hoe het moest, dus we hebben veel overlegd over oplossingen. Ze stuurden ook elke dag boa's om ons te ondersteunen. Jongeren kun je niet 24 uur per dag in de gaten houden, maar extra toezicht hielp wel. De hulp van de GGD over wat wel en niet mocht was erg welkom. Terugkijkend zijn we best tevreden.'

Wat is de impact van de crisis op hulpverleners?

Hulpverleners staan in de frontlinie. Ze werken niet in de zorg maar hebben wel dagelijks te maken met corona. Ook tijdens een pandemie verrichten zij een belangrijke taak. Want zelfs onder hele bijzondere omstandigheden leveren ze de benodigde hulp.

Tekst Annemarie Henzen / Ruud Visser

1000 boetes
en 3700
waarschuwingen
door politie en
gemeenten
in 2020

'We zijn er voor de inwoners'

Een kleine maand na de eerste persconferentie startte Wouter Pot als Buitengewoon Opsporings Ambtenaar (BOA). Aan hem en zijn collega's de taak om in Raalte, Deventer, Olst en Wijhe de rust te bewaren en bewoners te informeren.

'Wij zijn de mensen die bij de ondernemers over de vloer komen, die inwoners aan kunnen spreken op hun gedrag. Daar hebben wij altijd wel de juiste informatie voor nodig. Met de continue veranderingen was dat best moeilijk, maar zijn we er altijd wel uitgekomen', begint Wouter. 'We hebben goed contact met ondernemers. Als ze volgens de dan geldende regels aan het werk zijn, is er ook ruimte voor een praatje. We horen dan waar ze tegenaan lopen en wij geven aan wat ze goed doen. Wij zijn ook mensen en snappen dat ze allemaal hun best doen.'

Vooralsnog hebben Wouter en zijn collega Aline weinig onrust ervaren tijdens controles. 'Natuurlijk komt het voor dat je ergens naar toe loopt en ineens allemaal stoelen hoort schuiven. Vaak is een kleine waarschuwing dan al voldoende. 'Doe het nou niet, anders krijg je de volgende keer een proces verbaal'. Ook merk je dat mensen een steeds korter lontje hebben.' Aline vult aan: 'Omdat we begrip hebben voor het korte lontje en dat tonen, is de angel er vaak al uit en is een vervelende situatie snel opgelost. Zodra we merken dat iemand iets expres doet, verandert onze toon. We kregen ook snerende opmerkingen op straat, dat mensen de maatregelen zat waren. Die waren niet per sé aan ons persoonlijk gericht, maar als BOA's zijn we wel het gezicht van de maatregelen en van de crisis.'

Reguliere taken zoals parkeercontroles en het nalopen van meldingen over de openbare ruimte vervielen of kwamen op een laag pitje te staan. Ook breidde het Deventerse team uit met zes nieuwe collega's. Aline: 'Iedereen was bereid om te werken. Overleggen lagen stil, buurthuis- en jeugdwerk was er niet, dus er was ook ruimte om te controleren op coronamaatregelen.'

Wouter: 'Gevoelsmatig liepen we niet meer risico dan anderen om besmet te raken. Uiteindelijk hebben zes mensen van ons team, waaronder ikzelf, corona gehad. Als mensen te dichtbij kwamen vroegen we ze afstand te houden. En als we met een collega in een auto zaten, droegen we uiteraard mondkapjes.' Vervelende opmerkingen gaan bij het tweetal het ene oor in en het andere uit. Wouter besluit: 'We hebben ook complimenten gekregen, bijvoorbeeld van ondernemers. Dat we er waren, ons gezicht lieten zien en verhalen aanhoorden. We zijn er echt voor de inwoners en de veiligheid in de stad!'

Balans tussen hulp verlenen en jezelf beschermen

Voor Didier Claessen, ploegleider bij de brandweer, stond de wereld op zijn kop tijdens de eerste coronamaatregelen: de ploegleden moesten afstand houden van elkaar, er kwam een teststraat pal voor de ingang van de kazerne en hij kreeg te maken met allerlei nieuwe protocollen. Maarten de Klein werd kort voor de tweede lockdown aangenomen als ploegleider. Hij leerde zijn ploeg kennen, maar anderen bleven op afstand.

Begin maart 2020 werd het werk voor de brandweercolllega's van de ene op de andere dag compleet anders.

Didier: 'Overleggen werden afgezegd of gingen digitaal, oefeningen vonden even niet meer plaats en werden later hervat met strikte maatregelen. Er kwamen looproutes in de kazerne, ploegen kwamen gescheiden in de dienst zodat ze zo min mogelijk contact met elkaar hadden. Iedereen deed zowel op het werk als privé zijn best om niet besmet te raken. En dat bracht dilemma's met zich mee.' In april 2020 opende een teststraat: een zorgvuldig gebouwde keet op het parkeerterrein.

Eigen personeel kon veilig via het achterterrein het pand binnengaan en kwam dus niet in contact met mogelijk besmette personen. Didier: 'Maar toen er opeens toch iemand in de kazerne stond, hebben we maatregelen moeten treffen. We sloten de kazerne hermetisch af. We wilden onszelf beschermen en de brandweezorg kunnen blijven garanderen. Eén besmetting zou toen immers al betekenen dat de gehele ploeg tien dagen in quarantaine moest.'

Maarten de Klein startte 1 november 2020 als bevelvoerder. 'We waren in het begin zoekende hoe we de maatregelen voor fysiek contact moesten vormgeven. In oefeningen en het dagelijks werk is afstand houden niet altijd mogelijk. We zaten tenslotte samen in de auto, in het begin nog zonder mondkapje. Ook sporten deden we in tweetallen. Toch moesten we vakbekwaam blijven en daarvoor waren scholing en oefeningen nodig. Gelukkig hebben we een modus gevonden.'

BOA's Aline en Wouter

brandweer

Extra alert op klachten na inzet

Op 10 september 2021 krijgt brandweerpost Raalte de melding 'tilassistentie ambulance'. Manschap Frank ten Hove wordt gebeld en verleent voor het eerst hulp aan een coronapatiënt. 'Dan zie je pas de ernst van de coronaklachten.'

Onderweg naar de patiënt in De Wieken in Raalte wordt overleg gepleegd met het ambulancepersoneel. Frank vertelt: 'We informeren elkaar dan over de situatie ter plaatse. Zo weten wij welke wagens we hoe en waar kunnen inzetten en welke mankracht nodig is. In dit geval ging één collega in de hoogwerker naar boven en gingen drie de woning binnen. Allemaal met ademlucht, want dat is sinds corona het protocol. Vooraf vroeg de bevelvoerder of er collega's waren die per sé niet naar binnen wilden, bijvoorbeeld om persoonlijke redenen. Dat bleek niet het geval. We wisten dat de patiënt corona had maar bij het naar buiten tillen, zag ik voor het eerst hoe ernstig de klachten konden zijn.'

Ontsmetten na een inzet is een belangrijk onderdeel van het protocol. Frank: 'Nadat we de patiënt hadden overgedragen, deden we ons pak, de handschoenen en hoezen van de ademlucht in een afgesloten zak. Meestal zorgt dat voor bekijks, maar nu trok de traumaheli de aandacht. Dat is voor ieders veiligheid fijn. Als ploeg houden we bewust afstand: van elkaar maar zeker ook van omstanders. Je wilt geen onnodig risico nemen.'

Voor mij was dit de eerste keer dat ik hulp verleende bij een coronapatiënt. De handelingen waren niet anders dan in andere gevallen. De dagen erna was ik wel veel alerter op eventuele klachten en nam ik het zekere voor het onzekere.'

Positief +

Het hoofd koel houden

Eind maart 2020 werden Majors Rob Hoogervorst en Marco Slaats ingezet bij het Isala Ziekenhuis in Zwolle. Hun opdracht: optimaliseer de patiëntenstroom op de spoedeisende hulp. Met een concreet advies brachten zij rust en overzicht.

'We kwamen net terug uit Rotterdam waar we hadden geholpen om het calamiteitenhospitaal op te zetten', begint Rob, nu luitenant-kolonel. En toen kwam vanuit het territoriaal operatiecentrum (TOC) in Amersfoort de vraag van Isala. 'Marco en ik kenden elkaar nog van de opleiding ruim twintig jaar geleden en ook in Rotterdam hadden we nauw samengewerkt. Het was logisch dat we een team zouden vormen in Zwolle. Nu, anderhalf jaar later, is het al bijna niet meer voor te stellen, maar op dat moment heerste er paniek in Nederland. Beelden uit Italië zorgden voor onzekerheid: welke apocalyps zou ons overkomen? De vraag van Isala was kort maar krachtig: zorg dat we voorbereid zijn op een grote patiëntenstroom en zorg dat we meer dan de huidige vijf ambulanceplekken krijgen. Houd daarbij ook rekening met het ontsmetten van de wagens. 'Onze ondersteuning was heel basaal', vervolgt Rob. 'We brachten de omgeving in kaart en maakten een plan. De raad van bestuur van Isala ontving ons advies en gaf ons terug "jullie zijn zo rustig". Daar ligt de kracht van Defensie: het hoofd koel houden, de rust bewaren en zo snel mogelijk een plan maken. Wie weet had Isala ons advies ook zelf kunnen bedenken, maar op dat moment had het ziekenhuis echt andere zaken aan zijn hoofd.' Met een plekje in de artsenkamer van de spoedeisende hulp kreeg het plan vorm: de ingaande ambulances en particulieren moesten hun gebruikelijke

route kunnen blijven volgen. Met een paar relatief kleine handelingen op het terrein werd dit gerealiseerd en nam de capaciteit toe. 'Hoewel je foto's van elders uit het land zag langskomen van militairen in opstelling, zijn wij zonder al te veel toeters en bellen aan de slag gegaan. En hoewel dit ons werk is, vonden wij de omstandigheden wel bijzonder.'

Alert zijn

Christien van Faassen, hoofdagent team IJsselland-Zuid, Deventer: 'Voor mij werd corona serieuzer toen we voor het eerst bij een melding in het beschermende coronapak moesten. Ik had avonddienst en ging met een collega een woning binnen. Toen werd corona veel tastbaarder voor mij. Ik heb me niet bang gevoeld maar ik was wel heel alert. Ik weet nog dat ik toen een foto maakte van mezelf met dat pak aan en die later naar mijn familie stuurde. Met een boodschap: 'Doe alsjeblieft voorzichtig. Het is serieus.' Mijn familie reageerde met 'Pas goed op jezelf.'

Politiewerk gaat altijd door

'Terwijl het personeel van het bureau thuiswerkte, ging de noodhulp voor het afhandelen van incidenten wel door. Als de ene ploeg door de andere werd afgelost, werden alle auto's en bureaus schoongemaakt. Ik zag mijn andere collega's alleen door het raam. We konden slechts naar elkaar zwaaien. Ondertussen werd het stiller op straat maar namen de meldingen van incidenten achter de voordeur toe. Irritaties en ruzies lagen meer op de loer.'

Twee werelden

'Ik leefde in twee werelden. Thuis was ik in strikte isolatie met mijn partner

76

en zoon, terwijl ik op het werk contact met anderen niet kon vermijden. Dat thuisisollement was bewust. Ik wist als geen ander dat ik de grootste kans had om besmet te raken en corona naar huis kon meenemen. Daar spraken we thuis ook over. We zagen bijna geen familie en vrienden meer en bleven vooral thuis. Gelukkig kon mijn partner thuiswerken. Daarmee was de zorg voor onze zoon goed geregeld. Dat gaf mij als moeder rust.'

Mobiele Eenheid

'Ik werk ook bij de mobiele eenheid (ME). In januari 2021 braken er in meerdere steden enorme rellen uit. Wat ik toen zag was onwerkelijk. Plunderingen, brandstichtingen, ik wist niet dat het kon in Nederland. Die periode heeft veel indruk op me gemaakt. Ik werd uit het lopende rooster gehaald en heb anderhalve week lang ME-diensten gedraaid. Mijn thuisfront wist niet wanneer ik weer op pad moest en wanneer ik weer thuiskwam. Dat had niet gekund als ik niet voor 100% begrip en steun had van mijn partner. Ik kreeg alle ruimte en hoefde me om de thuissituatie geen zorgen te maken. Het was ook een leerzame en mooie periode. Hier heb ik voor getraind, hier doe ik het voor.'

Het verschil maken

Johan Wakker is wijkagent in Zwolle. Hij werd tijdens de crisis nog meer dan anders een luisterend oor in de buurt en maakte veelvuldig gebruik van social media om inwoners te informeren en een hart onder de riem te steken.

'Half maart 2020 werden maatregelen aangekondigd die direct impact hadden op de samenleving, de zorg en op de uitvoering van ons werk. Ik voelde toen

al dat er iets serieus aan de hand was en wilde steun betuigen aan de zorg. Dat deed ik door een tweet te delen.

In de wijk

'De hulpverleners kwamen niet meer bij de mensen thuis. Het werd zicht- en hoorbaar stiller op straat. Alle wijkagenten gingen de wijk in. Luisterend naar het sentiment en de jongeren in de wijk. We zetten veelvuldig onze sociale media platformen in. Dat heeft in het begin echt verschil gemaakt. Er ontstond zorg over het isollement van mensen in de wijk die het toch al zwaar hadden. En we kregen meer meldingen van spanningen achter de voordeur. Ik weet nog heel goed dat ik de eerste melding van een coronageval in Zwolle kreeg waarbij de inzet van de ambulance voor een oudere vrouw nodig was. Dat was de eerste keer dat ik ambulancepersoneel helemaal ingepakt op straat zag staan. Dat raakte me en maakte me zelfs een beetje angstig. Dat gevoel had ik nog niet eerder gehad.'

In het team

In april en mei 2020 werden veel van onze collega's ziek door corona. Het overlijden van een collega in Zwolle als gevolg van corona had een enorme impact op het team en op mij.

Avondklok en jongeren

'Jongeren hadden veel moeite met de vrijheidsbeperkende maatregelen. Ik vond het lastig om te verbaliseren voor situaties waarvoor je dat in normale omstandigheden nooit zou doen. Maar de situatie vereiste het. Ook dan is het de toon die de muziek maakt. Ik zocht altijd naar de menselijke maat. Ik heb de avondklokrellen in januari 2021 in Zwolle van dichtbij meegemaakt. Met als dieptepunt een forse steen door de ruit van de auto waar ik samen met een collega in zat. Dat scheelde weinig.'

77

Majors Rob Hoogervorst en Marco Slaats

Christien van Faassen

Johan Wakker

Impact op de mens

Met zulke verhalen kom ik ook thuis bij mijn vrouw en twee kinderen. We meden contact met familie terwijl daar juist behoefte aan was. Gelukkig kan dat nu meer omdat we iets beter beschermd zijn. Maar het gemis destijds blijft.'

Positief +

Interview

*‘Corona heeft diepe
sporen nagelaten in onze
gemeenschap, iedereen kent
wel iemand die is overleden’*

Eddy Bilder

Burgemeester Zwartewaterland

Zwartewaterland is een van de zwaarst getroffen gemeenten van Nederland tijdens de pandemie. Meer dan honderd inwoners overleden er aan het coronavirus. Recent laaide het virus opnieuw op rondom Hasselt, Genemuiden en Zwartsluis. Burgemeester Eddy Bilder laat zijn licht schijnen op de gebeurtenissen aan de hand van zes thema's.

Tekst **Job Hulsman**
Beeld **Viorica Cernica**

Sterfgevallen

‘Het virus drong vrijwel meteen onze gemeente binnen. Al snel werd ik gebeld door een huisarts die zei: “Ik ga je iets ergs vertellen, ik heb corona. Ik ben langs gegaan bij mijn patiënten, want ik wist niet dat ik het had. Ik heb mensen besmet en vrees dat een aantal zal overlijden.” Het hakte erin. Er was veel onwetendheid in de eerste weken, want corona kon niet altijd worden vastgesteld. De officiële cijfers spreken van tientallen coronadoden in Zwartewaterland, maar het werkelijke aantal ligt hoger, zeker meer dan honderd.’

‘Overdag was ik met het crisisteam in Hasselt op het gemeentehuis. Er was niemand op straat, op de speelplaatsen was geen kind te bekennen. Een vreemde gewaarwording. De route van de kerken naar de begraafplaatsen loopt langs het gemeentehuis. Ik kan me een ochtend herinneren waarop de klokken onophoudelijk klonken, de ene na de andere rouwstoet passeerde. Het waren kleine stoeten, ik voelde de pijn.’

‘Het werd me op dat moment even te veel. Ik ben naar Zwartsluis gegaan om afleiding te zoeken. Ik kocht een visje op de markt. In de tas vond ik naast mijn bestelling een briefje van de eigenaar van de viskraam. Hij stak me een hart onder de riem. Het is tekenend voor onze gemeenschap: het leed was groot maar we hebben elkaar enorm gesteund.’

Burgervader

‘In coronatijd waren we als gemeente geen beleidsmakers, dat gebeurde op landelijk en regionaal niveau. Daarom zag ik voor mezelf voornamelijk een rol als burgervader weggelegd. Ik heb met mijn collega's gezocht naar mogelijkheden om met inwoners in verbinding te blijven, bijvoorbeeld via toespraken op de radio. Die uitzendingen werden zeer intensief beluisterd.’

‘Op de radio vertelde ik wat mensen wilden weten, wat ze konden doen en waar ze met hun vragen terecht konden. Over begrafenissen was veel te doen, want die zijn groot in onze kernen. Honderden mensen op een condoleance is hier geen uitzondering. Er moesten alternatieven komen binnen de geldende maatregelen. Tegen ambtenaren op het gemeentehuis zei ik op een zeker moment: “Laat al het lopende werk maar uit handen vallen, ga zitten en wees paraat om onze burgers zo goed mogelijk bij te staan.”

‘In samenspraak met Veiligheidsregio IJsselland bedachten we dat mensen op gepaste afstand

langs de route van een rouwstoet konden staan, om zo meer dan dertig mensen gelegenheid te geven om afscheid te nemen van een overledene. Zo goed en zo kwaad als het ging probeerden we oplossingen te vinden voor problemen die aan het licht kwamen. Er is in Hasselt massaal gevraagd ter bemoediging, hoogwerkers werden beschikbaar gesteld voor raambezoek bij verzorgingstehuizen en het carillon werd bespeeld met geestelijke liederen.’

‘Ik heb me eerder nuttig dan machteloos gevoeld. Als het nodig is zet je de knop om, dan ben je niet met jezelf bezig, maar doe je wat gedaan moet worden. Zoals brandweermannen een brand gaan blussen. Ik wist dat ik op mijn post moest blijven en hetgeen moest doen wat binnen mijn macht lag om anderen te helpen. Ik kon er zijn voor de mensen.’

Kerkgang

‘Ik belde al snel naar de kerken en zei: “Er is bij ons iets gaande en het is ernstig. Ik wil jullie vragen om zondag geen kerkdienst te houden.” Dat was niet makkelijk, want ik heb de overtuiging dat bidden het eerste is wat je moet doen als het lastig wordt. In andere omstandigheden zou ik de mensen juist opgeroepen hebben om naar de kerk te gaan. Sommige kerken namen de tijd om te overleggen. Dat begrijp ik, want zo'n verzoek... het is nogal wat. Het was in geen duizend jaar voorgekomen dat mensen niet naar de kerk konden op zondag. We zijn hier gewend om massaal op te gaan. Uiteindelijk werkten alle kerken mee.’

‘Ik wil hier helder over zijn: de hoge sterfte in onze gemeente komt niet door de kerkgang, maar door onze sterke verbondenheid. Als je hier op een zondag langs de huizen gaat, zie je hele families bij elkaar zitten. Bovendien zijn er allerlei dwarsverbanden: koren, verenigingen, projectgroepen. In Hasselt is een uitbraak geweest in een projectkoor dat liederen voorbereidde voor de Paasdiensten. Daar overleden mensen. De gemeenschapszin heeft zich tegen ons gekeerd, ondanks het feit dat we ons snel aan regels zijn gaan houden.’

Vaccineren

‘Ik weet dat een deel van onze gemeenschap vanuit godsdienstige overwegingen geen vaccin wil. Ik kies er bewust voor om me niet in deze discussie te mengen,

‘De coronaperiode heeft duidelijk gemaakt wat al langer speelt: de gemiddelde Nederlander begrijpt niet meer wat er in kerkelijk Nederland omgaat.’

omdat ik als burgemeester een verbindende figuur ben. Om diezelfde reden laat ik ook niet weten of ik me heb laten vaccineren. Mijn boodschap is: denk er goed over na en maak een bewuste keuze.’

‘Wat we kunnen doen, samen met de GGD’en, is voorlichten en informeren. Of je een prik kunt verenigen met je geloof kan iemand alleen voor zichzelf bepalen. En wie van mening is dat hij of zij de samenleving veiliger kan maken met een vaccin, moet dat zwaar meewegen. Een keuze uit eigenbelang vind ik minder sterk dan een keuze op basis van het lijden van anderen of geloofsovertuiging.’

‘In de kerken wordt, en dat moet ook maar gewoon duidelijk worden gezegd, dezelfde lijn gevolgd. Vanaf de kansels wordt niet gezegd: “Mensen, laat je niet vaccineren.” Iedereen krijgt de ruimte om zelf een keuze te maken. Het beeld is anders, dat weet ik, maar ik vind dat de kerken zich door de hele crisis voortreffelijk hebben opgesteld.’

Beeldvorming

‘Ik heb me geërgerd aan de beelden in landelijke media van kerken op zondag. Een microfoon onder de neus duwen bij iemand die zich opmaakt voor de gang naar de kerk, vind ik onbehoorlijk gedrag. De mensen die we op televisie zagen, waren orthodox religieuzen die thuis geen televisie hebben en met een bepaald gemoed naar de kerk gaan. Daar botsten twee werelden. De

journalist denkt: ik haal hier nieuws op, maar dat is niet waar. Hij máákt nieuws. Omdat de gemiddelde journalist in het westen niet weet waar Zwartewaterland ligt, heeft bijvoorbeeld Staphorst veel aandacht gekregen.’

‘De coronaperiode heeft duidelijk gemaakt wat al langer speelt: de gemiddelde Nederlander begrijpt niet meer wat er in kerkelijk Nederland omgaat. Als je de religieuze overwegingen niet kent, is het moeilijk te duiden wat er in biblebeltgemeenten gebeurt. We leven in verschillende werelden. Daar ligt een opdracht voor de kerken. Hoe gaan we het gesprek aan?’

‘Ik vind: we moeten het dak repareren als de zon schijnt. We zitten nu nog in de regen. Zodra het rustiger wordt kunnen we aan de slag. We zijn gewend om te zenden naar de eigen kring, maar moeten een toon vinden waarmee we eveneens in gesprek kunnen gaan met de wereld die verder van ons afstaat. Laten we vooral vertellen wat ons drijft. Ik zoek naar mogelijkheden om bruggen te slaan. Niet uit bekeringsdrift, maar omdat we anders nog harder tegenover elkaar komen te staan.’

Coronamonumenten

‘Het idee voor coronamonumenten in Hasselt, Genemuiden en Zwartsluis ontstond tijdens de eerste golf, maar is vanwege de hectiek blijven liggen. Dit jaar hebben we gezegd: we gaan het alsnog doen. We geven inwoners de mogelijkheid om met ideeën te komen voor passende verschijningsvormen en zijn voornemens om meerdere bijeenkomsten te houden om stil te staan bij wat er is gebeurd.’

‘Corona heeft diepe sporen nagelaten in onze gemeenschap. Iedereen kent wel iemand die aan corona is overleden. Het Hasselts mannenkoor bestond vorig jaar vijftig jaar. Een actief lid overleed in maart, terwijl ik in februari nog met hem om tafel had gezeten om te praten over de inzameling van oud papier ten behoeve van het verenigingswerk. En zo zijn er tig verhalen.’

‘Een dominee in Genemuiden zei: “Ik ben al tientallen jaren predikant, maar dit heb ik nog nooit meegemaakt. Ik ga straks een hele serie overlijdens afkondigen.” Ik heb de huis-aan-huiskrant uit die week bewaard. Je gelooft het bijna niet als je door de pagina’s bladert: pagina na pagina vol met overlijdensadvertenties. Hopelijk kunnen de monumenten eraan bijdragen dat we steun vinden om deze ingrijpende periode samen te verwerken.’

–

De socials – reacties

In februari 2020 werd de eerste besmetting in Nederland vastgesteld. In IJsselland was er op dat moment nog geen besmetting. In totaal kwamen er in februari 2020 591 berichten voorbij die gingen over corona in IJsselland. In maart 2020 was daar dan wel de eerste besmetting in IJsselland. Dat hebben we geweten. Opeens schoot de teller naar 18.186 berichten in één maand. De berichten kwamen voorbij via social media maar ook regionale kranten berichtten massaal over het virus. In totaal kwamen er van februari 2020 tot februari 2021 bijna 117.500 berichten voorbij die gingen over corona in IJsselland. In de periode van februari 2021 tot november 2021 waren dit er bijna 57.000. In totaal dus 174.500 berichten.

De opvallendste

‘Ik word razend als ik het journaal zie en dan #tweeidioten uit #kampen #corona hoor vergelijken met de griep.’
januari 2021

‘Dit heeft niets met protesten of corona te maken. Hooligans zijn het.’
januari 2021

‘Gemeente Zwolle klote corona, jullie maken iedereen kapot met die regels.’
maart 2021

‘Fijn dat het in overleg geregeld is. Erg jammer dat een groepje mensen zich niet aan de maatregelen willen houden en zo ervoor zorgen dat de pandemie langer duurt. Wij/de ondernemers (niet alleen horeca) gaan hieraan kapot.’
februari 2021

‘Wij vermaken ons wel met of zonder avondklok. Let love rule en stay safe.’
januari 2021

‘Voorlopig is het nog onduidelijk wanneer we onze favoriete kroeg of restaurant mogen bezoeken. Tot die tijd steunen we de Zwolse horeca door te bestellen én extra liefde op afstand.’
januari 2021

‘Iedereen netjes gemuilkorfd, straks de vaccinatie (wie wild ie van mij hebben, succes) .Mag wel duidelijk zijn.. wat een makke schapen van de overheid hebben wij toch. Lachwekkend.’
december 2020

‘Is een afwasborstel van 99 cent nou werkelijk essentieel genoeg om daarvoor de deuren van de Action of Wilbra te openen?’
december 2020

‘Gisteren gewinkeld in Raalte. Ga ik nu dood door corona of zit ik binnenkort in de nor naast Holleeder omdat ik gewinkeld heb?’
december 2020

‘Yes, ik ben heel blij met mijn tweede prik. En mijn complimenten voor de meer dan voortreffelijke organisatie @ggdijselland binnen 3 minuten na parkeren de prik in mijn arm. En mijn gele boekje ingevuld tijdens de wachttijd! Top!’
juli 2021

‘Prikkie! Jij bent ‘m!’ JIHOOE, ik mag nu óók een afspraak maken voor een #coronavaccinatie.’
mei 2021

‘Je zegt veel waardering te hebben voor de verpleegkundigen in de zorg? Maar wel willen dat alles snel open moet. Dat betekent dat je geen waardering hebt voor de zorg.’
februari 2021

‘Realiseert die Grapperhaus zich wel dat bijvoorbeeld 100 gevallen per 100.000 mensen maar 0,1% is! Daarvoor rijden ze alles de afgrond in! Daarbij komt dat de tests niet betrouwbaar zijn en positief is nog niet ziek! Belachelijk! Gooi alles open!’
februari 2021

‘Het diploma maakt het af! Ondanks de spanning vooraf de 6jo kunnen laten testen net als de rest van de klas. Maar wat deden de testmannen (in dit geval) het leuk en wat was ze blij met haar dapperheidsdiploma! Maakt het een stuk draaglijker.’
mei 2021

‘Alsjeblieft schei toch uit met corona dit corona dat... Het is gewoon hooikoorts.’

februari 2021

–

‘Het kon eigenlijk niet, maar het kon toch’

Margreet Algera

Lid managementteam GGD IJsselland

Testen, vaccineren, bron- en contactonderzoek: het is een gigaklus waar de GGD vaak wel en soms geen grip op heeft. ‘Snelheid, politiek en de omvang typeren het werk’, aldus Margreet Algera, die aan het roer staat van de operatie. ‘Ik ben trots op de veerkracht die we getoond hebben.’

Tekst **Job Hulsman**
Beeld **Viorica Cernica**

Positief +

Interview

Op de eettafel in de woning van Margreet Algera staat een groot beeldscherm. Naast het toetsenbord ligt een klein kastje, een pieper waarmee de meldkamer haar rechtstreeks kan bereiken in het geval van een nieuwe crisissituatie. Een oude lamp stelt haar in staat zichzelf uit te lichten, handig voor vergaderingen in de avond. ‘Mijn man heeft een werkkamer waar hij goed zit, dus toen we anderhalf jaar geleden moesten gaan thuiswerken, dacht ik: dan pik in de huiskamer in.’

Ze serveert koffie met Zweedse kaneelbroodjes, gemaakt door haar man die jarig was en ze uitdeelde aan zijn zangkoor. ‘Die dingen mogen weer.’ De coronaopstelling, zoals Margreet haar werkplek aan de eettafel noemt, kwam in april 2020 tot stand. ‘Tot die tijd heb ik vooral gebeld: op de bank, in de tuin. Het weer was prachtig die periode. Toen duidelijk werd dat we een complete crisisorganisatie moesten inrichten heb ik werk gemaakt van een comfortabele plek.’

Margreet vormt samen met Rianne van den Bergen en Anoushka Knoef het managementteam van GGD IJsselland, een ‘drievrouwschap’ zoals ze het zelf zegt. Ze opereren ‘dicht op elkaar’, al kwam er al snel een duidelijke taakverdeling. Margreet: ‘Rianne is als algemeen directeur hoofdverantwoordelijk en speelt een rol in het land, Anoushka heeft de reguliere organisatie onder haar en ik leid de crisisorganisatie. Die keuze hebben we heel natuurlijk gemaakt.’

‘Het werd al snel heel druk’

Snelheid, politiek en omvang: dat is wat het werk van de GGD in coronatijd typeert volgens Margreet. ‘De minister zei op een gegeven moment dat alle Nederlanders per 1 juni 2020 getest konden worden. Dat hoorden wij, net als de rest van Nederland, via de televisie. We hadden drie weken om alles te regelen. Daar vielen Hemelvaart en Pinksteren ook nog eens in. Mensen aannemen, een projectgroep starten, locaties regelen, protocollen schrijven: een enorme operatie.’

‘We gaan dertigduizend mensen per week testen, had de minister gezegd. Ik weet nog dat ik dacht: waar komen die allemaal vandaan? Maar het werd al snel heel druk. Daar hebben we ons op verkeken. Het tempo waarin de besmettingen opliepen en de testbereidheid waren hoog.’

Gevraagd naar uitdagende momenten noemt Margreet de schaarste die ontstond. ‘Ik zei meteen dat we dit landelijk moesten aanvliegen, dus niet moi-

lijk gaan doen over inwoners uit andere regio’s die in IJsselland komen testen. Maar omdat laboratoria het niet meer konden bolwerken, liepen de wachttijden op. Daar ontstond gemor over. We kregen chagrijnige mensen aan de telefoon. Mensen vroegen zich af waarom het allemaal zo lang duurde, terwijl het niet in onze macht lag om het op te lossen. Dat doet iets met de medewerkers en de beeldvorming.’

Van zeven tot elf, zeven dagen per week

Margreet is afgestudeerd theoloog en noemt zichzelf ‘een beetje een regelneef’. Ze doet veel vrijwilligerswerk en pakt de handschoen op als er iets georganiseerd moet worden in haar familie. Waarmee ze wil aangeven: dit werk moet bij je passen, het moet in je karakter zitten. ‘Ik heb het geluk dat onze kinderen uit huis zijn. Thuisonderwijs geven is een ander verhaal. Mijn koor lag stil, sociale bijeenkomsten met vrienden en familie gingen niet door, ik kon zeven dagen per week van zeven ‘s ochtends tot elf ‘s avonds werken zonder iets te missen. Sommigen waren eenzaam of verveeld, ik had het drukker dan ooit.’

‘Vooropgesteld dat ik niet op de coronacrisis zat te wachten, want daarvoor is het leed te groot, ben ik ongelooflijk trots op de veerkracht die we als organisatie getoond hebben. Daar krijg ik energie van. Mijn telefoon puilt inmiddels uit met telefoonnummers van burgemeesters en andere bestuurders. Ik weet inmiddels wie ik waarvoor moet bellen. Dat heeft deze crisis ook gebracht: de onderlinge banden en samenwerking hebben een boost gekregen.’

‘Op een gegeven moment draaide het beeld’

Energiek vertelt Margreet haar verhaal. Regelmatig gebruikt ze de woorden ‘leuk’, ‘interessant’ en ‘uitdagend’. ‘Deze crisis heeft aangetoond dat we snel en flexibel kunnen opereren. Ken jij veel organisaties die drie keer over de kop zijn gegaan in een jaar tijd? Het kon eigenlijk niet, maar het kon toch. Een unieke periode, al met al.’

Waarmee ze niet ontkent dat het soms lastig en ingewikkeld was. Net als bij het testen moest het vaccineren halsoverkop geregeld worden. ‘Aanvankelijk zou de GGD in augustus 2021 een rol gaan spelen bij het

Margreet Algera

‘Van de verharding in de samenleving heb ik last. Mensen bevechten elkaar in woorden bijna op leven en dood.’

vaccineren van de massa. Vlak voor kerst draaide dat ineens en werden wij dé vaccinatiepartij. Wat ik daar lastig aan vond, en daar zit voor mij de angel: de beeldvorming. We zijn te laat, we hebben het niet goed voor elkaar. Dat voelde zo onrechtvaardig.’

‘Terwijl we er op 15 januari al stonden. In twee weken tijd hebben we vier vaccinatiepunten uit de grond gestampt, personeel geworven en opgeleid, locaties gehuurd, et cetera. Het hele riedeltje opnieuw. En dit was logistiek nog een stuk lastiger dan het testen, vanwege specifieke behandel- en bewaarmethoden van de vaccins.’

Heeft ze op haar tanden moeten bijten? ‘Zo ben ik niet. Ik blijf praten. Op 2 januari heb ik in een groot interview met de Stentor proberen uit te leggen wat we aan het doen waren en wat een enorme krachtsinspanning dat was. Ik zei: “Als we eenmaal gaan, dan gaan we ook.” Wij wilden wel.’

Ook hier kwam schaarste om de hoek kijken. In het begin had GGD IJsselland driehonderd vaccins per week om weg te prikken. ‘Mensen riepen: “De GGD gaat niet hard genoeg.” Er stonden inmiddels tien vaccinatiestraten klaar. Op een gegeven moment draaide het beeld en kwam er dankbaarheid. Van de ene op de andere dag werden we overladen met complimentjes, dat we het zo goed geregeld hadden.’

Met huid en haar betrokken

Sentimenten, aandacht van de pers, het speelt een belangrijke rol in deze crisis, vindt Margreet. ‘In het najaar vond een nieuwe kentering plaats. Een kleine groep anti-vaxxers maakt enorm veel lawaai. Er zijn vaccinatiemedewerkers bij die zeggen: “Ik vind het niet leuk meer. Ik heb tierende mensen voor me staan die zeggen dat ze zich gedwongen voelen om een prik te nemen.” Van de verharding in de samenleving heb ik last. Mensen bevechten elkaar in woorden bijna op

leven en dood. Het lijkt wel of corona dat feilloos heeft blootgelegd.’

En hoe heeft ze het zelf beleefd? ‘Onze oudste zoon is gehandicapt en woont op twee kilometer bij ons vandaan. De zorginstelling waar hij woont, was heel bang tijdens de eerste golf en heeft toen alles op slot gooid. Als je me vraagt hoe corona ingrijpt in mijn persoonlijke leven, dan zijn dat wel dingen. Pas afgelopen zomer, na een jaar en vier maanden onafgebroken werken, merkte ik dat ik erg moe was. Ik moest er even uit.’

‘Mijn man en ik zijn drie weken naar Frankrijk geweest met de caravan. Mijn telefoon stond aan, maar mijn collega’s hebben me goed beschermd. Een enkele keer per week deed iemand een beroep op mij. Nee, dat vond ik geen probleem. Weet je, je bent er zo met huid en haar bij betrokken. Ik kan je verklappen dat ik ook tijdens mijn vakantie regelmatig de vaccinatiecijfers heb bekeken. Waar staan we, hoe gaat? Ik blijf nieuwsgierig.’

En toen ging het vriezen

Rob Bats

burgemeester

Schaatsen is ‘een dingetje’ in de gemeente Steenwijkerland. Tijdens de coronaperiode was dat niet anders. Vorst houd je niet tegen, weet burgemeester Bats, en mensen die willen schaatsen ook niet. Je kunt de toeloop dan maar beter goed regelen, en aldus geschiedde.

Tekst **Lydia Lijkendijk**

Beeld **Wilbert Bijzitter**

In de gemeente Steenwijkerland wordt al 20 jaar geprobeerd de Overijsselse Merentocht te organiseren, een toertocht met de omvang van de Elfstedentocht. Het draaiboek ligt klaar en het is elk jaar wachten op strenge en langdurige vorst. Burgemeester Rob Bats schaatst zelf ook graag, maar zijn liefde voor schaatsen valt in het niet bij die van zijn Friese vrouw Andra: ‘Die is met schaatsen onder geboren.’

Flinke vorst

Als het gaat vriezen, wordt het druk in Steenwijkerland. Ook afgelopen winter vroom het flink. Uiteraard konden er toen door corona geen toertochten plaatsvinden. Maar de schaatsen onderbinden in de buitenlucht: dat moest kunnen. ‘In onze veiligheidsregio vonden we al snel dat mensen een eigen verantwoordelijkheid hadden. We riepen hen op om in hun eigen omgeving te blijven. Verder zorgden we ervoor dat het schaatsen en de toeloop van mensen zo veilig mogelijk kon gebeuren. De toertochtverenigingen hielpen bij het organiseren van de veiligheid en het kanaliseren van mensen en media.’ Ook werd nauw samengewerkt met formele diensten als de brandweer, de politie, de boa’s, handhavers en anderen van de gemeentelijke buitendienst. Net als met de KNSB, de GGD

en de hulpdiensten (GHOR). ‘Samen bespraken we dagelijks de draaiboeken en de scenario’s, de verkeersdrukten en de verwachtingen. Wat doen we als dit en wat als dat?’

Geen NK, wel koek en zopie

‘Alles verliep mooi en beheersbaar’, zegt Bats. Toch verbaasde hij zich over de druk die van verschillende kanten uitgeoefend werd om de Nederlandse kampioenschappen schaatsen op natuurijs op Steenwijkerlands ijs te organiseren. ‘Maar voor mij was duidelijk dat ik niet verantwoordelijk wilde zijn voor het op de been brengen van zoveel mensen en de bijbehorende gekte. Meer ruimte was er tijdens de schaatsdrukte voor de plaatselijke horeca. ‘Er kon veel niet, maar in overleg met Koninklijke Horeca Nederland was koek en zopie onder bepaalde voorwaarden wel mogelijk.’

Dilemma’s

Hoe ging het afstand houden op het ijs? Bats: ‘We hadden wel wat dilemma’s. Wanneer is het te druk? En hoe managen we alle verkeersstromen – auto’s, fietsers, wandelaars? Als je naar de letter van de wet keek, hield niet iedereen anderhalve meter afstand. En dat was ook niet handhaafbaar. Maar waar opgetreden moest worden, gebeurde dat uiteraard. Het was in de buitenlucht, dat scheelde, daardoor konden we in de geest van de wet handelen. Als er ijs ligt gaan mensen schaatsen, dat kun je dan moeilijk verbieden.’

Tevreden terugkijken

Achteraf kijkt Bats tevreden terug. ‘Zorg voor de samenleving is het werk van de burgemeester. Het was heel fijn om de samenleving ontspanning te kunnen bieden in een onzekere

tijd. Prettig was ook dat mensen goed gehoor gaven aan de oproep om in de eigen regio te blijven. Maar niet iedereen was blij. Ik kreeg ook minder vriendelijke reacties. Vergeet niet dat we nog niet massaal gevaccineerd waren, sommige inwoners waren bang. Als burgemeester ben je de katalysator van de mooie dingen én van de onvrede in de samenleving.’ Hij realiseert zich dat kritiek niet tegen hemzelf gericht is. ‘Het hoort bij het burgemeesterschap, niet bij mij als persoon. Dat moet je scheiden, anders kun je in therapie.’

Geen therapie

Zelf heeft Rob Bats het tot nu toe zonder therapie weten te stellen. ‘Ik heb ook tijdens corona uitstekend geslapen. Natuurlijk heb ik ook geworsteld met dilemma’s, maar mijn vrouw houdt mij scherp. Ze bevestigt me niet in hoe goed ik ben, maar houdt me een spiegel voor. Zij helpt me al 37 jaar lang relativeren.’ Daarnaast heeft hij een goed en hardwerkend team, zegt hij. ‘En ook binnen het bestuur van Veiligheidsregio IJsselland sparden we regelmatig over wat de impact van de crisis met je doet als mens.’

Luisteren en oplossingen zoeken

Bats is de verbinding blijven zoeken. ‘Bij boeren ging ik langs om koffie te drinken in de tuin, op anderhalve meter afstand. Ik sprak met zorgpersoneel en ondernemers. Ik heb geluisterd en zorgen serieus genomen en ook geluisterd naar wat niet gezegd werd, naar de onderstromen. In al die gesprekken kon ik mijn burgemeestersrol goed oppakken.’ Hij ervoer veel saamhorigheid in zijn gemeente. ‘Mensen slaagden er vaak in te kijken naar wat er nog wél was. Wat niet wegneemt dat veel jongeren

en ouderen het erg moeilijk hadden. We moesten soms andere oplossingen zoeken of dramatische maatregelen nemen. Bij het heel verdrietige overlijden van een vierjarig kindje hebben we samen met de ouders gezocht naar mogelijkheden voor het afscheid. Mijn bodes stonden bij de in- en de uitgang van hun huis zodat er toch een condoleance plaats kon hebben. Dat is het IJssellands model: altijd samen zoeken naar een oplossing.’ Het afscheid van dit kindje maakte indruk en zal Bats altijd bijblijven. Net als de verhalen uit de ziekenhuiswereld en van de verzorgingshuizen.

Wegblijven van de gekte

Tot besluit zegt Bats: ‘Corona heeft ons geleerd plaats- en tijdonafhankelijk te werken. Als gemeenten en overheden moeten we nadenken over de winst daarvan. Hoe kunnen we bestuurlijke en ambtelijke drukte reguleren? Laten we alsjeblieft niet meer allemaal in de file gaan staan, maar wegblijven van de gekte. Dit is echt wat ik in mijn gemeente en onze regio ter discussie wil stellen de komende tijd.’

‘Kritiek hoort bij het burgermeesterschap, niet bij mij als persoon. Dat moet je scheiden, anders kun je in therapie.’

–

Wat is de impact geweest op de gemeenten?

Regio IJsselland heeft elf gemeenten. De burgemeesters vormen samen het Regionaal Beleidsteam (RBT). Al snel werden themawerkgroepen gevormd waarin elke gemeente zitting nam. Voor handhaving, horeca, evenementen, sport en cultuur. Zo konden gemeenten intensief samenwerken. Ze stemden de centrale lijn af en deelden kennis, informatie en voorbeelden.

Tekst Lindsey Elsendoorn / Bianca de Greef

Duidelijkheid en eenheid

Arjan Steenbruggen, jurist/adviseur openbare orde en veiligheid van de gemeente Deventer over noodverordeningen, tijdsdruk, dilemma's en de IJssellandse strategie.

Het is 15 maart 2020. Arjan is nog niet zo lang werkzaam in zijn functie als hem gevraagd wordt om de noodverordening die van kracht zou komen tegen te lezen. 'Ik ben er toen helemaal ingezogen', vertelt hij.

IJssellandse strategie

Arjans taken zijn veelomvattend: van juridische advies tot het opstellen van noodverordeningen, en van de interpretatie van landelijke wetgeving tot het beantwoorden van vragen. En dan is er ook nog handhaving. Arjan: "Samen met Liesbeth Kleisen en Maarten Ivens vormde ik aan het begin van de crisis een klein, hecht team dat allerlei taken oppakte. Dat voelde als gedeelde smart. We ontwikkelden al direct een eigen IJssellandse lijn. Deze staat voor het creëren van draagvlak en in gesprek gaan. Het driestappenmodel, waarbij we eerst waarschuwen als regels niet worden nageleefd en pas in het uiterste geval overgaan tot het sluiten van bijvoorbeeld een horecabedrijf, sluit daarbij aan. De lijn zorgt voor duidelijkheid en eenheid in onze regio. Het was fijn om te merken dat de IJssellandse strategie navolging kreeg in de landelijke aanpak.'

Ook juristen als Arjan hadden weleens moeite met de gekozen wettelijke systematiek. 'Strikt genomen was een verbod opgesteld met daarop vele uitzonderingen. En dan is de uitzondering op de uitzondering op een gegeven moment niet meer uit te leggen.'

Rellen

In februari braken er rellen uit: 'Ik had piketdienst en was thuis. De burgemeester was op het politiebureau, die wilde de situatie in de gaten houden. Ik werkte thuis achter mijn computer aan een noodbevel, voor als het mis zou gaan. Dat bleek gelukkig niet nodig. Bizar als je hieraan terugdenkt, ik vergeet dit nooit meer'.

Lessen in samenwerking

'De eerste maanden werkte ik echt op adrenaline. Deze tijd vraagt veel. Het is een intense periode die ons veel geleerd en gebracht heeft op het gebied van aanpak, verbinding en kijk op de crisis. We hebben op diverse vlakken meer samenwerking gevonden wat heel waardevol is. Ik hoop dat we hier nog lang lessen uit zullen trekken.'

'Onder een vergrootglas'

Henkjan Mannes werd 1 januari 2021 senior toezichthouder/ buitengewoon opsporingsbeambtenaar (BOA) in Deventer. De nieuwe functie, de telkens veranderende maatregelen, gepaard met een groot verantwoordelijkheidsbesef vroegen veel van Henkjan. 'Deze functie vervul je niet alleen tijdens werktijd. je ligt in privétijd ook onder een vergrootglas omdat familie, vrienden, burens en anderen weten dat jij BOA bent.'

In IJsselland werd een werkgroep handhaving opgericht, waarin alle gemeenten plaatsnamen. De werkgroepleden deelden voorbeelden en dilemma's met elkaar en spraken één lijn met elkaar af. De maatregelen die de BOA's afgelopen jaar moesten handhaven waren namelijk erg divers. De avondklok had een grote impact op iedereen. Henkjan: 'Qua handhaving

was de avondklok eigenlijk niet zo ingewikkeld. We hielden mensen staande en controleerden of ze geoorloofd op straat waren. Over het algemeen konden we een goed gesprek voeren. Maar het was een zware maatregel, heel uniek.' Er waren afgelopen jaar meer bijzondere incidenten: 'Wat dacht je van de feesten de jongeren op de Wellekade? Voor hen was het feest een uitlaatklep, maar ik moest met mijn team beoordelen of de situatie nog te handhaven was. Ik vond dat een grote verantwoordelijkheid. We werkten veel samen met de politie. We stemden af of ingrijpen in bepaalde situaties nodig was of dat de situatie nog beheersbaar was. Dat deden we ook met onze 'IJsselstrandjes'. We observeerden, scanden en beoordeelden hoe we het beste konden handelen aan de hand van een stappenplan. Vooraf voerden we gesprekken met de politie. Met mijn team van tien mensen kozen we een aanpak en dan gingen we naar buiten, beoordeelden we en namen we een besluit. Ik neem mijn werk heel serieus dus sommige situaties vond ik behoorlijk heftig. In het najaar van 2021 ligt de focus vooral op het controleren en handhaven van het coronatoegangsbewijs. Henkjan: 'We gingen veelal preventief bij horeca-eigenaren langs. We vroegen hoe ze met de maatregelen omgingen, waar ze tegenaan liepen. En we wilden ook laten merken dat we hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid hadden. We probeerden begrip te hebben voor hun situatie, gaven aandacht en informatie en lieten ons gezicht zien. Bijna altijd kwamen we er dan samen wel uit.'

Voorbeeldfunctie

'We moeten allemaal de regels serieus nemen en naleven, op het werk, maar ook privé. Op een buurtfeestje kan ik er geen potje van maken, terwijl ik op mijn werk de regels moet handhaven. Ik moet mezelf in de spiegel aan kunnen kijken, dus ik neem altijd mijn verantwoordelijkheid.'

Arjan Steenbruggen

Henkjan Mannes

‘Samenwerken’

Dennes Frikken is beleidsadviseur kunst en cultuur bij de gemeente Steenwijkerland en kerngroep lid van de stedelijke cultuurregio Zwolle. Hij kijkt terug op de impact van corona op de cultuursector in de regio. ‘Corona heeft het hele cultuurlandschap veranderd.’

Samenwerking en dilemma’s

Voor al tijdens de eerste golf was er veel nieuw en niet duidelijk. Het was afwachten hoe de maatregelen voor de cultuursector uitpakten. Dennes: ‘We kregen veel vragen van gemeenten uit de regio. Om al die vragen te kunnen beantwoorden hebben we een cultuurwerkgroep in het leven geroepen. Deze kwam voort uit de bestaande kerngroep stedelijke cultuurregio Zwolle, die al regelmatig bij elkaar kwam. Deze kerngroep bestaat uit 22 gemeenten en reikt verder dan regio IJsselland. Met deze groep konden we ook situaties vergelijken met gemeenten buiten onze regio.’

‘Door corona is het overleg binnen onze regio geïntensiveerd, zowel ambtelijk als bestuurlijk. We kwamen minimaal elke zes weken bij elkaar en overlegden over allerlei onderwerpen. Kunnen we op basis van deze maatregelen evenementen door laten gaan? Wat betekent het voor de theaters, muziekscholen en de dorpshuizen? Op elk niveau is de culturele infrastructuur geraakt. Binnen de regio hebben we ons afgevraagd hoe we sterker uit deze crisis kunnen komen. Dus bij elke beslissing keken we ook vooruit: wat betekende dit voor de lange termijn?’

Terugblik

‘In het begin was het echt pionieren, omdat het allemaal nieuw was. Je wilt zo snel mogelijk je achterban informe-

ren. Maar ik heb geleerd dat je dat niet te snel moet willen. Vaak kwamen de details uit Den Haag later en werd de uiteindelijke maatregel nét iets anders. Dus even een pas op de plaats totdat je precies wist hoe het zat.’

‘Fit en gezond’

Mariska Zwartsenburg is coördinator van de werkgroep sport en beleidsmedewerker sport bij de gemeente Steenwijkerland.

‘In het voorjaar van 2020 kwamen langzaam de eerste versoepelingen. Een van de eerste dingen die weer mochten was buiten sporten. Gemeentesecretarissen vroegen om een eenduidige lijn in de uitvoering van de landelijke lijn. Zo ontstond de werkgroep sport waarin alle gemeenten uit de regio IJsselland vertegenwoordigd werden.’

Samenwerking

‘Al gauw ontstond een intensieve samenwerking. We konden sneller antwoorden geven op vragen. Zeker in het begin van corona hadden we dagelijks digitaal contact om binnengekomen vragen samen te bespreken.’

Dilemma’s

‘Het moment waarop volwassenen weer buiten mochten sporten maar alleen bij sportaccommodaties bracht ons wel een dilemma. Iedereen gebruikt de openbare ruimte, dan moet dat nu toch ook kunnen? Daar hebben we ons toen hard voor gemaakt. Zeker om mensen te stimuleren fit en gezond te blijven. Ik was heel blij met hoe serieus, flexibel en verantwoord de sportsector omging met de versoepelingen. De sector zocht constant naar wat wél kon om mensen in beweging te houden en te krijgen. We

hebben daar als werkgroep in kunnen helpen door mee te denken en vragen te beantwoorden. Binnen de regels gebruikten we flexibiliteit en creativiteit om de ruimte die er was maximaal te benutten.’

‘Met elkaar’

Dries Zielhuis is coördinerend gemeentesecretaris bevolkingszorg en vertelt over samenwerken en scenariodenken.

‘Als coördinerend gemeentesecretaris was ik voornamelijk bezig met organiseren en verbinden. Op het gebied van onder andere handhaving, evenementen en communicatie had de coronacrisis forse impact op de gemeenten, en dat vroeg om een goede samenwerking. Mijn rol wisselde ik af met andere gemeentesecretarissen uit de regio.’

Samenwerking

‘Ik heb een goede relatie gelegd met de diverse regionale werkgroepen die ontstonden en de kring gemeentesecretarissen, waarin alle gemeentesecretarissen uit de regio IJsselland plaatsnamen. Via de kring secretarissen was er een extra verbinding met de Gemeentelijke Beleidsteams (GBT’s). Door deze manier van werken spraken we als regio meer met één mond. Daarnaast heeft het denken in scenario’s ons heel erg geholpen. Vooral in de eerste maanden was de werkbelasting hoog voor mij: het digitaal werken uitvinden en je eigen organisatie bij elkaar houden. En alle regionale vraagstukken waar je je over moest buigen. Er ontstond na de zomer van 2020 wel een soort ritme en ging de piek er een beetje vanaf. Als professional heb ik veel geleerd. Van goed samenwerken in het netwerk tot scenariodenken en de impact van beslissingen op lange termijn.’

‘Meer mogelijk’

Vera Holst, voorzitter van de werkgroep horeca en werkgroep evenementen bij de gemeente Deventer deelt haar ervaringen met regelgeving, samenwerking en dilemma’s.

‘Na de eerste lockdown in 2020 kwamen langzaam de eerste versoepelingen. De horeca mocht de deuren weer openen en veel horecaondernemers kwamen met het verzoek voor grotere terrassen. Ook mochten er weer evenementen plaatsvinden, maar wel met specifieke regels. Vanaf dat moment was de behoefte aan afstemming groot en ben ik benaderd om werkgroepen op te richten voor horeca en evenementen. De werkgroepen voerden voornamelijk overleg over de interpretatie van de landelijke richtlijnen. Samen met juristen van gemeenten uit de regio hebben we sessies gehad waarin we kaders opstelden om mee te werken. Het was prettig om met elkaar te sparren over specifieke vraagstukken. Daarom stelden we ook een inloopoverleg in waarbij vergunningsverleners konden aanschuiven.’

Samenwerking

Voor het onderwerp evenementen blijkt de werkgroep het kernmoment van de week. Vera: ‘We wisselen informatie uit en pakken samen concrete situaties bij de kop. We kijken met elkaar vooral naar de mogelijkheden om een evenement toch door te laten gaan. Doordat er veel vragen waren, werd de frequentie al snel opgeschroefd naar twee keer per week. Voor horeca voeren we een keer per week overleg. Voor horeca is meer wettelijk vastgelegd en is er minder ruimte voor eigen interpretatie. We discussiëren en maken een voorstel voor bijvoorbeeld het Regionaal Beleidsteam (RBT). Bijvoorbeeld voor de intocht van Sinter-

klaas. Door de kracht van de werkgroep voelen de collega-vergunningverleners zich gesteund. Zonder corona waren de werkgroepen er niet geweest, terwijl we nu niet meer zonder die samenwerking kunnen.’

Dilemma’s

‘Bij de verruiming van de terrassen kwam het verzoek deze te overkappen. Gaan we dat überhaupt toestaan? En zo ja, wordt het dan vergund of gedoogd? Daar gingen de gemeenten verschillend mee om. Met elkaar bespraken we scenario’s en uiteindelijk besloot iedere burgemeester dit zelf. Het is leuk om te zien dat dit kan. Zo zag je na de eerste lockdown verschillen tussen de burgemeesters. De ene zag veel dingen wel zitten terwijl anderen voorzichtiger waren. Over de grote issues waren de burgemeesters in onze veiligheidsregio het wel eens met elkaar. Eén centrale lijn werkt voor iedereen prettig en is duidelijk, anders moet je zoveel uitleggen.’

Terugblik

‘Ik heb heel veel geleerd van afgelopen anderhalf jaar. Het is lastig om eenduidig om te gaan met de regels vanuit de Rijksoverheid en vaak moet je maatwerk toepassen. Je kunt alles juridisch uitwerken, maar soms moet je in de geest van de wet handelen. Wetgeving is zwart-wit, de kunst zit hem in hoe je de wet vertaalt. Vaak is het een combinatie van interpretatie van de wet met logisch verstand. Hierdoor kun je soms toch dingen mogelijk maken.’

Dennes Frikken

Mariska Zwartsenburg

Vera Holst

‘Het is niet zinnig om in een wereldwijde pandemie voorop te willen lopen als land’

Rachel ter Horst

Arts infectieziektebestrijding

Rachel ter Horst is arts in het team infectieziektenbestrijding (IZB) van GGD IJsselland. Met haar collega's probeert ze coronagevallen op te sporen en met behulp van advies en bron- en contactonderzoek uitbraken in te dammen. Dat werk gaat door, want corona gaat niet weg. ‘Straks komt er een gevaarlijkere congovariant en dan krijgt Afrika ook nog de schuld.’

Tekst **Job Hulsman**
Beeld **Viorica Cernica**

Interview

Rachel ter Horst is opgeleid als tropenarts en werkte jarenlang bij Artsen Zonder Grenzen, onder meer in Cambodja, Soedan en Ethiopië. Ze was betrokken bij de bestrijding van onder meer HIV/AIDS, malaria, tuberculose, cholera en SARS. Rachel: 'Infectieziekten zijn acuut en preventie en behandeling is vaak mogelijk. Bovendien is er veel ruimte voor verbetering, de onderste steen is nog niet boven in dit vak. Maar het belangrijkste van allemaal: je kunt iets betekenen, daarom doe ik dit werk.'

De laatste jaren werkte Rachel vanuit de GGD als arts jeugdgezondheidszorg bij verschillende asielzoekerscentra. Toen covid de oversteek maakte naar Europa deed de GGD intern een oproep: wie wil helpen bij de bestrijding van het coronavirus? Rachel: 'Ik bood me gelijk aan. We hadden te maken met een nieuw virus, dus iedereen was vatbaar. Dat had ik niet eerder meegemaakt. SARS bleef destijds grotendeels beperkt tot Azië en ook de Mexicaanse griep bereikte uitsluitend bepaalde landen en bleek mild. Ik dacht: als corona groot en ernstig wordt, wil ik iets doen.'

Rachel zat goed en wel in het coronateam van GGD IJsselland toen ze een oproep kreeg van haar oude werkgever Artsen Zonder Grenzen. 'Of ik wilde helpen. Acuut en per direct. In Nederland, in Brabantse ziekenhuizen om precies te zijn: triageren en coördineren. Daarna mailde ook de Vereniging van Tropenartsen, waar ik lid van ben. Het maakte indruk. Ik heb beide afgezegd, maar het bewees de ernst van de situatie.'

Pionieren

'Ik help een tijdje flink en dan neem ik in het najaar lekker vakantie op. Dat is wat ik dacht. Hoe naïef. Eerst sprak men over weken, toen over maanden, en nu is corona chronisch. Het gaat niet meer weg.'

'Die onzekerheid is tekenend voor virusinfecties als deze. Met een team helpers zijn we in het begin bij IZB aan tafel gaan zitten met de telefoon in de hand: positief getesten bellen en huisartsen en zorginstellingen met vragen adviseren. We zaten dicht op elkaar, dat mocht toen nog. Het was een vorm van pionieren.'

'We kregen onze informatie van het RIVM, bijvoorbeeld in de vorm van casusdefinities waarin staat beschreven wanneer er sprake is van een verdacht geval. Aan het begin moest je in China zijn geweest, hoesten én koorts hebben. Er was niemand die daaraan voldeed. Daarna werd Italië toegevoegd, maar alleen

bepaalde regio's. Er gold een strenge triage, ook vanwege de schaarste aan testcapaciteit.'

'Iemand met klachten die op wintersport was geweest in Oostenrijk, op de grens met Italië? Viel niet binnen de casusdefinitie. Terwijl je aan je water kon voelen dat het verdacht was. Maar zo werkt het nou eenmaal in een infectieziektecrisis in Nederland. Het RIVM en ministerie stuurt, de GGD voert uit. Je behandelt de maatschappij en niet alleen de individuele patiënt. Dat neemt niet weg dat het af en toe wrong. Een hoestende, zieke zorgmedewerker zonder koorts terugsturen naar een verpleeghuis, daarvan dacht je al: dat kan niet goed zijn. Maar we moesten het toen wel adviseren.'

'De taak van IZB bij corona: gevallen opsporen, die isoleren en met behulp van bron- en contactonderzoek uitbraken proberen in te dammen. Dat zijn standaardprocedures die ik ken van bijvoorbeeld tuberculosebestrijding en een cholera-uitbraak waarbij ik betrokken was.'

'Kenmerkend voor het coronavirus is de schaal. Iedereen is vatbaar, waardoor ons team het al snel niet meer aankon. Hulptroepen waren nodig: er kwamen grote afdelingen testen en bron- en contactonderzoek, met eigen coördinatoren. In mijn rol als arts probeerde ik het overzicht te houden over uitbraken en prioriteiten te stellen. Omdat veel onduidelijk was, kwam het aan op improviseren en creatief denken. Dat trekt mij wel. Het was fijn te merken dat mijn reflex om bij te dragen leidde tot energie.'

Steeds een nieuwe crisis

Gevraagd naar het moment waarop haar team grip kreeg op de verspreiding van het virus zegt Rachel stellig: 'Dat is er nog steeds niet. We dachten: als we een goede vaccinatiegraad bereiken krijgen we grip, maar het virus muteerde. Met die alfa-variant waren we er bijna. Helaas is de delta-variant een stuk besmettelijker. Dat was wel echt... Dat was heel teleurstellend.'

Dat gevaccineerden het virus nog steeds kunnen overdragen noemt ze een domper. 'Het virus blijkt niet uit te roeien. Die scenario's liggen er allemaal, maar het is toch moeilijk voor te stellen. Als iemand mij anderhalf jaar geleden had verteld dat ik in oktober 2021 nog met het coronavirus bezig was geweest... Het is misschien maar goed dat we niet wisten waar we aan begonnen.'

Rachel ter Horst

'Je behandelt de maatschappij en niet alleen de individuele patiënt.'

Wandelen in het bos

'Corona was overal, waardoor ik het moeilijk van me af kon zetten. Je hoorde mensen vertellen over hoe ze hun schuur hadden opgeruimd of brood hadden gebakken. Dan dacht ik: ik wou dat ik eens een weekje vrij was. Vorig jaar september moest het gebeuren, maar toen zaten we ineens middenin de tweede golf. Pas afgelopen zomer heb ik meerdere weken vrij gehad. En nog steeds heb ik een stukje meer aan vrije dagen staan.'

'In een poging om toch mijn hoofd leeg te maken wandelde ik veel op vrije dagen. Ik ging de bossen in rondom mijn woonplaats Apeldoorn, het liefst alleen. Eerst volgde ik routes die ik al kende, later liep ik ook aan de hand van nieuwe apps die ik ontdekte. Ik ging steeds langer en verder, soms een hele dag. Tijdens die wandelingen dacht ik niet aan mijn werk.'

'De rijken zijn opnieuw voorgegaan. Vaccinatiecampagnes zijn in armere landen nog nauwelijks van de grond gekomen. Dan denk ik: het is een pandemie, het virus muteert. In Afrika krijgt het virus nu alle ruimte en daar is ook veel HIV/AIDS. Dan is er straks een gevaarlijkere congovariant en dan krijgen zij ook nog de schuld.'

'Ik heb overwogen om voor COVAX (wereldwijd initiatief van de World Health Organisation, red.) te gaan werken toen we in Nederland een redelijk vaccinatiepercentage hadden bereikt. We krijgen het virus alleen onder controle als we de hele wereld beschermen. De World Health Organisation en Verenigde Naties zeggen de juiste dingen, maar in de praktijk werkt het anders. Het huidige systeem en de crisis bevorderen blijkbaar onze egoïstische reflex. Terwijl de pandemie aantoont dat grenzen er niet toe doen. Het is niet zinnig om in een wereldwijde pandemie voorop te willen lopen als land, dat is niet constructief.'

Hoe groot is de kans dat Rachel over een paar maanden in het vliegtuig stapt naar Afrika? Ze laat een stilte vallen. Dan: 'Het is een moeilijke vraag, het blijft wel trekken. Als er een grote opvlamming van een nieuwe variant komt zie ik het gebeuren. Ik kan daar iets doen met mijn kennis.'

–

Of die tegenvallers demotiverend werken? Rachel: 'Het is de realiteit. Een terugval, bijvoorbeeld in het geval van een nieuwe variant, betekent eigenlijk een nieuwe crisis. Vorig jaar net na de zomer begon onverwachts vroeg al een piek. In de winter opnieuw en nu laait het weer op. Het virus laat niet met zich sullen. Dus ja, demotiverend...' Ze haalt haar schouders op. 'Het is een uitdaging.'

'Congovariant'

Dan naar de toekomst. Rachel is geneigd over de grens te kijken, met name naar de armere landen. 'We doen in Nederland ons best om zoveel mogelijk mensen te bereiken met onze vaccinatiecampagne. Ik heb gemengde gevoelens bij een derde of zelfs een vierde prik.'

Vertrouwen en kracht in Raalte

Als er één ding is dat burgemeester Martijn Dadema heeft geleerd van de coronacrisis is het dat hij kan vertrouwen op de kracht van de Raaltese gemeenschap. 'Wat een veerkracht en samenhang zat er in onze samenleving. Ik vond het uniek om dat zo te beleven.'

De coronacrisis liet vanaf het begin zijn sporen na in de gemeente Raalte. 'Het diepe verdriet van mensen die iemand waren verloren, van mensen die zelf heel ziek waren, van mensen die hun naasten verloren maar hen niet konden begraven, van oude en zieke mensen die ineens alleen op hun kamer zaten. Het maakte grote indruk op mij. Tegelijkertijd ontstonden overal in de gemeente initiatieven om elkaar te helpen. Ook dat was indrukwekkend.' Mensen deden boodschappen voor elkaar en stuurden massaal kaartjes en lekkers naar verzorgingshuizen. Ondernemers maakten samen een website om hun spullen lokaal onder de aandacht te brengen, verkochten gezamenlijk horecaboxen en leenden tijdelijk elkaars personeel. Feesten kregen online versies, zoals de veelbesproken livestream Samen Sterk Luttenberg, die de plaatselijke prijs het Goudhaentje won, en de online-bingo in Heino.

De gemeente zelf pakte groots uit met een live online-bingoshow op oudjaarsavond. 'Oudjaar zonder vuurwerk, zonder feesten... Wij vonden dat we iets moesten doen om mensen wat positieve energie te geven.' De show werd een veel groter succes dan de burgemeester verwacht had. 'De helft van onze huishoudens deed mee. Ik mocht als een soort Gaston de prijs live uitreiken voor het huis van de winnaar.' De bestuurders en ambtenaren staken veel energie in verbinding leggen met de

gemeenschap. 'Onze ambtenaren hebben nog veel meer contact gezocht met verenigingen, inwoners en ondernemers dan normaal. Omdat ze wilden weten hoe het ging en of we konden helpen. Dat deden we via de telefoon, maar ook via sociale media en het Weekblad van Salland.' Speciale aandacht had Dadema voor de jeugd, bijvoorbeeld via Snapchat. 'Voor hen was het een bijzonder moeilijke tijd en ik ben diep onder de indruk hoe de jeugd met alle beperkingen is omgegaan.'

Bestuur en ambtenaren hebben veel werk uit handen laten vallen om de crisis aan te pakken. Dat eiste zijn tol. 'We hebben heel vaak rotboodschappen moeten brengen. 'Nee' zeggen tegen enthousiaste initiatieven is niet leuk. Dat heeft wel iets gedaan met onze ambtenaren. In sommige periodes was het lastig zoeken naar wat wél kon, toch hebben ze daar telkens weer hun best voor gedaan. Het is fijn om te merken dat daar waardering voor is bij ondernemers en verenigingen.' De saamhorigheid in Raalte is nog altijd goed merkbaar. 'Ik zie een groot gezamenlijk verantwoordelijkheidsgevoel. De vaccinatiegraad is hier heel hoog, ondernemers werken goed mee aan de check van de QR-codes. Sportverenigingen blijven elkaar helpen. Mensen blijven omzien naar elkaar. Dat geeft veel vertrouwen voor de toekomst.'

Verbinding en veerkracht in Dalfsen

Burgemeester Erica van Lente was nog bezig met het opbouwen van haar netwerk in en rondom de gemeente Dalfsen, toen de coronacrisis abrupt een einde maakte aan alle fysieke kennismakingsactiviteiten. Hoe krijg je dan als relatief nieuwe burgemeester toch

verbinding met de inwoners en ondernemers in je gemeente? Zij vond onder andere de oplossing in een dagboek op Facebook. 'Ik beschreef mijn dagelijkse leven en hoe ik de coronacrisis beleefde. Dat leverde heel veel contact op met inwoners. Via Messenger, maar ook op straat.'

Van Lente stak niet alleen op Facebook veel energie in verbinding. 'Ineens trok iedereen zich noodgedwongen terug achter de eigen voordeur. Wij hebben geprobeerd om toch de connectie te behouden door bijvoorbeeld met Pasen 2020 een kaart te sturen aan alle ouderen in onze gemeente en door te bellen met horecaondernemers, die behoorlijk moedeloos werden van de situatie. Gesprekken met boeren en kerken voerden we digitaal. Met het college en de gemeenteraad hebben we samen een advertentie geplaatst in de bladen met daarin de vraag: hoe gaat het eigenlijk met u? Daar zijn allerlei mooie gesprekken uit voortgekomen met inwoners en ondernemers.'

Ondertussen kwamen er ook initiatieven uit de gemeenschap zelf. Een foto ging bij mensen langs om ze te fotograferen in hun voordeur of achter het raam, zo ook bij de burgemeester. Dat leverde een mooie expositie op. De kinderburgemeester zorgde ervoor dat stapels kindertekeningen werden afgeleverd bij het verpleeghuis. Ondernemers lanceerden samen acties om inwoners te stimuleren lokaal hun inkopen te doen. 'Ik zag de problemen, maar ook de grote betrokkenheid in deze gemeenschap.'

Van Lente vindt het belangrijk om te blijven praten over de impact van de coronacrisis. 'Je merkt dat sommige ouderen nog steeds heel voorzichtig zijn en dat er jongeren zijn die het lastig vinden om hun sociale leven weer op te pakken. Tegelijkertijd zie je veel veerkracht onder inwoners en ondernemers. Ze redden zich

wel, samen. Door verbinding te houden, kun je zoveel voor elkaar betekenen.'

Oog voor elkaar in Olst en Wijhe

Een virus dat de hele samenleving plat legde. Daar was burgemeester Ton Strien van Olst-Wijhe wel even stil van. 'We merkten ineens hoe kwetsbaar we zijn. Als persoon, maar ook als samenleving. Alle sectoren werden getroffen, er was geen uitzicht op het einde en ook geen zekerheid over hoe de wereld er na dat einde dan uit zou zien.'

De burgemeester is blij met de veerkracht in zijn gemeente. 'De zorg, het onderwijs, het bedrijfsleven, de overheid, met de veiligheidsregio voorop. Iedereen probeerde zich aan te passen en te kijken wat er wel kon. Mensen hadden zoveel oog voor elkaar, zeker ook in Olst-Wijhe.' De nieuwe rituelen bij afscheid nemen van een naaste bijvoorbeeld, waarbij mensen langs de weg staan om de laatste groet te brengen. Muzikanten die muziek maakten voor het raam van het verpleeghuis. De sprekende robot die gesprekken voerde met dementerende mensen. De noabers die kwetsbare en eenzame mensen niet vergaten. Of het Sinterklaasfeest dat geheel digitaal toch heel geslaagd was.

Ton: 'Dat was een bijzonder initiatief. Normaal gesproken is de intocht van Sinterklaas hier een hele happening. Tweehonderd kinderen mogen het laatste stukje van de tocht meevaren op de boot van Sinterklaas en bij aankomst in de haven is het altijd een groot feest. Dat kon vorig jaar natuurlijk niet. De plaatselijke videoclub maakte samen met de Sinterklaascomités en de scholen een serie over Sinterklaas, zodat de Sint weliswaar fysiek niet aanwezig was, maar de kinderen wel

van het feest konden genieten.' Ook voor de burgemeester zelf was het flink improviseren. 'Normaal gesproken ga ik bij een crisis naar de plek van de ramp, om mensen troost te bieden. Nu moest ik letterlijk afstand houden. Ik heb geprobeerd om met filmpjes die afstand te overbruggen. In het begin deed ik dit alleen, later steeds vaker met iemand uit de gemeenschap. Met een Prins Carnaval, een veteraan, scholieren, etcetera. Ook de dodenherdenking vond online plaats.' Hoewel veel mensen het gewone leven graag willen hervatten, gaat de crisis door en is het nog niet voorbij, ziet burgemeester Strien. 'Er zijn nog steeds mensen die rouwen om een geliefde waarvan ze geen afscheid konden nemen, die nu ziek zijn door corona of nog steeds klachten hebben, die verarmd zijn door de crisis. Als gemeente merken we dat het sentiment aan het veranderen is. We kijken de laatste maanden steeds waar we staan en hoe we verder gaan. We proberen mooie plannen die niet door konden gaan, alsnog deels uit te voeren, binnen de mogelijkheden. Bijvoorbeeld het programma 75 jaar vrijheid, dat we heel groots hadden willen vieren, met veel betrokkenheid van de jeugd en de kerken. Delen daaruit gaan we nu alsnog uitvoeren.'

De gemeente Olst-Wijhe kijkt nu vooral naar het herstel van de schade die de crisis heeft aangericht bij organisaties voor kunst en cultuur, sport, vrijwilligers en jeugd. 'De gemeenteraad is daar nauw bij betrokken en heeft er geld voor uitgetrokken. Dat is mooi. Ik merk dat de crisis dingen heeft veranderd. Ook voor mij. Voor de crisis was ik altijd weg. 's Avonds, in het weekeinde. Nu waren we veel thuis met het gezin. Ik kon zelfs met mijn vrouw boodschappen doen op zaterdag. Ik denk nu wel: wil ik nog wel terug naar toen ik bijna nooit thuis was?'

Tekst **Andrea Jansen**

Burgemeester Martijn Dadema

Burgemeester Erica van Lente

Burgemeester Ton Strien

In / out

Het team dat zich bezighoudt met de crisisbestrijding wisselt soms van samenstelling. Mensen krijgen een andere functie of komen juist van elders. Hoe kijkt iedereen terug of wat viel hen op toen ze begonnen? Zeven observaties van vertrekkenden en nieuwkomers in veiligheidsregio IJsselland.

Tekst Bianca de Greef

Lidy Uiterwijk Winkel

Tot juni 2021 communicatieadviseur ROT/ RBT

‘Vooral de prettige samenwerking is me bijgebleven. Waar mogelijk dan wel nodig, ondersteunden we elkaar. De samenwerking was respectvol. Er was altijd ruimte voor een goed gesprek of een lolletje. Het werk kostte veel energie, maar leverde ook veel op. Ik kijk daarom dankbaar terug op deze leerzame periode.’

Jan ten Kate

Sinds mei 2021 burgemeester van Staphorst

‘In de gemeente Staphorst kwam ik terecht in een goed geoliede coronamachine. Het GBT, het RBT, het liep als een trein. Elke gemeente heeft z’n eigen kenmerken en in nauw contact met Veiligheidsregio IJsselland en GGD IJsselland kunnen we snel schakelen. Zij zijn er voor ons als we ondersteuning nodig hebben. Samen, ook met inwoners, ondernemers en instellingen doen we er alles aan om het aantal besmettingen omlaag te brengen en te houden.’

Sander de Rouwe

Sinds oktober 2021 burgemeester van Kampen.

‘Hoe gepolariseerd het debat soms ook is, ik ben burgemeester van iedereen en elke mening. Dit basisbesef zorgt ervoor dat ik het rijksbeleid onderschrijf, de maatregelen uitdraag en lokaal zo goed mogelijk probeer in te passen én dat ik tegelijkertijd ook

de kritiek op het beleid serieus neem. Een voorbeeld is de ‘bandjesavond’ in de Kamper cafés. Met de GGD hebben we ervoor gezorgd dat we naast een QR-checkpoint voor polsbandjes extra testcapaciteit in Kampen realiseerden én dat de vaccinatiebus naar Kampen kwam voor mensen die wel klaar waren met het zoveelste wattenstaafje in de neus. Deze inclusieve allroundaanpak zorgde voor een veilige en gezellige stapavond.’

Jan Willem Wiggers

Tot september 2020 waarnemend burgemeester Hardenberg

‘Wat je nodig hebt in een crisissituatie is verbondenheid met je collega-bestuurders. Die was en is heel sterk in IJsselland. Fysiek bij elkaar komen is hierbij belangrijk; om twijfels en sentimenten even met elkaar te delen. Ik herinner me een eerste informele bestuurdersbijeenkomst in het voorjaar van 2020. We dachten nog dat het virus binnen een paar weken onder controle zou zijn. Ik weet nog dat daar Rianne van den Berg, directeur GGD IJsselland, zei: “Virussen zijn onvoorspelbaar. Je kunt geen uitspraken doen over het verloop ervan. De aanpak is er eentje van trial and error.” Dat is me altijd bijgebleven.’

Gerrit Jan Kok

Tot mei 2021 waarnemend burgemeester gemeente Staphorst

‘Corona bracht ons op onbekend terrein. Er was veel onzeker: over het virus, de duur van de pandemie, de impact ervan. We hadden niet direct een oplossing. Maar we zijn in Nederland

goed georganiseerd en zetten ons beste beentje voor en handelden zo goed als we konden. Ik vind het prijzenswaardig dat we elke woensdag in Zwolle met alle kolommen bij elkaar kwamen. Doordat we daar nuances met elkaar deelden konden we betere beslissingen nemen. Dat gaf rust, net als de goede informatie-overdracht die er was naar alle partijen.’

Maarten Offinga

In september 2020 gestart als burgemeester Hardenberg

Ik begon midden in coronatijd als burgemeester van Hardenberg. Ik weet dus niet beter dan dat corona en de maatregelen onderdeel zijn van mijn burgemeesterschap. De samenwerking in onze veiligheidsregio stond al als een huis toen ik startte. Ik stapte in een rijdende trein. Dat ging heel natuurlijk, ook omdat de mensen elkaar weten te vinden. Ik heb ook gemerkt dat we door onze samenwerking slimmer en slagvaardiger zijn. We hoeven als gemeenten niet afzonderlijk van elkaar het wiel uit te vinden. We lopen allemaal tegen dezelfde vraagstukken aan. Dan is het logisch om samen een oplossing te vinden. Dat maakt het werken in IJsselland bijzonder prettig.’

Michel Thijssen

Manager brandweezorg Veiligheidsregio IJsselland. Hij was de eerste operationeel leider corona in IJsselland.

‘In het begin zagen we totaal niet wat ons uiteindelijk zou overkomen. Met het kern-ROT wachtten we op de eerste besmetting in onze regio. In de

tussentijd volgden we wat er elders in het land gebeurde, probeerden we te bedenken wat dat voor ons zou betekenen en keken we vooruit. Het idee was toen nog om snel te handelen bij een besmetting: de betreffende persoon isoleren zodat we het brandje direct zouden uittrappen en in control bleven.... Hoe weinig wisten we toen! Ik houd van projecten waarin je start met opbouwen, structuur gaat brengen in de chaos, en zoekt naar ieders rol en verantwoordelijkheden. Daarin kwam ik als startend operationeel leider goed aan mijn trekken. Na een kleine twee maanden heb ik het stokje overgedragen aan Arjan Mengerink en kon ik me weer richten op onze veiligheidsregio en de brandweer.’

Tot oktober 2021 waren er 52 RBT vergaderingen in IJsselland *

* Na de meeste vergaderingen van het Regionaal Beleidsteam (RBT) heeft de voorzitter van Veiligheidsregio IJsselland een raadsbrief naar alle raadsleden gestuurd en was er een persmoment.

Hoe de avondklokrellen in Zwolle in de kiem werden gesmoord

Gretha Brouwer

Gebiedsofficier Openbaar Ministerie

Ramon Arnhem

Politiechef

Net als in Eindhoven, Amsterdam en Rotterdam werd het in Zwolle onrustig bij de invoering van de avondklok. Door aanstichters uit de anonimiteit te halen werden grootschalige rellen in IJsselland voorkomen. Politiechef Ramon Arnhem en Gretha Brouwer, gebiedsofficier bij het Openbaar Ministerie, in gesprek over die roerige week.

Tekst **Job Hulsman**

Beeld **Viorica Cernica**

De avondklokrellen: volgens de Nederlandse Politiebond de heftigste rellen in Nederland sinds de krakersrellen van 1980. Wat begon in Urk waaide via de grote steden over naar de rest van Nederland. Ook in Zwolle riepen jongeren elkaar via sociale media en in app-groepen op om van de binnenstad 'een Eindhoven 2.0' te maken.

Gretha Brouwer, gebiedsofficier bij het Openbaar Ministerie (OM): 'Als driehoek, bestaande uit de burgemeester (Peter Snijders), Ramon en ik, zijn we meteen bijeen gekomen. Na intensief beraad besloten we jongerenwerkers en wijkagenten de straat op te sturen om informatie te verzamelen. We wilden de aanstekers opsporen en deze kwestie daarmee zo snel mogelijk in de kiem smoren. Dit is een gezondheidscrisis, de samenkomst van grote groepen jongeren vormde een risico.'

Ramon Arnhem, sectorhoofd van het district IJsselland van de politie Oost-Nederland: 'De strategie was om aan de voorkant te komen, zoals wij dat noemen. Adequaat, doortastend optreden. Jongerenwerkers en wijkagenten voerden gesprekken en verzamelden informatie. Daarnaast hebben we dankbaar gebruik gemaakt van cameratoezicht en de informatie die ons socialmediateam verzamelde. Op basis daarvan wisten we wie de aanstichters waren. Die personen hebben we uit de anonimiteit gehaald. "We hebben je in het snotje, dus doe het niet. Als je wel over de schreef gaat, staat je iets te wachten." zeiden we.'

Deëscaleren, het is een beproefde methode volgens Gretha en Ramon. De angel kon tijdig uit het conflict worden gehaald. Ook dankzij een noviteit: een brief van de burgemeester aan scholen, die op hun beurt ouders van jongeren inseinden. Ramon noemt het 'een kwestie van psychologie': 'Wie wordt ontmaskerd gaat zijn gedrag calculeren. Als ik dit doe, wat zijn dan de consequenties? Criminaliteit ontstaat veelal bij de gratie van anonimiteit.'

De maatregelen konden niet voorkomen dat het op maandagavond 25 januari onrustig werd in Zwolle: honderden mensen verzamelden zich rond de Melkmarkt en de Grote Markt. Ze staken vuurwerk af en gooiden stenen naar de politie. Tientallen mensen werden aangehouden. Toch spreken Gretha en Ramon liever van ongeregelheden dan van rellen. Ramon: 'Er is een baksteen door het autoraam van twee collega's gegaan. Dat incident is ons goed bijgebleven. Verder bleef het beperkt. De eerste dag was het onrustig, de

tweede dag zaten we er meteen bij. Het waren geen rellen zoals in Eindhoven.'

Lik-op-stukbeleid

Gretha: 'Na de ongeregelheden formeerden we meteen een team dat de strafbare feiten onderzoekt. Ook hier weer met de gedachte om aan de voorkant te komen. Als je de kwade pieren eruit pikt, heb je daar profijt van in het geval van herhaling. De straffen werken bovendien als een signaalfunctie. Wat ook meespeelde: dit waren grotendeels minderjarigen, die worden sneller berecht.'

Ramon noemt de voorspoedige samenwerking tussen de politie en het OM, en de cultuur in IJsselland als voornaamste redenen waarom de rellen niet uit de hand zijn gelopen. 'In IJsselland ervaar ik iets dat ik moeilijk onder woorden kan brengen. Er is een bereidheid om voor elkaar te werken en een maatschappelijk besef om het niet helemaal uit de hand te laten lopen.'

Gezagsgetrouw

Ramon steekt zijn hand op. 'Mag ik iets zeggen? Ik zou niet te veel focussen op de avondklokrellen, want de crisis is groter geweest dan dat.' Hij noemt het vele optreden en de verbindende taak van de politie die daarmee onder druk kwam te staan. Ramon: 'Om over de werkdruk nog maar te zwijgen. Corona heeft een zware wissel getrokken op de politie. Onze mensen hebben veel overuren gedraaid en het was op sommige momenten emotioneel schakelen. De ene dag ligt er chocola in de agentenwacht, als blijk van dank, een paar dagen later word je met stenen bekogeld.'

Gretha: 'Wij werkten veelal thuis, maar de politie moest gewoon de straat op.' Ramon: 'Collega's werden in hun gezicht gespuugd. "Ik heb corona, nu heb jij het ook", werd er geschreeuwd. Daar worstelde ik mee, want in de beginperiode was veel onduidelijk. Wij zijn ook gewoon mensen met angsten.'

Het woord 'gezagsgetrouw' valt. Ramon: 'We hebben gedaan wat er gedaan moest worden. Onze taak is openbare orde en veiligheid. We hebben onze schouders eronder gezet en zijn doorgegaan, we kunnen de handdoek niet in de ring gooien.' Gretha: 'Bij de politie en het OM is best gediscussieerd, bijvoorbeeld over de avondklok en de uitvoerbaarheid daarvan. Natuurlijk hebben we een advies gegeven, maar de politiek beslist en dan gaat iedereen er voor. Anders wordt het land onbestuurbaar.'

'Het is normaal geworden. Omdat het al zo lang duurt. Maar normaal is het natuurlijk niet.'

Gretha

Orde en veiligheid, handhaving van de rechtsorde: het zijn de taken van de politie en het OM. In hoeverre hebben jullie de coronaperiode als uitzonderlijk ervaren?

Gretha: 'Het is normaal geworden. Omdat het al zo lang duurt. Maar normaal is het natuurlijk niet. We hebben veel beoordelingscapaciteit nodig voor coronagerelateerde zaken en van de rechtbank vraagt het veel zittingscapaciteit. In de eerste periode van de lockdown vielen andere zittingen weg, die moeten later weer

worden ingehaald.'

Ramon: 'Voor corona uitbrak waren we bezig onze relatie met de samenleving te herzien. We willen nog meer een dienstverlenende politie zijn die in gesprek is met de maatschappij. Dat moest wijken.'

Wat hebben jullie gedaan om tussendoor uit te rusten?

Gretha: 'Als ik voor mezelf spreek: adrenaline doet een hoop. Het is uniek om deze periode in deze rol mee te ma-

‘Criminaliteit ontstaat bij de gratie van anonimiteit.’

Ramon

ken. Ik ben blij dat ik een bijdrage heb kunnen leveren.’
Ramon: ‘Er is een beroep gedaan op mijn leiderschap. Ik probeer altijd positiviteit uit te dragen, mensen bij elkaar te houden. Wat Gretha zegt voel ik ook: een situatie als deze geeft energie. We bekleden rollen en de samenleving doet een beroep op deze rollen. Dan ga je en doe je je ding. Het uitrusten komt later wel.’

Positief +

Er is geklapt voor de zorg. Had er meer aandacht mogen zijn voor de politie?

Ramon: ‘In de zorg is keihard gewerkt, net als bij het OM, de politie en andere partners in de veiligheidsregio. Natuurlijk wil je dat daar aandacht voor is. Ik kan niet vaak genoeg benoemen hoezeer ik mijn collega’s waardeer. Iedereen heeft het uiterste gegeven.’

–

‘Corona, onderschat het niet’

Emma Pekkeriet

Emma Pekkeriet is 26 jaar en werkt in de bouwsector. In de herfst van 2020 krijgt ze corona waar ze langdurig ziek van is.

Tekst Vivian Buitendijk

‘Op een vrijdag in oktober 2020 staat een inactieve cursusdag op de agenda. Met zeven personen zitten we in één ruimte, op gepaste afstand van elkaar en met de ramen open. Niks aan de hand.

Een paar dagen later hoor ik dat onze cursusleider positief is getest. Ook kampt een van de medecursisten met lichte klachten, hij vertrekt van zijn werk. Aan het eind van de week krijg ik griepverschijnselen. Ik laat me testen. Op vrijdag komt de uitslag: positief. In het weekend verergeren de klachten. Ik ga op de bank liggen en kom er niet meer van af. Ik voel me slecht. Als ik maandagochtend op wil staan, blijf ik tot niks meer in staat. Mijn lichaam staat ‘on hold’.

Het is mij overkomen

‘Het is het begin van drie maanden waarin ik tot niets in staat ben. Terwijl de andere collega’s met klachten al weer aan het werk zijn, zit ik thuis en ben ik doodmoe. Hoe dan?! Ik baal dat het mij is overkomen, ik houd me zo goed aan de regeltjes. Het lijkt een lot te zijn waarnaar je je moet schik-

ken. En je hoopt maar dat je er snel en goed weer uitkomt. Inmiddels ben ik gevaccineerd en gelukkig volledig hersteld. Maar ik weet wel: onderschat de impact van corona op je lichaam niet.’

–

‘Als ik maandagochtend op wil staan, ben ik tot niks meer in staat. Mijn lichaam staat ‘on hold.’

Positief +

Een tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen

Aan het woord zijn Rob Sardemann, die de eerste maanden plotseling één van de coördinatoren werd van de persoonlijke beschermingsmiddelen en Norbert Bosman, teamleider van de GHOR (Geneeskundige Huverleningsorganisatie in de Regio).

Rob: 'Er gebeurden tijdens de eerste maanden van de coronacrisis dingen waar ik nog steeds met verbazing op terugkijk. Een crisis zorgt voor uitersten: het brengt het beste en het slechtste in mensen naar boven. Enorm snel ontstond er een schaarste aan persoonlijke beschermingsmiddelen en dat zorgde ervoor dat we met heel veel mensen continu aan het schakelen waren om dingen voor elkaar te krijgen. Eigenlijk was het een vrij korte periode, de periode waarin er een groot tekort was aan persoonlijke beschermingsmiddelen. Echter, de impact hiervan was zo enorm en schrijnend dat het gevoelsmatig heel lang duurde. Het was zo'n intensieve tijd van samenwerking, dag en nacht stand-by staan voor noodsituaties en we werkten toen ook heel anders dan nu. Het is bijna niet meer voor te stellen, maar in het begin voerden wij veel conference calls met een mobiele telefoon in het midden van de tafel omdat vergaderen via Teams of Zoom nog geen gemeengoed was.'

Binnen een mum van tijd geregeld

Er gebeurden bijzondere dingen in die tijd. Landelijk kwam de opdracht om in iedere regio een depot voor persoonlijke beschermingsmiddelen in te richten. Tegelijk werd er halsoverkop een lande-

lijke inkoop- en distributieorganisatie ingericht. Rob: 'Heel snel na de opdracht was dat regionale depot er ook, omdat collega Heleen de Boer veel contacten onderhield in de zorgsector en de Dimence Groep spontaan zijn magazijn in Deventer beschikbaar stelde. En dan kan iets wat normaal gesproken lang(er) duurt, er in de kortst mogelijke tijd staan. Niet alleen een magazijn, maar alles was binnen een mum van tijd geregeld: een heel team aan logistieke mensen van de Dimence Groep stond klaar om te helpen. Facilitaire zaken van de brandweer regelde de distributie en ik kon teamleider Marcel Kluijn echt dag en nacht bellen: het werd geregeld. Zo kwamen we al snel in de situatie waarin alle randvoorwaarden waren geregeld, maar we nog geen beschermingsmiddelen hadden. Er werd echt met man en macht aan gewerkt door het Landelijk Consortium Hulpmiddelen en de landelijke en regionale coördinatoren om zo goed mogelijk om te gaan met de schaarste en tegelijkertijd zoveel mogelijk persoonlijke beschermingsmiddelen te regelen in een zo kort mogelijke tijd.'

Verdelen van schaarste

Norbert vult aan: 'Dat snelle schakelen en samen zaken proberen te regelen, dat staat mij ook nog zo goed bij. We zijn meteen met drie veiligheidsregio's gaan samenwerken om gezamenlijk een depot in te richten, de beschermingsmiddelen te verdelen én om te helpen om er meer te regelen. Het Regionaal Overleg Acture Zorg (ROAZ), dat normaal zo'n vijf keer per jaar bij elkaar komt, kwam in die tijd elke week samen. Persoonlijke beschermingsmiddelen waren ook een vast gespreksonderwerp. Er zat spanning op: alle zorgorganisaties kampten binnen no time met een tekort dus iedereen voelde de urgentie. Maar los van elkaar konden we deze schaarste niet oplossen.'

Rob: 'Je moet je voorstellen dat we met inkopers van ziekenhuizen in het regionaal netwerk acute zorg Zwolle twee keer per week via een conference call met elkaar contact hebben. Bij iedereen is het tekort aan beschermingsmiddelen nijpend. Het water staat iedereen tot aan de lippen. En dan doet het samenwerken ook pijn, want je moet met de billen bloot en openheid geven over de eigen hoeveelheid beschermingsmiddelen. En als je zelf dan iets langer vooruit kon met die middelen, moest je bereid zijn beschermingsmiddelen af te staan aan een ander ziekenhuis dat bijvoorbeeld nog maar voor twee dagen middelen had. Terwijl je zelf misschien ook nog maar genoeg had voor nauwelijks een week. Dan is het echt moeilijk om over je eigen schaduw heen te stappen en het wel weg te geven. Die druk was enorm, maar je moest erop vertrouwen dat we binnen een paar dagen weer nieuwe middelen hadden en dat anderen jou ook weer zouden helpen als dat nodig is. Dat is echt vertrouwen hebben.'

Gezamenlijk doel

Vertrouwen lijkt dus cruciaal in deze crisis rondom de persoonlijke beschermingsmiddelen. Dat is makkelijk gezegd, maar hoe krijg je dat? Norbert: 'Door veel contact, openheid en eerlijkheid en samen te werken aan een gezamenlijk doel. Iedereen heeft een individueel belang, maar in deze crisis hadden we ook zo'n groot gezamenlijk belang. Het collectief kon elkaar helpen, waardoor we sommige zaken het hoofd konden bieden. Maar laten we eerlijk zijn: er zijn ook veel schrijnende situaties geweest die we niet konden voorkomen. We werkten volgens landelijke richtlijnen om de schaarste te verdelen en vertaalden dat regionaal. Als er voor een bepaald onderdeel nog geen richtlijnen waren, maakten we regionale

afspraken. We hadden bijvoorbeeld in no time een callcenter waar zorgorganisaties naartoe konden bellen voor beschermingsmiddelen. Daar kwamen ook situaties langs waarbij mensen echt wanhopig waren, er was veel angst. Als je niet binnen anderhalve meter van een cliënt kwam of als je minder dan een kwartier bij iemand in de buurt was, konden we je volgens de toen geldende richtlijnen de middelen niet geven. Want anderen die die langdurige contacten wel hadden, hadden de middelen nog harder nodig. Voor preventieve bescherming was gewoon geen ruimte. We hadden zelf wel noodpakketten geregeld voor organisaties die buiten de boot vielen en waar de nood echt heel hoog was, maar sommige keuzes waren door de schaarste echt heel naar.'

Situationeel handelen

Er waren ook tal van rare situaties. Zo werd er bijvoorbeeld op 19 maart 2020 bij Icare ingebroken. De computers stonden er nog maar de persoonlijke beschermingsmiddelen waren verdwenen. Norbert: 'Daarom vertelden we ook niet waar ons regionale depot was. Er was een bepaalde dreiging en we moesten de veiligheid waarborgen. Bizar gewoon als je daar nu op terugkijkt en een magazijn zo ongeveer moest beschouwen als staatsgeheim.'

Rob: 'En wat dacht je van die keer dat we een kans van het landelijk coördinatiecentrum kregen om een aantal dozen FFP2-maskers 's avonds op te halen in Barendrecht, maar dan moest het wel meteen opgehaald worden. Ik ben direct in de auto gestapt, heb ze ingeladen en daarna rondgebracht. Ik was coördinator, maar als er nood aan de man was, stapte ik ook op mijn motor en bracht organisaties wat. Je wilt elkaar echt helpen waar het kan. En als dan de kwaliteit van een lading ingekochte be-

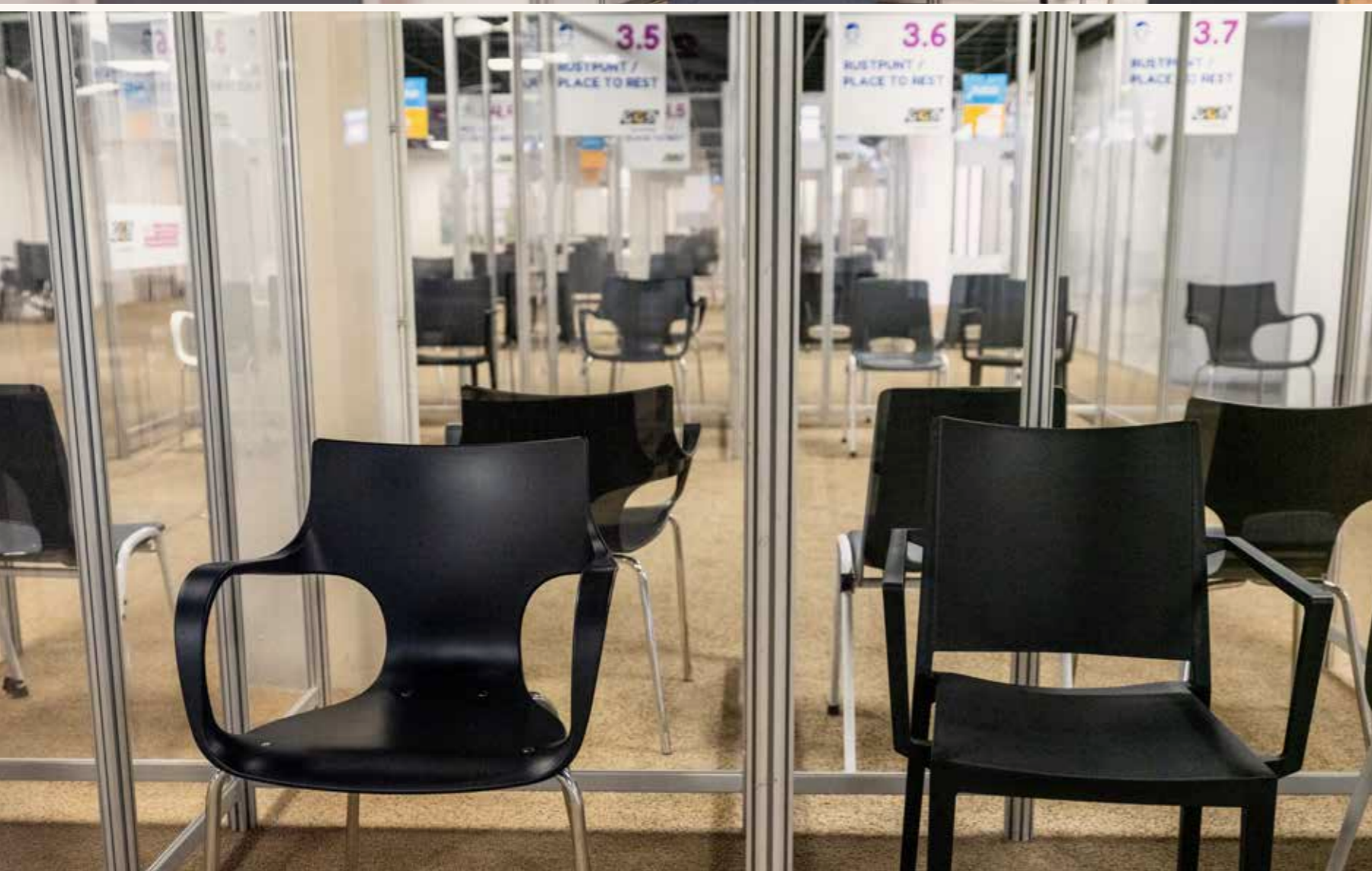
schermingsmiddelen niet goed genoeg bleek te zijn en we deze terug moesten halen, dan zakte de moed je even in de schoenen.'

Samen

De heren zijn het met elkaar eens: een crisis haalt het beste en het slechtste in de mens naar boven. Middelen die gestolen werden, woekerprijzen van commerciële partijen die een slaatje wilden slaan of organisaties die zorgorganisaties proberen te bedonderen. Toch overheerst bij hen beiden iets specifiek: hoe ontzettend gaaf het is dat we hier in IJsselland tijdens een crisis zo intens kunnen samenwerken, samen dingen echt heel snel kunnen regelen en dat partijen over hun eigen schaduw heenstappen. Allemaal om elkaar zoveel mogelijk te helpen. En dat geeft vertrouwen: dat als het er echt toe doet, we het hier samen proberen te rooien.

Tekst Bianca de Greef

‘Hard werken en snel schakelen’

*Mike Haerlman
Marcel Kluin
Katja Scholing*

In een crisis is het onmogelijke mogelijk. Dat bewezen Marcel Kluin, Mike Haerlman en Katja Scholing keer op keer door samen met hun collega's vliegensvlug test- en vaccinatielocaties uit de grond te stampen en in te richten.

Testen en vaccineren in IJsselland: een opsomming

- 9 testlocaties
- 6 vaccinatielocaties
- 2 callcenters
- 5 ambulance brancards
- 10 obesitas stoelen (voor mensen zwaarder dan 250 kilo)
- 10 AED's
- 555 extra oortjes voor bij de portofoons
- 198 desinfectiezuilen
- 65 stoepborden
- Honderden flessen schoonmaakalcohol, wachtkamerstoelen, poetsrollen.

Tekst **Andrea Jansen**
Beeld **Viorica Cernica**

Mike Haerlman

Marcel Kluin

Katja Scholing

In de eerste weken van de lockdown in maart 2020 viel het werk van facilitair medewerker Katja, brandweerman Mike en teamleider Marcel ineens even stil. Het bleek stilte voor de storm. Al snel riep GGD IJsselland de hulp in van Veiligheidsregio IJsselland voor het oprichten van testlocaties. 'Dat moest natuurlijk heel erg snel gebeuren. Daarom hebben we de eerste testlocatie ingericht in een tent op de parkeerplaats van de GGD in Zwolle', vertelt Marcel Kluin.

Klussers

Een snelle oplossing, maar niet ideaal voor de testers. Daarom kocht hij een aantal portacabins, maar die moesten in heel korte tijd aangepast worden om ze geschikt te maken voor het testen. 'Ik ben op zoek gegaan naar handige mensen, die voor ons snel wat in elkaar konden klussen.' Zo kwam hij uit bij Mike, in zijn dagelijks werk brandweerman en in zijn vrije tijd hobby-klusser. Op dat moment vulde Mike tijdelijk zijn dagen met het vervoeren van persoonlijke beschermingsmiddelen naar verzorgingshuizen en andere zorginstellingen. 'Ik ben overstapt naar het bouwteam en samen met andere handige collega's heb ik het complete interieur van de eerste testlocaties gebouwd. De deadlines waren heel krap. Eigenlijk te krap. Het was zwaar werk, we maakten lange dagen, maar toch waren we altijd op tijd klaar. Daar ben ik trots op.'

Positief +

Legerschorten

Ook Katja sjuowde met bureaus op test- en vaccinatielocaties, al was ze vooral druk met het inkopen van grote hoeveelheden uiteenlopende spullen. Aan het begin van de lockdown waren dat vooral mondklappers, beschermende kleding, handschoenen en handgel. 'Alles was schaars. Ik probeerde via onze leveranciers en internet zoveel mogelijk spullen in te kopen, dat ging van 's ochtends tot 's avonds door. Maar er was gewoon niet genoeg. Ik heb zelfs bij een legerdumpzaak honderd wasbare operatieschorten uit het leger gekocht, toen beschermende kleding helemaal niet meer te krijgen was. Met de wasserij heb ik toen uitgezocht hoe ze die veilig konden wassen.'

Schrijnend

De schaarste was zo groot, dat uit angst voor diefstal de beschermingsmiddelen op een geheime locatie werden opgeslagen. De situatie was schrijnend. De emotie is ook na anderhalf jaar nog zichtbaar als Marcel vertelt dat hij op een donderdagavond in de eerste weken van de crisis een telefoontje kreeg van een wanhopige callcentermedewerker van de GHOR. Een mevrouw lag op sterven, maar omdat er geen beschermingsmiddelen meer waren, kon de familie niet bij haar zijn. 'Dat mocht niet gebeuren. Ik ben toen naar het magazijn gegaan en heb de spullen zelf gebracht. Gelukkig was ik op tijd.'

114

Honderdduizend euro

Zodra de veiligheidsregio begon met het bouwen van testlocaties verlegde Katja haar aandacht van beschermingsmiddelen naar het inkopen van spullen voor de inrichting. 'Van bureaus tot ontsmettingszuilen en van oortjes tot stoelen voor in de wachtkamers. Maar omdat iedereen massaal thuiswerkte, waren alle kantoor-meubelen schaars. De prijzen rezen de pan uit. Toen ik opdracht kreeg om vliegensvlug drie nieuwe vaccinatielocaties in te richten, heb ik in één middag honderdduizend euro uitgegeven.'

Enorme operatie

Er moesten steeds meer en grotere testlocaties komen en later kwamen daar nog de vaccinatielocaties en twee callcenters bij. De portacabins voldeden niet meer en ook het kleine bouwteam kon niet alles meer eigenhandig inrichten. Marcel moest op zoek naar hallen en leveranciers. Dat waren standbouwers, die normaal gesproken beurzen inrichtten en nu zonder werk zaten, bedrijven die verkeersregelaars en bewegwijzering leverden, schoonmaak- en beveiligingsbedrijven. 'Een enorme operatie, maar iedereen werkte heel goed mee. Ik kon de directies van bedrijven dag en nacht bellen, gemeenten zorgden snel voor vergunningen en kwamen met allerlei suggesties voor locaties die we konden huren. Iedereen voelde zich enorm verantwoordelijk.'

115

Waardevolle klus

De werkdagen waren lang, de druk lag hoog, het verantwoordelijkheidsgevoel was groot. Zoals het een crisisorganisatie betaamt werd er snel geschakeld en hard gewerkt. 'Het was een zware, maar ook een mooie tijd', vindt Mike. 'Het gaf een kick dat we het samen toch altijd weer op tijd voor elkaar kregen. Ik heb nauw samengewerkt met mensen die ik normaal nauwelijks spreek. Het klinkt misschien een beetje raar, maar we hadden het ook gezellig.' Marcel voelt dat na anderhalf jaar de vermoeidheid toeslaat. Hij heeft net de aanvraag voor nieuwe locaties voor de boosterprik binnengekregen. 'Toch vind ik, net als de anderen, telkens weer de energie om door te zetten. Dit werk doet er toe.'

Positief +

IJsselland

Waar de IJssel zich een weg baant,
de Vecht het dal vormgeeft,
de Weerribben Chinezen ontvangt
en de Sallandse Heuvelrug met IJssellinie imponeert,
dat is de regio IJsselland!

Bezaaid met Hanzesteden,
tapijtfabrieken en campings,
van Thorbecke tot Herman Brood,
van Edwin Evers tot Eus,
dat herbergt IJsselland

Moderne devotie en noaberschap,
grensontkennend gunnen,
gewoon doen en korte lijnen,
samen;
dat tekent IJsselland

Waar Blauwe Vingers en Deventer koek
de IJsselderby beslechten,
carbidschieten oud en nieuw bestiert,
daar hebben we wielrensters en schaatsers van wereldklasse,
dat kleurt IJsselland

Waar Bijbel en Taleb mogen zijn,
ambitie en bescheidenheid gaan hand in hand,
natuur en cultuur inspireren,
waar regionaal en lokaal elkaar versterkt,
zo werkt IJsselland

Het IJssellands DNA
staand op de schouders van het verleden,
reguleert het heden,
en garandeert de toekomst:
zo ontwikkelt IJsselland.

Arjan Mengerink

Dit is een uitgave van Veiligheidsregio IJsselland in samenwerking met GGD IJsselland.

Coördinatie:

Bianca de Greef

Eindredactie:

Bianca de Greef en Karijn Kats

Met medewerking van:

Vivian Buitendijk
Laura Burgman
Lindsey Elsendoorn
Bianca de Greef
Diana de Groot
Annemarie Henzen
Job Hulsmans
Andrea Jansen
Laura Jansen
Hans Lambrechts
Lydia Lijkendijk
Linda Steenwelle
Esther Wolters
Hanna Wolff
Gemeenten IJsselland

Fotografie:

Jan Amse
Viorica Cernica
Evita Fotografie
Erik Franssen
Jaco Hoeve
Jarno Kraayvanger
Marcel van Saltbommel
Jasper van der Zwan

Ontwerp en vormgeving:

Peter Bos, Houdbaar grafisch ontwerp

Drukwerk:

NPN Drukkers

Afwerking:

Patist

Veiligheidsregio IJsselland

Postbus 1453
8001 BL Zwolle
info@vrijsselland.nl
088-1197000
www.vrijsselland.nl
Twitter: VR IJsselland
LinkedIn: Veiligheidsregio IJsselland
Instagram: vrijsselland
Facebook: Veilig in IJsselland

Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder schriftelijke toestemming van Veiligheidsregio IJsselland.

Dit magazine is met grote zorgvuldigheid en met gebruikmaking van de meest actuele gegevens tot stand gekomen. Het is evenwel niet uitgesloten dat de informatie in dit magazine onjuistheden en/of onvolkomenheden bevat. Veiligheidsregio IJsselland en de auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor directe of indirecte schade ontstaan door eventuele onjuistheden en/of onvolkomenheden. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

